

Anadolu Üniversitesi İÇEM Lise Düzeyindeki
İşitme Engelli Öğrencilerin Yazılı Anlatım
Becerilerinin Geliştirilmesinde
İşbirliği-Gözlem Yöntemi İle
Anlatım Yönteminin
Karşılaştırılması

(Doktora Tezi)
Behram ERDİKEN

Eskişehir, Ağustos 1996

T. C. ANADOLU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**ANADOLU ÜNİVERSİTESİ İÇEM LİSE DÜZEYİNDEKİ
İŞİTME ENGELLİ ÖĞRENCİLERİN YAZILI ANLATIM
BECERİLERİNİN GELİŞTİRİLMESİNDE
İŞBİRLİĞİ-GÖZLEM YÖNTEMİ İLE
ANLATIM YÖNTEMİNİN
KARŞILAŞTIRILMASI**

(Doktora Tezi)

Behram ERDİKEN /

Eskişehir, Ağustos 1996

Anadolu Üniversitesi
Merkez Kütüphane

İşbirliği-gözlem yöntemi uygulanan grup ile anlatım yöntemi uygulanan grubun erişü düzeyleri arasında; içerik, dilbilgisi ve noktalama-yazım özellikleri bakımından işbirliği-gözlem yöntemi lehine farklılık bulunmamış, düzenleme, sözcük dağarcığı ve toplam puanlar bakımından farklılık bulunmuştur.

Doğal İşitsel/Sözel Yaklaşım ile eğitim gören ve işbirliği-gözlem yöntemi ile yazılı anlatım çalışması yapan lise düzeyindeki işitme engelli öğrenciler, özellikle sözcük dağarcığı, düzenleme özelliklerinde ve toplam puanlar bakımından olumlu yönde ve önemli derecede yazılı anlatımlarını geliştirebilmektedirler.

ÖZET

Araştırmada , Anadolu Üniversitesi İÇEM lise düzeyindeki işitme engelli öğrencilerin yazılı anlatım etkinliklerinde, işbirliği-gözlem yöntemi uygulanan grup ve anlatım yöntemi uygulanan grubun, yazılı anlatım becerilerinin gelişimi, deneysel model ile karşılaştırılmıştır.

Araştırmaya katılan işitme engelli öğrenciler; aynı eğitim ortamında eğitim gören ve ikinci bir engeli olmayan, sensorineural işitme kayıplı öğrencilerdir. Bu öğrenciler yansız atanmış olup, deney grubunda 12 işitme engelli öğrenci ile işbirliği-gözlem, kontrol grubunda 12 işitme engelli öğrenciyle anlatım yöntemi, ikişer saatlik dört çalışma ile gerçekleştirilmiştir.

Araştırma bulgularına göre; işbirliği-gözlem yöntemi uygulanan grubun, yazılı anlatım; **içerik, düzenleme, sözcük dağarcığı, dilbilgisi, noktalama-yazım** özellikleri ve bu özelliklerin toplamı olan **yazılı anlatım becerisi** bakımından öntest-sontest puanları arasında sontestler lehine anlamlı farklılık bulunmuştur. Anlatım yöntemi uygulanan grubun öntest-sontest puanları arasında; içerik, düzenleme ve toplam puanlar bakımından sontest lehine anlamlı farklılık bulunmuştur. Anlatım yöntemi ile çalışan öğrencilerin öntest- sontest puanları arasında sontest lehine; **sözcük dağarcığı, dilbilgisi, noktalama-yazım puanları** bakımından farklılık olmamıştır.

İşbirliği-gözlem yöntemi ve anlatım yöntemi uygulanan grupların sontest puanları arasında; tüm özellikler bakımından farklılık bulunmamıştır. Her iki grubun sontest puanları arasında istatistiksel farklılık bulunmaması; her iki grubun da yazılı anlatım özelliklerinde benzer bir gelişme göstermesiyle açıklanmıştır.

İşbirliği-gözlem yöntemi uygulanan grup ile anlatım yöntemi uygulanan grubun erişim düzeyleri arasında; **içerik, dilbilgisi ve noktalama-yazım** özellikleri bakımından **işbirliği-gözlem yöntemi**

lehine farklılık bulunmamış, düzenleme, sözcük dağarcığı ve toplam puanlar bakımından farklılık bulunmuştur.

Doğal İşitsel/Sözel Yaklaşımla eğitim gören ve işbirliği-gözlem yöntemi ile yazılı anlatım çalışması yapan lise düzeyindeki işitme engelli öğrenciler, özellikle sözcük dağarcığı, düzenleme özelliklerinde ve toplam puanlar bakımından olumlu yönde ve önemli derecede yazılı anlatımlarını geliştirebilmektedirler.

ABSTRACT

In this true-experimental study the effectiveness of cooperative-observation method and didactic method on developing written expression of hearing impaired students was compared. So, the cooperative-observation and the didactic methods in teaching of written expression were applied at the Research and Education Center for Hearing Impaired Children (İÇEM), and the sample group was İÇEM High school level hearing impaired students. Written expression of subjects were scored in terms of content, organization, vocabulary, grammar and mechanics and scores given on each component were totalled. For this scoring "Written Expression Evaluation Profile" which was evaluated in terms of validity and reliability was used.

The students enrolled in the study were educated in the same educational environment, didn't have another handicap and had sensorineural hearing loss. Two randomly selected groups, experimental and control, were formed and they were statistically equaled based on the variables of the onset of hearing loss, the average number of hearing loss in better ear, the time of being aided, age, total time of the education, intelligence level, socio-economik level and reading comprehension level.

Subjects both in control and experimental group were given a pre-test. Then control group was trained four times each of which lasted two hours by didactic method; and experimental group was trained four times each of which lasted two hours by cooperative-observation method. These training sessions were followed by a post-test. Scores subjects received on pre-test and post-test were analyzed using two way t test for unequivalent groups. The results of the two way t test indicated no significant difference between the control and the experimental group both on components and on the total score.

The pre-test and post-test scores of subjects were analyzed from different perspectives. First of all pre-test and post-test scores of both control and experimental groups were compared. Comparison of pre-test and post-test scores of experimental group indicated significant difference on scores of each component and total score. Comparison of pre-test and post-test scores of control group also indicated significant difference on content, organization and total score. Since both of the groups received instruction for 8 hours, these findings are considered to be natural.

Secondly, post-test scores of control and experimental groups were compared and no significant difference was found both on components and total score. This result indicated that both of the methods- didactic and cooperative-observation- contributed to the improvement of writing proficiency of the subjects.

In order to test the effectiveness of the two methods, gain scores of experimental group and control group were compared. This comparison indicated significant difference in terms of organization, vocabulary, and total score; however it didn't indicate significant difference in terms of content, grammar, and mechanics.

Consequently, the findings of this study indicated that cooperative-observation method is more effective on development of writing proficiency when compared with didactic method.

ÖNSÖZ

Eğitimin temel amacı bireylerde istendik yönde davranışların kazandırılmasını sağlamaktır. Bu amaç hem işiten hem de işitme engelli öğrenciler için geçerlidir. İstendik yönde davranış gelişimi, yaşam süresince devam eder. Yazılı anlatım bu sürecin içinde gerek akademik gerekse sosyal yaşamda önemli bir yer tutmaktadır.

Bu araştırma kapsamında her ne kadar işitme engelli öğrencilerin yazılı anlatım yeterlilikleri incelenmeye çalışılmışsa da, işiten öğrencilerin yazılı anlatımlarını konu alan araştırmaların çok sınırlı olduğu görülmüştür. Yazılı anlatım konulu araştırmaların genellikle biçimsel özelliklere yönelik olduğu söylenebilir. Eğitsel bir yaklaşımla bakıldığında; iletişimde sıklıkla kullanılmak durumunda olduğumuz yazının işlevselliği için biçim özelliklerinin de dışında bazı özelliklerin bulunduğu görülmektedir. Yazılı anlatım öğretiminde kazandırılması gereken tüm özelliklerin genel öğretimde yeterli düzeyde gerçekleştirilemediği çeşitli araştırmacılar tarafından belirtilmektedir. Bu düzeyde yazılı anlatım becerisinin gerçekleşmemesini öğretim boyutunda anlatım yöntemine bağlayan araştırmalar bulunmaktadır. Özel eğitimin genel eğitime her zaman katkıları getirdiği bilinmektedir. Bu araştırmada da işitme engelli öğrencilerin yazılı anlatım öğrenimlerinde sıklıkla kullanılan anlatım ile henüz okullarımızda pek rastlanmayan işbirliği yöntemi uygulamasının sonuçları alınmaya çalışılmıştır. Bu araştırma sonuçları konu ile ilgili araştırma yapan, yapacak olan ve bu konuda eğitim veren kişilere kaynak olabilir.

Bu araştırmanın gerçekleştirilmesinde; tez danışmanım meslekdaşım, hocam, Sayın Doç. Dr. Umran Tüfekçioğlu'nun değerli eleştirileri ve katkıları araştırmanın her yönüyle biçimlenmesine, gelişmesine, sonuçlanmasına çok önemli katkıları getirmiştir.

Danışmanım Doç. Dr. Umran Tüfekçioğlu'na yardımlarından ötürü teşekkürü borç bilirim.

Bu çalışmada kullanılan yöntemin desenlenmesinde ve istatistiksel çözümleri konusunda önerileri olan Sayın hocam Prof. Dr. Niyazi Karasar'a teşekkür ederim. Araştırmanın sonuçlanması aşamasında görüşlerine başvurulmuş ve değerli eleştirilerde bulunan Prof. Dr. Süleyman Eripek'e teşekkürlerimi borç bilirim.

Araştırma ölçeğinin çevirisi, geçerliliği, güvenilirliği konularında görev alan tüm eğitimcilere teşekkür ederim.

Çalışmanın uygulama aşamasında görev alan Özel Eğitim Öğretmeni Öz Ak ve diğer gözetmen arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Çalışmanın yazılımı araştırmacı tarafından yapılmakla beraber mizanpaj ve düzeltme işlemlerinde yardımcı olan grafiker ve sekreter arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Çalışma süresi boyunca sabırla beni destekleyen eşim Aliye ile biricik oğlum Eren'e ayıramadığım zamanlar için özür diliyorum.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
Özgeçmiş.....	iv
Özet (Türkçe)	v
Özet (İngilizce)	viii
Önsöz.....	xi
İçindekiler	xiii
Çizelgeler Listesi	xvii
Şekiller Listesi.....	xix
BÖLÜM 1 : GİRİŞ	1
A- PROBLEM	6
B- AMAÇLAR	6
C- ÖNEM	10
D- SAYILTILAR	10
E- SINIRLILIKLAR	11
F- TANIMLAR	12
BÖLÜM 2 : ALANYAZIN	16
A-YAZILI ANLATIM ÖZELLİKLERİ.....	16
1. İÇERİK ÖZELLİĞİ.....	17
2. DÜZENLEME ÖZELLİĞİ.....	18
3. SÖZCÜK DAĞARCIĞI ÖZELLİĞİ.....	19
4. DİLBİLGİSİ ÖZELLİĞİ.....	20
5.NOKTALAMA-YAZIM ÖZELLİĞİ.....	21
B-YAZILI ANLATIM BECERLERİNİN ÖĞRETİMİ	22
1. YAZILI ANLATIM ÖĞRETİMİ.....	22
a. Tek Yönlü Yazılı Anlatım Öğretimi-Anlatım Yöntemi-.....	26
b. Çok Yönlü Yazılı Anlatım Öğretimi-İşbirliği Yöntemi-.....	29
2. YAZILI ANLATIM SÜRECİ.....	32
C-YAZILI ANLATIM BECERİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	36
D-İŞİTME ENGELLİ ÖĞRENCİLERİN YAZILI ANLATIM BECERİLERİ.....	38
BÖLÜM 3 : YÖNTEM	43
A- ARAŞTIRMA DESENİ.....	43
B. GRUPLARIN OLUŞTURULMASI.....	43
1. İşitme Kaybı Ortalamasına Göre Kontrol.....	45
2. İşitme Cihazı Kullanım Süresine Göre Kontrol.....	45
3. Araştırma Yaşına Göre Kontrol.....	46
4. Toplam Eğitim SüresineGöre Kontrol.....	46
5. Zeka Düzeyine Göre Kontrol.....	47
6. Sosyo Ekonomik Düzeyin Kontrolü.....	48
7. Okuma Anlama Düzeyinin Kontrolü.....	48
8. Yazılı anlatım Düzeyinin Kontrolü.....	49

C- İŞLEM.....	50
D. OKUYUCU JÜRİSİNİN OLUŞTURULMASI.....	51
E-VERİ TOPLAMA ARACI.....	51
1. VERİ ARACININ GEÇERLİLİĞİNİN SINANMASI	55
2. VERİ ARACININ GÜVENİRLİĞİNİN SINANMASI.....	56
F-VERİLERİN ÇÖZÜMÜ VE YORUMLANMASI.....	56
BÖLÜM 4: BULGULAR VE YORUM.....	58

A-İŞBİRLİĞİ-GÖZLEM YÖNTEMİ İLE ANLATIM YÖNTEMİNİN YAZILI ANLATIM İÇERİK ÖZELLİĞİNİN GELİŞİMİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN KARŞILAŞTIRILMASINA İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM	58
1. İŞBİRLİĞİ-GÖZLEM YÖNTEMİ UYGULANAN DENEY GRUBUNUN ÖNTEST-SONTEST SONUÇLARININ İÇERİK ÖZELLİĞİ YÖNÜNDEN KARŞILAŞTIRILMASI.....	58
2. ANLATIM YÖNTEMİ UYGULANAN KONTROL GRUBUNUN ÖNTEST-SONTEST SONUÇLARININ İÇERİK ÖZELLİĞİ YÖNÜNDEN KARŞILAŞTIRILMASI.....	59
3. İŞBİRLİĞİ-GÖZLEM YÖNTEMİ UYGULANAN DENEY GRUBU İLE ANLATIM YÖNTEMİ UYGULANAN KONTROL GRUBUNUN İÇERİK ÖZELLİĞİNE İLİŞKİN SONTEST DÜZEYLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI.....	60
4. İŞBİRLİĞİ-GÖZLEM YÖNTEMİ UYGULANAN DENEY GRUBU İLE ANLATIM YÖNTEMİ UYGULANAN KONTROL GRUBUNUN İÇERİK ERİŞİ DÜZEYLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI.....	61

B-İŞBİRLİĞİ-GÖZLEM YÖNTEMİ İLE ANLATIM YÖNTEMİNİN YAZILI ANLATIM DÜZENLEME ÖZELLİĞİNİN GELİŞİMİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN KARŞILAŞTIRILMASINA İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM	64
1. İŞBİRLİĞİ-GÖZLEM YÖNTEMİ UYGULANAN DENEY GRUBUNUN ÖNTEST-SONTEST SONUÇLARININ DÜZENLEME ÖZELLİĞİ YÖNÜNDEN KARŞILAŞTIRILMASI.....	64
2. ANLATIM YÖNTEMİ UYGULANAN KONTROL GRUBUNUN ÖNTEST-SONTEST SONUÇLARININ DÜZENLEME ÖZELLİĞİ YÖNÜNDEN KARŞILAŞTIRILMASI.....	65
3. İŞBİRLİĞİ-GÖZLEM YÖNTEMİ UYGULANAN DENEY GRUBU İLE ANLATIM YÖNTEMİ UYGULANAN KONTROL GRUBUNUN DÜZENLEME ÖZELLİĞİNE İLİŞKİN SONTEST DÜZEYLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI.....	66
4. İŞBİRLİĞİ-GÖZLEM YÖNTEMİ UYGULANAN DENEY GRUBU İLE ANLATIM YÖNTEMİ UYGULANAN KONTROL GRUBUNUN DÜZENLEME ERİŞİ DÜZEYLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI.....	67

C-İŞBİRLİĞİ-GÖZLEM YÖNTEMİ İLE ANLATIM YÖNTEMİNİN YAZILI ANLATIM SÖZCÜK DAĞARCIĞI ÖZELLİĞİNİN GELİŞİMİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN KARŞILAŞTIRILMASINA İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM	69
1. İŞBİRLİĞİ-GÖZLEM YÖNTEMİ UYGULANAN DENEY GRUBUNUN ÖNTEST-SONTEST SONUÇLARININ SÖZCÜK DAĞARCIĞI ÖZELLİĞİ YÖNÜNDEN KARŞILAŞTIRILMASI.....	69
2. ANLATIM YÖNTEMİ UYGULANAN KONTROL GRUBUNUN ÖNTEST-SONTEST SONUÇLARININ SÖZCÜK DAĞARCIĞI ÖZELLİĞİ YÖNÜNDEN KARŞILAŞTIRILMASI.....	70
3. İŞBİRLİĞİ-GÖZLEM YÖNTEMİ UYGULANAN DENEY GRUBU İLE ANLATIM YÖNTEMİ UYGULANAN KONTROL GRUBUNUN SÖZCÜK DAĞARCIĞI ÖZELLİĞİNE İLİŞKİN SONTEST DÜZEYLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI.....	71
4. İŞBİRLİĞİ-GÖZLEM YÖNTEMİ UYGULANAN DENEY GRUBU İLE ANLATIM YÖNTEMİ UYGULANAN KONTROL GRUBUNUN SÖZCÜK DAĞARCIĞI ERİŞİ DÜZEYLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI.....	72
D-İŞBİRLİĞİ-GÖZLEM YÖNTEMİ İLE ANLATIM YÖNTEMİNİN YAZILI ANLATIM DİLBİLGİSİ ÖZELLİĞİNİN GELİŞİMİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN KARŞILAŞTIRILMASINA İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM	74
1. İŞBİRLİĞİ-GÖZLEM YÖNTEMİ UYGULANAN DENEY GRUBUNUN ÖNTEST-SONTEST SONUÇLARININ DİLBİLGİSİ ÖZELLİĞİ YÖNÜNDEN KARŞILAŞTIRILMASI.....	74
2. ANLATIM YÖNTEMİ UYGULANAN KONTROL GRUBUNUN ÖNTEST-SONTEST SONUÇLARININ DİLBİLGİSİ ÖZELLİĞİ YÖNÜNDEN KARŞILAŞTIRILMASI.....	75
3. İŞBİRLİĞİ-GÖZLEM YÖNTEMİ UYGULANAN DENEY GRUBU İLE ANLATIM YÖNTEMİ UYGULANAN KONTROL GRUBUNUN DİLBİLGİSİ ÖZELLİĞİNE İLİŞKİN SONTEST DÜZEYLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI.....	76
4. İŞBİRLİĞİ-GÖZLEM YÖNTEMİ UYGULANAN DENEY GRUBU İLE ANLATIM YÖNTEMİ UYGULANAN KONTROL GRUBUNUN DİLBİLGİSİ ERİŞİ DÜZEYLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI.....	77
E-İŞBİRLİĞİ-GÖZLEM YÖNTEMİ İLE ANLATIM YÖNTEMİNİN YAZILI ANLATIM NOKTALAMA VE YAZIM ÖZELLİĞİNİN GELİŞİMİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN KARŞILAŞTIRILMASINA İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM	80
1. İŞBİRLİĞİ-GÖZLEM YÖNTEMİ UYGULANAN DENEY GRUBUNUN ÖNTEST-SONTEST SONUÇLARININ NOKTALAMA VE YAZIM ÖZELLİĞİ YÖNÜNDEN KARŞILAŞTIRILMASI.....	80
2. ANLATIM YÖNTEMİ UYGULANAN KONTROL GRUBUNUN ÖNTEST-SONTEST SONUÇLARININ NOKTALAMA VE YAZIM ÖZELLİĞİ YÖNÜNDEN KARŞILAŞTIRILMASI.....	81

3. İŞBİRLİĞİ-GÖZLEM YÖNTEMİ UYGULANAN DENEY GRUBU İLE ANLATIM YÖNTEMİ UYGULANAN KONTROL GRUBUNUN NOKTALAMA VE YAZIM ÖZELLİĞİNE İLİŞKİN SONTEST DÜZEYLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI.....	82
4. İŞBİRLİĞİ-GÖZLEM YÖNTEMİ UYGULANAN DENEY GRUBU İLE ANLATIM YÖNTEMİ UYGULANAN KONTROL GRUBUNUN NOKTALAMA VE YAZIM ERİŞİ DÜZEYLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI.....	83
F-YAZILI ANLATIM BECERİ DÜZEYİNİ GÖSTEREN TOPLAM PUANLAR BAKIMINDAN İŞBİRLİĞİ-GÖZLEM YÖNTEMİ İLE ANLATIM YÖNTEMİNİN ETKİSİNİN KARŞILAŞTIRILMASINA İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM	85
1. İŞBİRLİĞİ-GÖZLEM YÖNTEMİ UYGULANAN DENEY GRUBUNUN ÖNTEST-SONTEST TOPLAM PUANLARI YÖNÜNDE YAZILI ANLATIM BECERİSİNİN KARŞILAŞTIRILMASI.....	86
2. ANLATIM YÖNTEMİ UYGULANAN KONTROL GRUBUNUN ÖNTEST-SONTEST TOPLAM PUANLARI YÖNÜNDE YAZILI ANLATIM BECERİSİNİN KARŞILAŞTIRILMASI.....	87
3. İŞBİRLİĞİ-GÖZLEM YÖNTEMİ UYGULANAN DENEY GRUBU İLE ANLATIM YÖNTEMİ UYGULANAN KONTROL GRUBUNUN SONTEST TOPLAM PUANLARI YÖNÜNDE YAZILI ANLATIM BECERİSİNİN KARŞILAŞTIRILMASI.....	87
4. İŞBİRLİĞİ-GÖZLEM YÖNTEMİ UYGULANAN DENEY GRUBU İLE ANLATIM YÖNTEMİ UYGULANAN KONTROL GRUBUNUN ERİŞİ DÜZEYLERİ YÖNÜNDE YAZILI ANLATIM BECERİLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI.....	88
BÖLÜM 5: ÖZET, YARGI VE ÖNERİLER.....	91
A- ÖZET.....	91
B- YARGI.....	94
C- ÖNERİLER.....	94
1. UYGULAMAYA İLİŞKİN ÖNERİLER.....	94
2. İLERİDEKİ ARAŞTIRMALARA İLİŞKİN ÖNERİLER.....	95
EKLER	97
KAYNAKÇA	180

ÇİZELGELER LİSTESİ

ÇİZELGE	Sayfa
1. Öğrencilerin Sınıflara Göre Dağılımı	44
2. Öğrencilerin İyi İşiten Kulaktaki İşitme Kaybı Ortalamaları Arasındaki Farklar	45
3. Öğrencilerin İşitme Cihazı Takma Süresi Ortalamaları Arasındaki Farklar	46
4. Öğrencilerin Araştırma Yaşı (ay olarak) Ortalamaları Arasındaki Farklar	46
5. Öğrencilerin Toplam Eğitim Süresi Ortalamaları Arasındaki Farklar	47
6. Öğrencilerin Zeka Düzeyleri Arasındaki Farklar	48
7. Öğrencilerin Okuma-Anlama Puanları Arasındaki Farklar	49
8. Deney ve Kontrol Grubu Öntest Yazılı Anlatım Puanları Arasındaki Farklar	50
9. Okuyucu Jürisinin Oluşumu İçin Okuyucuların Korelasyon Katsayıları	51
10. Deney Grubunun İçerik Özelliğine İlişkin Öntest-Sontest Puan Ortalamaları Arasındaki Farklar.....	59
11. Kontrol Grubunun İçerik Özelliğine İlişkin Öntest-Sontest Puan Ortalamaları Arasındaki Farklar.....	60

12.	Deney ve Kontrol Gruplarının İçerik Özelliğine İlişkin Sontest Puanlarının Ortalamaları Arasındaki Farklar.....	60
13.	Deney ve Kontrol Grubunun İçerik Özelliğine İlişkin Erişi Düzeyleri.....	61
14.	Deney Grubunun Düzenleme Özelliğine İlişkin Öntest-Sontest Puan Ortalamaları Arasındaki Farklar.....	64
15.	Kontrol Grubunun Düzenleme Özelliğine İlişkin Öntest-Sontest Puan Ortalamaları Arasındaki Farklar.....	65
16.	Deney ve Kontrol Gruplarının Düzenleme Özelliğine İlişkin Sontest Puanlarının Ortalamaları Arasındaki Farklar.....	66
17.	Deney ve Kontrol Grubunun Düzenleme Özelliğine İlişkin Erişi Düzeyleri..	67
18.	Deney Grubunun Sözcük Dağarcığı Özelliğine İlişkin Öntest-Sontest Puan Ortalamaları Arasındaki Farklar.....	69
19.	Kontrol Grubunun Sözcük Dağarcığı Özelliğine İlişkin Öntest-Sontest Puan Ortalamaları Arasındaki Farklar.....	70
20.	Deney ve Kontrol Gruplarının Sözcük Dağarcığı Özelliğine İlişkin Sontest Puanlarının Ortalamaları Arasındaki Farklar.....	71
21.	Deney ve Kontrol Grubunun Sözcük Dağarcığı Özelliğine İlişkin Erişi Düzeyleri.....	72
22.	Deney Grubunun Dilbilgisi Özelliğine İlişkin Öntest-Sontest Puan Ortalamaları Arasındaki Farklar.....	75
23.	Kontrol Grubunun Dilbilgisi Özelliğine İlişkin Öntest-Sontest Puan Ortalamaları Arasındaki Farklar.....	75
24.	Deney ve Kontrol Gruplarının Dilbilgisi Özelliğine İlişkin Sontest Puanlarının Ortalamaları Arasındaki Farklar.....	76
25.	Deney ve Kontrol Grubunun Dilbilgisi Özelliğine İlişkin Erişi Düzeyleri	77
26.	Deney Grubunun Noktalama ve Yazım Özelliğine İlişkin Öntest-Sontest Puan Ortalamaları Arasındaki Farklar.....	80

27.	Kontrol Grubunun Noktalama ve Yazım Özelliğine İlişkin Öntest-Sontest Puan Ortalamaları Arasındaki Farklar.....	81
28.	Deney ve Kontrol Gruplarının Noktalama ve Yazım Özelliğine İlişkin Sontest Puanlarının Ortalamaları Arasındaki Farklar.....	82
29.	Deney ve Kontrol Grubunun Noktalama ve Yazım Özelliğine İlişkin Erişi Düzeyleri.....	83
30.	Deney Grubunun Yazılı Anlatım Özelliklerine İlişkin Öntest-Sontest Puanlarının Ortalamaları Arasındaki Farklar.....	86
31.	Kontrol Grubunun Yazılı Anlatım Özelliklerine İlişkin Öntest-Sontest Puanlarının Ortalamaları Arasındaki Farklar.....	87
32.	Deney ve Kontrol Grubunun Yazılı Anlatım Özelliklerine İlişkin Sontest Puanlarının Ortalamaları Arasındaki Farklar.....	88
33.	Deney ve Kontrol Grubunun Yazılı Anlatım Özelliklerine İlişkin Erişi Düzeyleri.....	89

ŞEKİLLER LİSTESİ

ŞEKİL	Sayfa
1. Tek Yönlü Öğretim.....	28
2. Çok Yönlü Öğretim.....	30

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Bireylerarası iletişimde temel amaç, iletilmek istenen mesajın alıcı bireyin zihninde oluşmasını sağlamaktır.¹ Bu işlevin gerçekleşebilmesi için yazı bir araç olabilir.

Yazılı anlatım, günlük yaşantıda sözlü anlatımdan sonra en çok başvurulan bir anlatım biçimidir. Bireysel ve toplumsal gereksinimler için kimi zaman yazılı anlatıma başvurulur. Bu anlatım biçiminde yeterli ve etkin olabilmek için bireyin gördüğü öğretim, gözlem yeteneği, tartışma ve eleştirme gücü önemli olabilir.

Yazılı anlatım becerisi genellikle eğitim kurumlarında öğretimle sağlanır.² Öğretimde izlenen yöntem önemli olabilir. Yazılı anlatım ile ilgili kuralların öğrenilebileceği ancak kuralları öğrenmenin yeterli olmayacağı, yazılı anlatım öğretim süreci içindeki etkinlikler ile yazılı anlatım becerisinin kazanılacağı üzerinde durulmaktadır.³

¹ Konrot, Ahmet. "Okulöncesi Eğitim Kurumlarında Dil Ve Konuşma Sorunlu Çocuklar" YA-PA 7. Okulöncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri. Eskişehir: 1991. s. 33.

² Kantemir, Enise. Yazılı ve Sözlü Anlatım, Ankara: 1981. s.ix.

³ Oluklulu, Fahri. Türk Dili, Anadolu Üniversitesi AÖF. Y. No:112, Eskişehir:

Yazılı anlatım becerisinin; içerik, düzenleme, sözcük dağarcığı, dilbilgisi, noktalama ve yazım özellikleri bulunmaktadır.^{4,5,6}

İçerik, konunun anlaşılıp, konu ile ilgili detaylı bilgi ile tartışılıp geliştirilmesi, bunu yaparken de tanımlama, örnekleme ve karşılaştırmaların yapılmasıdır. Düzenleme; fikirlerin düzenlenip akıcı bir anlatımla paragraflar halinde herbirinin konu çerçevesinde iyi düzenlenmiş cümlelerle desteklenmesi, bu mantıksal sıralama sunulurken de uygun bağlaçların kullanılmasıdır. Sözcük dağarcığı; iletilmek istenen mesajı iletebilecek sözcük, sözcük grubu, deyim ve uygun benzetmelerin seçimi ile sözcük yapısının doğru kullanımınıdır. Dilbilgisi; dilbilgisi kurallarına uygun, doğru yapılar göstermesi; özne-fiil ilişkisi, eylem zamanı, tekil/çoğul durumu, sözcük düzeni, sıfatlar, zamirler ile edatların kullanımınıdır. Noktalama-yazım özelliği; sözcük yazımı, büyük/küçük harf kullanımı, noktalama işaretleri ile paragrafların düzeni ve yazımın görünümüdür.⁷

Yukarıda özellikleri verilen yazılı anlatım becerisi, okullarda verilen eğitim öğretim faaliyetleri içinde kazanılabilir. Eğitim öğretim faaliyetleri içinde yazılı anlatım becerilerinde kazandırılacak özelliklerin bilinmesi, öğretmenlerin bu davranışları hangi yöntem ve teknikler ile sunacakları önemli görülmektedir. Daha sonra da öğrencilerin bu özellikleri kazanıp kazanmadıklarının ölçme araçlarıyla ölçülüp değerlendirilmesi gerekmektedir.⁸

1987. s. 2.

⁴ Hughey, J. B., Wormouth, D. R., Hartfiel V. F. and Jacobs, H. L. Teaching ESL Composition: Principles and Techniques, U.S.A.: Newbury House Publishers, Inc., 1983. s. 139.

⁵ Minner, S., Prater, G., Sullavan, G., Gwaltney, W., "Informal Assessment of Written Expression" *Teaching Exceptional Children*, 1989. s. 76.

⁶ Isaacson, S., and Luckner, J. L., "A Model for Teaching Written Language to Hearing Impaired Students", *Teach. English Deaf Second Lang Students*, vol 6, No:1, 1988. s.221.

⁷ Hughey ve diğerleri, 1983, s. 145

⁸ Demirel, Özcan. "Eğitimde Nitelik Geliştirmede İşbirliğine Dayalı Öğrenme ile Tam Öğrenmenin Yeri ve Önemi" *Eğitim ve Bilim*, sayı.82, cilt.15., Ankara: 1991. s.4

Öğretimde, öğrencinin, öğretmen ve onun sağladığı ortamlarla iletişimi ve etkileşimi önem taşımaktadır.^{9,10} Öğretme için çok çeşitli yöntem ve teknikler geliştirilmiştir. Bu yöntem ve tekniklerden bazılarında öğretmenler, bazılarında ise öğrenciler daha etkindir.¹¹

Anlatım yöntemi, öğrenciden etkin katılım istenmeksizin, bilginin tümüyle anlatıma dayalı olarak sunulduğu yöntemdir.¹² Anlatım yöntemi ile çalışan öğretmen; dersini planlar, sunar, sınıfı yönetir ve kontrol eder.¹³

Anlatım yönteminin yaygınlaştığı ortaöğretim kurumlarındaki öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun anadili eğitimini alamadığı, geleneksel anlatım yönteminin genç bilinçleri edilgen kıldığı, yazma etkinliğinden uzaklaştırdığı ve yazamaz duruma düşürdüğü ve yüksek öğretimde başarısız oldukları belirtilmektedir.^{14,15,16,17}

⁹ Varış, Fatma. Eğitimde Program Geliştirme Teori ve Teknikler, Ankara, 1978, s. 35.

¹⁰ Alkan, Cevat. Eğitim Teknolojisi: Kuramlar, Yöntemler, Ankara: 1977 s. 121.

¹¹ Ergin, Akif. Öğretim Teknolojisi "İletişim" PEGEM Yayın No: 17, Ankara: 1995. s.96.

¹² Ergin, A. 1995, s.97.

¹³ Webster V. and Webster A., "Assesment, Hearing-Impaired Children and the National Curriculum: The State of the Art." Journal British Assn. Teachers of the Deaf 15 (5), 1991. p.126

¹⁴ Tekin, Halil. "Okuduğunu Anlama Gücü ve Yazılı Anlatım Becerisi Hedeflerini Gerçekleştirme Yönünden Okullarımızdaki Türkçe Öğretimi,"Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Fak., Bornova-İzmir: 1979. s. 60.

¹⁵ Baraz,Turhan. "Yükseköğretim Kurumlarında Türk Dili Eğitiminin Gerekliliği," İ.T.İ.A., Kurgu Dergisi, sayı 1, Eskişehir: 1979. s. 219.,

¹⁶ Nevhis C. Aşkun, "1979-1980 Öğretim Yılı İletişim Bilimleri Fakültesi Sinema ve Televizyon Bölümü Öğrenci Adaylarının Türkdili Giriş Sınavlarındaki Anlatım ve Yazım Sorunları Üzerine Bir İnceleme" İ.T.İ.A., İletişim Bilimleri Fakültesi, Kurgu Dergisi, sayı 3, Eskişehir: 1980. s. 335.

¹⁷ Gülmez, Bahadır. "Yazınsal Bir İletişim Biçimi: Yazılı Anlatım", Anadolu Üniversitesi, İletişim Bilimleri Fakültesi Yayınları No: 4, Kurgu Dergisi, sayı,10, Eskişehir: 1992. s. 174

İşbirliği yönteminde öğrenciler etkindir ve birbirlerine öğretici durumdadır.¹⁸ Öğrenmenin bireysel bir olgu olduğu ve “hiç kimsenin bir başkası için öğrenmeyi gerçekleştiremeyeceği” durumunu göz önüne alarak, işbirliği ile öğretimin en iyi bir öğretim yöntemi olduğu belirtilmektedir.¹⁹ Yazılı anlatım öğretiminde işbirliği yöntemi; öğretmenin rehberliğinde, az sayıda ve eşler halinde çalışmak üzere biraraya gelen, çalışma süresince düşünme, planlama, yazma ve değerlendirme ile ilgili soruları birbirlerine sorup en iyi düzeyde yazmayı amaçlayan bir yöntem olarak ifade edilebilir.

Türkiye’de işitme engelli öğrencilerin büyük çoğunluğunun eğitimleri Milli Eğitim Bakanlığına bağlı yatılı ve gündüzlü eğitim veren işitme engelliler okullarında gerçekleştirilmektedir. İşitme engelliler okullarında; sözlü iletişim yöntemi uygulaması benimsenmekle beraber, sözlü iletişim yöntemi başarılı bir şekilde uygulamaya aktarılamamış, öğrencilere sözel iletişim becerileri yeterli düzeyde kazandırılmamıştır.²⁰ Bu okulların programları incelendiğinde Türkçe derslerinde yazma eğitiminde tümce kalıpları ve sözcük öğretimi önerilmektedir.²¹ Tümce kalıpları ve sözcük öğretimi ile eğitimin yapıldığı İşitme Engelliler Okullarında eğitim gören öğrencilerin yazılı anlatım yeterliklerini konu alan bir araştırmada; öğrencilerin çoğunluğunun dilbilgisi, noktalama ve yazım, düzenleme gibi özelliklerin tamamında yetersizlik gösterdikleri belirtilmektedir.²²

¹⁸ Isaacson S. and Luckner J.L.,1988. s.9

¹⁹ Yaşar, Şefik, Yabancı Dilde Okuma Becerilerinin Geliştirilmesinde Küçük Gruplarla Öğretim Yönteminin Etkililiği, A.Ü. Eğitim Fakültesi Yayınları: 34, 1993. s.7

²⁰ Özsoy, Yahya. “Türkiye’de Sağırın Eğitiminde Sözlü İletişim Yönteminin Etkinliği” Yayınlanmamış Doçentlik Tezi. Ankara Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, 1979. s.2.

²¹ Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı, Sağırılar İlkokulu Programı, Çanakkale: 1987. s.14-46.

²² Tuncay, Hadi. “İşitme Özürlü Çocukların Yazılı Anlatım Yeterlikleri,” A.Ü. Eğitim Fakültesi, Yayınlanmamış Eğitim Yüksek Lisans Tezi, Ankara: 1980. s. 21.

İşitme Engelliler Okullarının yanısıra bazı bölgelerde normal okulların bünyesinde özel sınıflar bulunmaktadır. Ayrıca oldukça sınırlı sayıda bir grup işitme engelli öğrenci normal okulların normal sınıflarına devam etmektedir.²³

Türkiye’de işitme engelli öğrencilere eğitim öğretim hizmetleri sunan bir başka kurum Anadolu Üniversitesi İşitme Engelli Çocuklar Eğitim ve Araştırma Merkezi’dir. Kısa adıyla İÇEM’deki eğitim programında konuşulan Türkçe esas alınarak, normal Milli Eğitim Müfredatı izlenir. Sınıf içinde ve sınıf dışında, doğal ve normal bir hızdaki konuşma dili iletişim aracıdır. Parmak Alfabeti ve İşaret Dili kesinlikle kullanılmadığı gibi, dil eğitimi için yapılandırılmış bir program uygulanmaz; belli sözcük dağarcığı veya belli tümce kalıpları öğretilmez. Artikülasyon çalışmaları, ayna karşısında dudak okuma eğitimi verilmez. Sözel iletişim eğitimi için Doğal İşitsel-Sözel Yaklaşım uygulanır.²⁴ İÇEM eğitim programında okulöncesi, ilkokul, ortaokul ve lise kademeleri bulunmaktadır.

Doğal-ışitsel sözel iletişim yaklaşımını benimseyen Anadolu Üniversitesi İşitme Engelli Çocuklar Eğitim ve Araştırma Merkezi (İÇEM) ve sözlü iletişim yaklaşımını benimsemiş olan Eskişehir İşitme Engelliler Okulunda eğitim gören ortaokul düzeyi öğrencilerin yazma çalışmasına başlamadan önce konu hakkında konuşmanın etkisi üzerine yapılan bir araştırmada; İÇEM’de eğitim gören işitme engelli öğrencilerin yazılı anlatım öncesi konu hakkında konuşma ile sözcük dağarcığı, dilbilgisi ve yazım özelliklerinde olumlu yönde gelişme gösterdikleri belirtilmektedir.²⁵

²³ Eripek, Süleyman. "İşitme Engelli Çocukların Sözel İletişim Becerilerinin Değerlendirilmesi" Kurgu Dergisi, Sayı; 8,Eskişehir: 1990. s. 471.

²⁴ Tüfekçioğlu,U. "Farklı İki eğitim Ortamında Sözel İletişim Eğitimi Gören İşitme Engelli Öğrencilerin Konuşma Dillerinin Karşılaştırılması." Yayınlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir: 1989. s.134

²⁵ Erdiken, Behram. " Eskişehir Sağır Okulu ve Anadolu Üniversitesi İÇem’de Ortaokul Sınıflarına Devam Eden 13-14 Yaş İşitme Engelli Öğrencilerin Yazılı Anlatım Becerilerinin Betimlenmesi," Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir: 1989. s. 87.

İşiten öğrenciler ile işitme engelli öğrencilerin yazılı anlatımlarını karşılaştıran araştırmacılar; işitme engelli öğrencilerin işiten öğrencilere göre yazılı anlatım düzenleme özelliği ile dilbilgisi özelliklerinde daha düşük beceri gösterdiklerini, aynı konuyu farklı sözcüklerle tartışmadıklarını, kısa ve basit yapıları cümleler kurdukları, genellikle noktalama ve yazım kurallarını kullanmada çok hata yaptıklarını belirtmektedirler. ^{26,27,28,29,30,31}

İşitme engelli öğrencilerin dilbilgisi becerilerinin yavaş olmakla beraber gelişme gösterdiği belirtilmekte ve konuşma dilinin gelişimindeki gecikmenin, yazı dilinin gelişmesine olumsuz bir etki yaptığı belirtilmektedir.^{32,33,34} İşitme engelli öğrencilerin genellikle içerik özelliğinde güçlükleri olduğu, dilbilgisi, noktalama ve yazım özelliklerinde çok sık hatalar yaptıkları belirtilmektedir. ³⁵

Yazılı anlatım becerilerinin gelişimi için işbirliği yöntemi ile yazılı anlatım çalışması yapan öğrencilerin birbirlerine konu ile ilgili sorular yönelterek çalışmaları sonucu; sözcük dağarcığı, düzenleme ve dilbilgisi düzeylerinde gelişme görülmüş, içerik düzeylerinde değişiklik olmamıştır.³⁶

26 Quigley, S. P., Paul, P. V. Language and Deafness, College-Hill Press, San Diego, 1984. s. 141.

27 Gormley, K., and Sarachan-Deily, A.B., 1987, s.161.

28 Ivimey, G. P., and Lachterman, D. H., "The Written Language of Young English Deaf Children." Lang. Speech, vol. 23, 1980. s. 351.

29 Kretschmer, R. R., and Kretschmer, L. W., Language Development and Intervention with the Hearing Impaired. Baltimore,MD: University Park Press, 1978. s. 129.

30 Russell, W., Quigley, S., and Power, D., Linguistics and Deaf Children. Washington, DC: A.G. Bell Association for the Deaf, 1976. s. 83.

31 Yoshinaga-Itano and Snyder., "Form and Meaning" Volta Review. Vol. 87, 1985 s.87.

32 Ivimey, G. P., and Lachterman, D. H., 1980. s. 374.

33 Kretschmer ve Kretschmer, 1978, s. 139.

34 Yoshinaga-Itano and Snyder,1985, s. 87.

35 Gormley, K., and Sarachan-Deily, A.B., 1987. s. 165.

36 Brown, P. M., and Long, G.,1992. s.419

İşitme engelli öğrencilere ilişkin yazılı anlatım konulu araştırmaların; dilbilgisi, yazım ve noktalama gibi biçimsel özelliklerdeki yetersizlikleri ortaya çıkarmaya ve betimlemeye yönelik olduğu, yetersizliklerin belirlenmesi yanısıra, yetersizliklerin nasıl giderilebileceği ve yazılı anlatımın nasıl geliştirilebileceği üzerine araştırmalara gerek vardır.

A- PROBLEM

Bu araştırmada, lise düzeyindeki işitme engelli öğrencilerin yazılı anlatım becerilerinin geliştirilmesinde, işbirliği-gözlem yöntemi ve anlatım yöntemi ayrı ayrı uygulanarak yazılı anlatımda bulunan öğrencilerin yazılı anlatım özellikleri ve becerileri arasında fark olup olmadığı ? Sorusuna yanıt aranacaktır.

B- AMAÇLAR

Bu araştırmanın genel amacı, lise düzeyindeki işitme engelli öğrencilerin yazılı anlatım becerilerinin geliştirilmesinde, işbirliği-gözlem yöntemi ve anlatım yöntemi ayrı ayrı uygulanarak yazılı anlatımda bulunan öğrencilerin yazılı anlatım özellikleri ve becerileri arasında fark olup olmayacağının belirlenmesidir.

Bu amaca ulaşabilmek için deney grubunda işbirliği-gözlem yöntemi, kontrol grubunda anlatım yöntemi uygulanarak, yazılı anlatım becerileri olan; içerik, düzenleme, sözcük dağarcığı, dilbilgisi, noktalama- yazım ve toplam puanlara ilişkin aşağıdaki denenceler yanıtlanacaktır.

A-İçerik Özelliğine İlişkin Denenceler:

1. "Deney grubunun içerik özelliğine ilişkin öntest-sontest puanları arasında, sontest lehine anlamlı düzeyde farklılık olacaktır."
2. "Kontrol grubunun içerik özelliğine ilişkin öntest-sontest puanları arasında, sontest lehine anlamlı düzeyde farklılık olacaktır."

3. "Deney grubu ve kontrol grubunun içerik özelliğine ilişkin sontest puanları arasında, deney grubu lehine anlamlı düzeyde farklılık olacaktır."

4. "Deney ve kontrol grubunun içerik özelliğine ilişkin erişim düzeyleri bakımından, deney grubu lehine anlamlı düzeyde farklılık olacaktır."

B-Düzenleme Özelliğine İlişkin Denenceler:

1. "Deney grubunun düzenleme özelliğine ilişkin öntest-sontest puanları arasında, sontest lehine anlamlı düzeyde farklılık olacaktır."

2. "Kontrol grubunun düzenleme özelliğine ilişkin öntest-sontest puanları arasında, sontest lehine anlamlı düzeyde farklılık olacaktır."

3. "Deney grubu ve kontrol grubunun, düzenleme özelliğine ilişkin sontest puanları arasında, deney grubu lehine anlamlı düzeyde farklılık olacaktır."

4. "Deney grubu ile kontrol grubunun düzenleme özelliğine ilişkin erişim düzeyleri arasında, deney grubu lehine anlamlı düzeyde farklılık olacaktır."

C- Sözcük Dağarcığı Özelliğine İlişkin Denenceler:

1. "Deney grubunun sözcük dağarcığı özelliğine ilişkin öntest-sontest puanları arasında, sontest lehine anlamlı düzeyde farklılık olacaktır."

2. "Kontrol grubunun sözcük dağarcığı özelliğine ilişkin öntest-sontest puanları arasında, sontest lehine anlamlı düzeyde farklılık olacaktır."

3. "Deney grubu ve kontrol grubunun sözcük dağarcığı özelliğine ilişkin sontest puanları arasında, deney grubu lehine, anlamlı düzeyde farklılık olacaktır."

4. "Deney ve kontrol grubunun sözcük dağarcığı özelliğine ilişkin erişim düzeyleri bakımından, deney grubu lehine anlamlı düzeyde farklılık olacaktır."

D- Dilbilgisi Özelliğine İlişkin Denenceler:

1. "Deney grubunun dilbilgisi özelliğine ilişkin öntest-sontest puanları arasında, sontest lehine anlamlı düzeyde farklılık olacaktır."

2. "Kontrol grubunun dilbilgisi özelliğine ilişkin öntest-sontest puanları arasında, sontest lehine anlamlı düzeyde farklılık olacaktır."

3. "Deney grubu ve kontrol grubunun dilbilgisi özelliğine ilişkin sontest puanları arasında, deney grubu lehine anlamlı düzeyde farklılık olacaktır."

4. "Deney ve kontrol grubunun dilbilgisi özelliğine ilişkin erişim düzeyleri bakımından, deney grubu lehine anlamlı düzeyde farklılık olacaktır."

E- Noktalama Ve Yazım Özelliğine İlişkin Denenceler:

1. "Deney grubunun noktalama ve yazım özelliğine ilişkin öntest-sontest puanları arasında, sontest lehine anlamlı düzeyde farklılık olacaktır."

2. "Kontrol grubunun noktalama ve yazım özelliğine ilişkin öntest-sontest puanları arasında, sontest lehine anlamlı düzeyde farklılık olacaktır."

3. "Deney grubu ve kontrol grubunun noktalama ve yazım özelliğine ilişkin sontest puanları arasında, deney grubu lehine anlamlı düzeyde farklılık olacaktır."

4. "Deney ve kontrol grubunun noktalama ve yazım özelliğine ilişkin erişim düzeyleri bakımından, deney grubu lehine anlamlı düzeyde farklılık olacaktır."

F- Yazılı Anlatım Becerisini Oluşturan Toplam Puanlara İlişkin Denenceler

1. "Deney grubunun yazılı anlatım özelliklerine ilişkin öntest-sontest toplam puanları arasında, sontest lehine anlamlı düzeyde farklılık olacaktır."
2. "Kontrol grubunun yazılı anlatım özelliklerine ilişkin öntest-sontest toplam puanları arasında, sontest lehine anlamlı düzeyde farklılık olacaktır."
3. "Deney ve kontrol grubunun yazılı anlatım özelliklerine ilişkin sontest toplam puanları arasında, deney grubunun sontest düzeyleri lehine anlamlı düzeyde farklılık olacaktır."
4. " Deney ve kontrol grubunun yazılı anlatım özelliklerine ilişkin erişki düzeyleri arasında, deney grubunun erişki düzeyi lehine anlamlı düzeyde farklılık olacaktır."

C- ÖNEM

Bu araştırmada izlenen öğretim yöntemlerinden; işbirliği-gözlem yöntemi, anlatım yöntemi, işitme engelli öğrenciler alanında çalışan eğitici personele yol gösterici olabilir.

Araştırmada geliştirilen "Yazılı Anlatım Değerlendirme Aracı" bu alanda çalışma yapan eğitimcilere yardımcı olabilir.

Farklı eğitsel ortamlarda gerçekleştirilecek bu tür araştırmalar, yazılı anlatım gerektiren derslerin eğitim programlarının geliştirilmesine olumlu ve önemli katkılar sağlayabilir.

Araştırmada kullanılan yöntemler ve veri toplama araçları aynen ya da değiştirilerek genel ve özel eğitim kurumlarında kullanılabilir.

Araştırma, işbirliği-gözlem ve anlatım yöntemini deneysel olarak ele alan ve yazılı anlatım özelliklerinde bu yöntemlerden hangisinin etkili olduğunu belirlemeye yönelik ilk araştırmadır.

Araştırma bu alanda yapılacak ileri çalışmalara ışık tutabilir.

D. SAYILTILAR

Bu araştırma şu sayılıtlara dayalı olarak yapılmıştır:

1-Bu araştırmada yer alan öğrencilere ilişkin işitme kaybı türü, işitmezliğin oluş zamanı, işitme kaybı ortalaması, işitme cihazı kullanım süresi, araştırma yaşı, toplam eğitim süresi, zeka düzeyi, sosyo ekonomik düzey gibi bilgiler gerçeği yansıtmaktadır.

2- Okuma düzeylerini belirleme amacıyla kullanılan öykünün daha önce öğrenciler tarafından okunmadığı kabul edilmiştir.

3- Okuma düzeylerini belirleme amacıyla oluşturulan sorular okuma düzeylerini belirleyici niteliktedir.

4- Uygulama yapan öğretmenin her iki grupta uygulanan yöntemler çerçevesinde ders işlediği kabul edilmiştir.

5- "Yazılı Anlatım Değerlendirme Aracı", bu araştırmada yer alan işitme engelli öğrencilerin yazılı anlatım düzeyleri hakkında gerçeğçi bilgiler vermektedir.

E. SINIRLILIKLAR

Araştırmanın sınırlılıkları şunlardır:

1- Bu araştırma, Anadolu Üniversitesi İşitme Engelliler Eğitim, Araştırma ve Uygulama Merkezi lise bölümü işitme engelli öğrencilerin yazılı anlatımlarını ele almıştır.

2- Araştırma işbirliği-gözlem yöntemi grubunda sekiz ders saati, anlatım yöntemi grubunda sekiz ders saati olmak üzere onaltı ders saatinde gerçekleştirilmiştir.

3- Yazılı anlatım konusu "Çevremizdeki Değişiklikler" 'dir.

4-Yazılı anlatım becerisi; içerik, düzenleme, sözcük dağarcığı, dilbilgisi, noktalama-yazım ve bu özelliklere ilişkin puanların toplamıdır.

F. TANIMLAR

Anlatım Yöntemi : Öğrenciden etkin katılım istenmeksizin, bilginin tümüyle anlatıma dayalı olarak sunulduğu yöntemdir.³⁷

Doğal İşitsel/Sözel Yaklaşım: İşitme kalıntısının maksimum kullanımı ile işitme engelli çocuğa kendi dil düzeyine ve gereksinimine uygun konuşma dil girdisini, uyarıcı ve etkileşimli bir ortam içinde sağlayan ve bu ortamda hiçbir işaret diline ya da desteğine yer vermeyen ve bu ortamlar sağlandığında işitme engelli çocukların da aynı işiten çocuklar gibi konuşma ve dil geliştirebileceklerine inanan sözel iletişim eğitim yöntemi.³⁸

Eğitim: Bireyin davranışlarında, kendi yaşantısı yoluyla "istendik değişme" sağlama sürecidir.³⁹

Erişi Düzeyi : Belirli bir öğretme süresinin bitiminde verilen ve belirli bir konu alanında belirli hedeflere ilişkin olarak öğrencinin aldığı puan.⁴⁰

İşbirliği Yöntemi: Öğrencilerin eğitim ortamlarında, küçük gruplar halinde birlikte çalışmalarını ve bu çalışmalarda, tartışma yapmalarını, birbirlerine yardım etmelerini gerektiren, öğretim yöntemidir.⁴¹

³⁷ Ergin, A. 1995, s.97

³⁸ Clark, Morag. " İşitme Engelli Çocukların Eğitiminde Yöntemler", Yayınlanmamış Ders Notları, Anadolu Üniversitesi , Eğitim Fakültesi, Eskişehir: 1988 c

³⁹ Ertürk, Selahattin. Eğitimde Program Geliştirme, Yelkentepe Yayınları, Ankara: 1972 . s.12.

⁴⁰ Yaşar, Şefik, 1993. s.17

⁴¹ Slavin, Robert, E. "Developmental and Motivational Perspectives on Cooperative Learning: A Reconciliation." Child Development, 1987, s.1161.

İşitme Engeli: Bir bireyin işitme eşik düzeyinin, herhangi bir frekansta odyogram üzerindeki sıfır eşliğinden belirli derecede sapması (15-20 dB) bir işitme engeli gösterir.⁴² İşitme testi sonucunda belli bir bireyin aldığı sonuçlar kabul edilen normal işitme eşiklerinden belirli derecede farklı olup, bu kaybın derecesi bireyin dil edinmesini ve eğitimini engelleyici derecede ise işitme engelinin varlığından söz edilir.⁴³

Öğrenme: Tekrar ya da yaşantı sonucu davranışta meydana gelen oldukça devamlı bir değişiktir.⁴⁴

Öğretme: Hedeflerle belirlenen davranışların öğrenciye kazandırılması için öğrenme yaşantısı oluşturma süreci ve bu süreç içinde, bir yandan öğrenmeyi gerçekleştirmek için öğretmen tarafından yapılan planlı ve kontrollü rehberlik ve değerlendirme etkinliklerini; diğer yandan öğrencinin bu amaçla yapacağı etkinlikleri kapsar.⁴⁵

Sözel Dil: İletişim araçlarından sözlü ve yazılı yolla ifade edilen dili kapsayan boyut.⁴⁶

Yazı: Dilin sesli göstergelerini karşılamayı amaçlayan, görüntüsel öğelerden oluşan göstergeler dizgesi.⁴⁷

Yazılı Anlatımda Açıklık: Yazılı anlatımdaki cümleler, herhangi bir yorum ya da zorlama gerektirmeden ve başka anlamlara yol açmadan anlatılmak isteneni olduğu gibi anlatıyorsa, o cümle açıktır.⁴⁸

⁴² "Quigley, Stephen P. and Peter V. Paul, Language and Deafness, (London: Croom Helm, 1984), s.1. " Umran Tüfekçioğlu. Kaynastırmadaki İşitme Engelli Çocuklar.Anadolu Üniversitesi Yayınları No.627, Eskişehir: 1992. s. 18'deki alıntı.

⁴³ Umran Tüfekçioğlu. Kaynastırmadaki İşitme Engelli Çocuklar.Anadolu Üniversitesi Yayınları No.627, Eskişehir: 1992. s. 18

⁴⁴ Morgan Clifford T., Psikolojiye Giriş Çev. İffet Dinç Bölüm. 4. Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü Yayınları ,Yayın No: 1, 1993. s.77

⁴⁵ Fidan, Nurettin. Öğrenme ve Öğretme . Ankara: 1982. s.11

⁴⁶ Konrot, Ahmet. "İşitme Engellilerin Rehabilitasyonu Ders Notları" Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi , 1984. s. 23

⁴⁷ Vardar, Berke. Dilbilimin Temel Kavram ve İlkeleri. Ankara Üniversitesi Yayınları,Ankara: 1982. s.229

⁴⁸ Uluğ, F., 1993, s.98.

Yazılı Anlatımda Akıcılık: Cümlelerin hem kendi hem de metnin bütünlüğü içinde uyumlu ve anlamca açık olmasıdır.⁴⁹

Yazılı Anlatımda Bütünlük: Her paragrafın bir tek amacı yansıtması ve paragrafların bir bütünlük oluşturması yazılı anlatımın bütünlük boyutudur.⁵⁰

Yazılı Anlatım Dilbilgisi Özelliği: Özne-yüklem uyumu, eylem zamanı, durum ekleri, sözcüklerin cümlede öge olarak düzeni ve bunların doğru kullanımıdır.⁵¹

Yazılı Anlatımda Duruluk: Yazılı anlatımda düşünce, duygu ve görüşlerimizi gerektiği kadar sözcükle anlatmadır.⁵²

Yazılı Anlatım Düzenleme Özelliği: Yazılı anlatımda; iletilmek istenen bildirinin iyi düzenlenmiş, akıcı, açık, yalın, mantıksal ve birbütünlük içinde sunulmasıdır.⁵³

Yazılı Anlatımda Düzenlilik: Paragraf içinde ya da paragraflar arasında düşüncelerarası ilişkilerin öğrencinin düşüncesini açıklar biçimde belli bir mantık sırasında bulunmasıdır.⁵⁴

Yazılı Anlatım İçerik Özelliği: Yazılı anlatımın; bilgi verme, tutarlı olma, bakış açısını geliştirme ve konuya uygun olmasıdır.⁵⁵

Yazılı Anlatım Öğretiminde İşbirliği-Gözlem Yöntemi :Öğretmenin rehberliğinde, öğrencilerin konu ile ilgili gözlem yapmaları, konu ile ilgili düşünceleri öğrencilerin birbirilerine sormaları, yazacaklarını planlamaları, yazdıklarını tartışma ve tekrar yazma işlemlerinin izlendiği yoldur.

⁴⁹ Uluğ, F., 1993, s.99.

⁵⁰ Özdemir,E., Binyazar,A.,Yazmak Sanatı, Varlık Yayınları, 1969, s.133

⁵¹ Hughey ve diğerleri, 1983, s. 144-145.

⁵² Özdemir,E., Binyazar,A. 1969, s.148.

⁵³ Hughey ve diğerleri, 1983, s. 142-143

⁵⁴ Uluğ, F., 1993, ss.94-96.

⁵⁵ Hughey ve diğerleri, 1983, s. 142

Yazılı Anlatım Noktalama ve Yazım Özelliği: Yazım kurallarının kullanılması özelliği ile sözcük yazımı, büyük/küçük harf kullanımı, noktalama işaretleri ile nokta, virgül, noktalı virgül, soru işareti, ünlem işareti, kısa çizgi, konuşma çizgisi, hece bölme çizgisi, paragrafların düzeni, görünümü, yazının okunurluğudur.⁵⁶

Yazılı Anlatım Sözcük Dağarcığı Özelliği: Yazılı anlatımda, amaçlanan anlatımı iletebilecek sözcük, sözcük grubu, deyim ve uygun benzetmelerin seçimi ile sözcük yapısının kullanımınıdır.⁵⁷

Yazılı Anlatımda Uzunluk: Cümlede kullanılan sözcük sayısının az ya da çok olması cümlenin uzunluğunu belirtir.⁵⁸

Yazılı Anlatımda Yalınlık: Yazılı anlatımda öğrencinin anlatmak istediğini gereksiz tekrarlara düşmeden açık ve anlaşılır biçimde anlatmasıdır.⁵⁹

Yöntem: Belli bir sonuca erişmek için, bir plana göre izlenen yoldur.⁶⁰

---

⁵⁶ Hughey ve diğerleri, 1983, s. 145.

⁵⁷ Hughey ve diğerleri, 1983, s. 143.

⁵⁸ Uluğ, F., 1993, s.99.

⁵⁹ Uluğ, F., 1993, s.98.

⁶⁰ T.D.K. Türkçe Sözlük,1988, s.1643

BÖLÜM 2

ALANYAZIN

Bu bölümde yazılı anlatım ve özellikleri, yazılı anlatım becerilerinin öğretimi, yazılı anlatım becerilerinin değerlendirilmesi ve işitme engelli öğrencilerin yazılı anlatım becerilerine ilişkin alan yazına yer verilmiştir.

A. YAZILI ANLATIM ÖZELLİKLERİ

Eğitim, bireyin davranışlarında, kendi yaşantısı yoluyla "istendik değişme" sağlama sürecidir.¹ Eğitimin gerçekleşmesi için bireylerarası iletişim sözkonusudur. Bireylerarası iletişimde temel amaç, iletilmek istenen mesajın alıcı bireyin zihninde oluşmasını sağlamaktır.² Yazı, bu işlevin gerçekleşebilmesi için kullanılabilecek araçlardan birisidir.

Yazılı anlatım, düşünceyi, duyguyu, olayı yazı ile anlatma eylemidir.³ Yazılı anlatım becerisinin; içerik, düzenleme, sözcük dağarcığı, dilbilgisi, noktalama ve yazım özellikleri bulunmaktadır.^{4,5,6}

¹ Ertürk, S. 1972, s.12.

² Konrot, A. 1991, s.33

³ Göğüş, Beşir. Orta Dereceli Okullarımızda Türkçe ve Yazın Eğitimi, Ankara: 1978. s. 235

⁴ Hughey ve diğerleri 1983, s. 139.

⁵ Minner ve diğerleri, 1989, s. 76.

⁶ Isaacson, S., and Luckner, J. L. 1990, s.221.

1. İÇERİK ÖZELLİĞİ

İçerik, konunun anlaşılıp, konu ile ilgili detaylı bilgi ile tartışılıp geliştirilmesi, bunu yaparken de tanımlama, örnekleme ve karşılaştırmaların yapılmasıdır.⁷

Yazılı anlatım içerik özelliğinde; konuyu anlama, bilgi verme, verilen bilgilerde tutarlı olma, bakış açısını geliştirme ve konuya uygun olma bulunmaktadır.⁸

Bilgi verme ve konuyu anlama, konu ile ilgili gerekli bilgileri kullanma, değişik bakış açısı getirme ve verilen konuda öğrencinin gördükleri ile kendi yorumu arasında ilişki kurmasıdır.⁹ Bilgilerde tutarlı olmada; konuyu açıklayan, bakış açısını geliştiren, tanımlayan, örnekleyen, karşılaştıran, gerekli somut detaylar yer alır.¹⁰ Öğrencinin verdiği bilgi konu için gerekli ya da gereksiz olabilir. Bu özelliğe de verilen konuya uygunluk denilmektedir.¹¹

Verilen konu açıklanırken, konuya bakış ve onu yorumlayış açıları değişik olabilir. Bu açıklama yapılırken tanımlama, örnekleme, karşılaştırma yapılır.¹² Tanımlama, bir kavramı, bir varlık ya da nesneyi nitelik ve özelliklerine; bu özellikleri hazırlayan neden-sonuç ilişkisine göre belirtmektir.¹³ Okuyucunun anlatılana bakışı, düşünüşü ve anlatılanı kavrayışı tanıma göre gerçekleşir. Örnekleme, soyut bir düşünceye somutluk ve görünürlük katar, söylemek istenileni okuyucunun zihninde canlandırır. Örnekler, gerçek yaşantılardan, bir yerde görülenlerden ya da okunanlardan verilebileceği gibi tasarlanan yaşantılardan da verilebilir. Karşılaştırma, iki varlık ya da kavram arasındaki benzerlik ve karşıtlıklardan yararlanmadır, karşılaştırma yolu ile öne sürülen yargı, bilinen bir gerçeğin verilerinden yararlanılarak görünür hale gelir ve açıklanmış olur.¹⁴

⁷ Hughey ve diğerleri, 1983, s. 142

⁸ Hughey ve diğerleri, 1983, s. 142

⁹ Hughey ve diğerleri, 1983, s. 139

¹⁰ Özdemir, E. ve Binyazar, A. 1969, s.125-128

¹¹ Hughey ve diğerleri. 1983, s. 140-142

¹² Özdemir, E. ve Binyazar, A. 1969, s.125-128

¹³ Özdemir, E. ve Binyazar, A. 1969, s.125

2. DÜZENLEME ÖZELLİĞİ

Düzenleme; fikirlerin düzenlenip akıcı bir anlatımla paragraflar halinde herbirinin konu çerçevesinde iyi düzenlenmiş cümlelerle desteklenmesi, bu mantıksal sıralama sunulurken de uygun bağlaçların kullanılmasıdır.¹⁵

Yazılı anlatımın düzenleme özelliği içinde; akıcılık, açıklık, yalınlık, düzenlilik ve bütünlük bulunmaktadır.¹⁶

Akıcılık, düşüncelerin düzenli anlatımıdır.¹⁷ Anlatım yapılırken düşünceleri birbirine bağlayan sözcükler kullanılır. Cümlelerin hem kendi hem de metnin bütünlüğü içinde uyumlu ve anlamca açık olması yazılı anlatıma akıcılık kazandırabilir.

Yazılı anlatımın açıklığı, açıkça belirlenmiş bir anadüşünce ile paragraflardaki düşünce cümlesinin anadüşünceyi desteklemesi, sınırlaması, yönlendirmesidir.¹⁸ Yazılı anlatımdaki cümleler, herhangi bir yorum ya da zorlama gerektirmeden ve başka anlamlara yol açmadan anlatılmak isteneni olduğu gibi anlatıyorsa, o cümle açıktır.¹⁹ Bir cümlelerin belirtmek istediği yargı, tam anlaşılmıyor, türlü yorumlara yol açıyorsa, bu cümle açık değildir.²⁰ Bir yazıdaki cümlelerin açık olmaması, yazının okunurluğunu ve anlaşılabilirliğini önleyebilir. İyi bir cümle, gereksiz sözcük içermez, böyle cümleler durudur.²¹

Yalınlık, süslü ve özentili sözcüklere yer vermeden anlamı doğrudan doğruya ve herhangi bir yanlış anlamaya yol açmadan, uzatmadan, "olduğu gibi" veren sözcüklerle sağlanır, kısaca; yalınlık, öğrencinin anlatmak istediğini gereksiz tekrarlara düşmeden açık ve anlaşılır biçimde anlatmasıdır.²²

¹⁴ Özdemir, E. ve Binyazar, A. 1969, s.124-128

¹⁵ Hughey ve diğerleri. 1983, s.142-143.

¹⁶ Hughey ve diğerleri. 1983, s.142-143.

¹⁷ Uluğ, F. 1993, s.99.

¹⁸ Hughey ve diğerleri. 1983, s.142

¹⁹ Uluğ, F., 1993, s.99.

²⁰ Oluklulu, F.,1987, s. 30.

²¹ Özdemir, E. ve Binyazar, A. 1969, s. 148.

²² Uluğ, F., 1993, s.98.

Yalnlık özelliği içinde sözü edilen anlaşılrlığı etkileyen niteliklerden biri "uzunluk"tur. Cümlede kullanılan sözcük sayısının az ya da çok olması onun uzunluğunu belirtir.²³ Cümlenin gereğinden çok uzun olması anlaşılrlığı zorlaştırır.²⁴

Düzenlilik, öğrencinin düşüncesini açıklamak amacıyla, düşüncelerini belli bir mantık sırasında sunmasıdır denilebilir. Kısaca düzenlilik yazıda: giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinin bulunmasıdır.²⁵ Yazılı anlatım düzenliliği sağlamak için verilen bilgilerde zaman, yer ve önem sırasına göre gerekli bağlaçlar (sonra, böylece, bu nedenle v.b.) kullanılabilir.

Düzenleme özelliğinin bütünlük boyutu, her paragrafın bir tek amacı yansıması ve paragrafların kendi aralarındaki uyumdur.²⁶ Paragraf içinde ve bir paragraftan diğer paragrafa geçişte mantıklı bir anlatım sıralaması yapılır.²⁷

3. SÖZCÜK DAĞARCIĞI ÖZELLİĞİ

Yazılı anlatımın sözcük dağarcığı özelliği; amaçlanan anlatımı ileten uygun sözcük, sözcük grubu, deyim ve benzetmelerin seçimi ile sözcük yapısının doğru kullanımınıdır.²⁸

Seçilen sözcüklerin konuya, okuyucuya, yazılı anlatımın türüne ve konunun gelişme yöntemine uygun oluşu ile amaçlanan izlenimi yaratması uygun sözcük seçimidir.²⁹

Sözcük, sözcük grupları, tamlamalar, deyimler ve benzetmelerin konuya göre doğru, etkili ve uygun seçilmesi ile fiil ve fiilimsilerin, sıfat, belirteç ve edatların seçimi, kullanımı ile eşanlımlı, zıtananlı, eşesli, anahtar sözcük ve ikilemelerin

²³ Özdemir, E. ve Binyazar, A. 1969, s. 138

²⁴ Uluğ, F., 1993, s.99.

²⁵ Uluğ, F., 1993, s.94-96.

²⁶ Özdemir, E., Binyazar, A. 1969, s.133

²⁷ Hughey ve diğerleri, 1983, s. 142-143.

²⁸ Hughey ve diğerleri, 1983, s.143.

²⁹ Hughey ve diğerleri, 1983, s. 144.

amaçlanan anlamı iletmekte kolaylık sağlaması da sözcük dağarcığı kullanımınıdır.³⁰

Sözcük kökü, yapım ve çekim ekleri, bileşik sözcüklerin kullanılması, kullanılan sözcüklerin (isim, sıfat, fiil v.b) işlevlerine göre kullanımı ve anlatımda zaman birliğine uyma sözcük yapısını doğru kullanmadır.³¹ Öğrencinin sözcük dizimi yani kurallı ya da devrik cümle ve isim cümlesi ya da fiil cümlesi kullanılmasında öğelerin tam ve uygun seçilmesi sözcük yapısını doğru kullanma kapsamındadır.

Sözcükler görevlerine göre; ad, sıfat, zamir, fiil, zarf, edat, ünlem ve bağlaç olarak gruplanır. Anlatımdaki işlevlerine göre; adlandırma sözcükleri, eylem karşılayan sözcükler, ilgi ve bağlama sözcükleri olmak üzere üç grupta toplanır. Anlamlarına göre ise genel ve özel anlamlı, somut ve soyut anlamlı, gerçek ve mecaz anlamlı sözcükler vardır.³²

4. DİLBİLGİSİ ÖZELLİĞİ

Yazılı anlatım dilbilgisi özelliği; dilbilgisi kurallarına uygun, doğru yapılar göstermesi; özne-fiil ilişkisi, eylem zamanı, tekil/çoğul durumu, sözcük düzeni, sıfatlar, zamirler ile edatların kullanımınıdır.³³

Bir cümlenin dilbilgisi kurallarına uygun olması için öğelerin tamlığı ve uygunluğu gerekir.³⁴ Bir cümlede; özne, yüklem, tümleç gibi öğeler bulunur. Öğelerle ilgili yanlışlık, cümlede bulunması gereken öğenin eksikliğinden ya da cümle içinde bulunması gereken yerde bulunmamasından kaynaklanır. Öğelerin cümle içinde bulunması gereken yerde bulunmaması, cümlenin anlatım gücünü etkileyebilir. Temel öğeler sayı ve kişi yönünden uyum içinde bulunmalıdır. Yani öznenin; tekillik, çoğulluk ve kişisine uygun kişi eki alması gerekir.

³⁰ Göğüş, B.,1978, s.255.

³¹ Hughey ve diğerleri, 1981, s.143-144

³² Oluklulu, F., 1987, s. 32.

³³ Hughey ve diğerleri, 1981, s.144-145.

³⁴ Binbaşıoğlu, C, 1987, s. 163

Cümlelerin iyi kurulması, tamlamalar ve yan cümleciklerin işlevlerine uygun kullanılması, ismin hal eklerini doğru kullanma, anadüşünce ve yardımcı düşüncenin belirlenip birbirlerine doğru şekilde bağlanması, cümle türü ve uzunluklarının değişmesi, sözcüklerin tekrarlanması, atılması ve sözcüklerin yerine aynı sözcüğü tutabilecek başka sözcüklerin kullanılması dilbilgisi kurallarına uygun doğru yapılar göstermedir.³⁵

Cümledeki sözcükler arasında özne-fiil ilişkisi, eylem zamanı, tekil/çoğul, sözcük düzeni/işlevi, zamirler ve edatların kullanılması özelliği de dilbilgisi kullanımı özelliklerini oluşturmaktadır.³⁶ Bir biri ile anlamca yakından ilgili cümleler edat ve bağlaçlarla birbirlerine bağlanır.³⁷ Cümledeki sözcüklerin diziminde gereği olmadan kullanılan edat ve bağlaçlar, anlatımı bozabilir, aynı anlama gelen sözcüklerin yinelenmesi, eş anlamlı sözcüklerin yan yana kullanılması anlatımın yeterliliğini olumsuz etkileyebilir.

5. NOKTALAMA VE YAZIM ÖZELLİĞİ

Noktalama-yazım özelliği; sözcük yazımı, büyük/küçük harf kullanımı, noktalama işaretleri ile nokta, virgül, noktalı virgül, soru işareti, ünlem işareti, kısa çizgi, konuşma çizgisi, hece bölme çizgisi, büyük harf kullanımı, paragrafların düzeni ve yazının görünümüdür.³⁸

Noktalama işaretleri cümlenin yapısını, sözün bağlantı yerlerini açık olarak göstermeye ve yazıda harflerle belirtilemeyen birtakım özellikleri (vurgu, ezgi, durak) bildirmeye yarar.³⁹ Yazım ise bir dilin sözcüklerinin doğru olarak yazıya geçirilmesini sağlayan ortak yazma biçimidir.⁴⁰

³⁵ Hughey ve diğerleri, 1983, s. 144.

³⁶ Hughey ve diğerleri, 1983, s. 145.

³⁷ Uluğ, F., 1993, s.101.

³⁸ Hughey ve diğerleri, 1983, s. 145

³⁹ T.D.K. 1988, s.27

⁴⁰ T.D.K.,1981, s.5

Noktalama ve yazım kuralları yerinde kullanılması gerekir, yazım kuralları ve noktalama işaretleri yerli yerinde kullanılırsa yazılı anlatımın açıklığı ve anlaşılabilirliği artar ⁴¹

B. YAZILI ANLATIM BECERİLERİNİN ÖĞRETİMİ

1. YAZILI ANLATIM ÖĞRETİMİ

Yazılı anlatım öğretiminin amacı; "Öğrencilerin görüp izlediklerini, dinlediklerini, okuduklarını, incelediklerini, tasarladıklarını ve düşündüklerini yazı ile doğru, amaca uygun ve güzel bir biçimde anlatma yeteneği kazandırmaktır."⁴² Burada önemli olan, yazılı anlatımın "doğru", "amaca uygun" ve "güzel" olmasıdır. Doğrulukta amaç, gözlem ya da düşüncelerin gerçek olması kadar, anlatımın dilbilgisi ve yazım kurallarına da uygun olmasıdır. Amaca uygun olmak da; anlatılanın, okuyucu anlayış derecesine uygunluğu, yazının uzunluğu, kısalığı ve yazının amacına uygun biçimsel özelliğidir.⁴³

Yazılı anlatım becerisi genellikle eğitim kurumlarında öğretilme sağlanır.⁴⁴ İyi ve düzgün bir yazı oluşturabilme bir bakıma yetenek işi olduğu kadar yazılı anlatım becerilerinin öğrenimini de gerektirir.⁴⁵ Yazılı anlatım, örnek görerek, yazı yazarak, hatalar yaparak, yapılan hatalar başkaları tarafından düzeltilerek öğrenilir.⁴⁶ Avrupa ülkelerinde görülen anadili öğretiminde; öğretmenin görevi sınıfın etkin kılınmasını sağlamaktır.⁴⁷

⁴¹ Uluğ, F., 1993, s.100

⁴² MEB. Tebliğler Dergisi, Cilt:44, Sayı:2098, 1981. s.328

⁴³ Binbaşıoğlu, C. 1987. s. 149.

⁴⁴ Kantemir, Enise . Yazılı ve Sözlü Anlatım, Ankara: 1981 s.ix.

⁴⁵ Ozil, Ş. Yazma Uğraşı.1991. s.44.

⁴⁶ Binbaşıoğlu, C. 1987. s. 149.

⁴⁷ Marshall, J. Anadili Ve Yazın Öğretimi, Çağdaş Yayınları, 1994: s, 63.

Yazılı anlatım becerisi öğretimi, birinci ve ikinci dil öğretiminde birbirine benzerlik gösterir.⁴⁸ Araştırmacılar, işitme engellilerin ve ikinci bir dil öğrenenlerin yazılı anlatım becerilerinde benzerlik gösterdikleri belirtilmektedir.⁴⁹ İkinci bir dil öğrenenler için yazılı anlatım öğretiminde: kontrollü-serbest, paragraf düzenleme, dilbilgisi-sözdizimi-düzenleme, işlemsel, rehberli, iletişimsel ve serbest yaklaşımlar bulunmaktadır.⁵⁰

Kontrollü serbest yazılı anlatım yaklaşımında; öğrenciler verilen materyaller üzerinde çalışırlar.⁵¹ Öğrencilere önce cümle alıştırmaları verilir. Sonra bu cümleleri aynen yazmaları istenir. Daha sonra benzer şekilde paragraf alıştırmaları verilir ve aynen yazmaları istenir. Örneğin; soruyu düz cümleye çevirme, geçmiş zamandan şimdiki zamana çevirme ya da çoğuldan tekile çevirme gibi çalışmalar yapılır. Ayrıca sözcükleri, cümle yapılarını değiştirme ve cümleleri birleştirme yapılır. Bu çalışmalarda başarılı olan öğrenciler serbest yazılı anlatıma geçiş yaparlar. Kontrollü serbest yazılı anlatım yaklaşımında; dilbilgisi, noktalama ve yazım üzerinde çok durulur. Ayrıca doğruluğa akıcılıktan ve yazının özgünlüğünden daha çok önem verilir.⁵²

Paragraf düzenleme yaklaşımında⁵³; dilbilgisinde doğruluk ve içerikte akıcılığın yanısıra düzenlemeye de önem verilir. Öğrenciye örnek paragraf verilir, bu paragrafı incelemeleri, aynen yazmaları istenir ayrıca verilen paragrafa cümle ekleme, cümle çıkarma, cümlelerin yerini değiştirme, düzenleme yapmaları istenir.⁵⁴

⁴⁸ Kroll, Barbara., Second Language Writing, Cambridge University Press. 1990, s.1'.

⁴⁹ Bochner J.H, Albertini A. J., Samar, J. V., Metz, E. D., Et al., "External and Diagnostic Validity of the NTID Writing Test: An Investigation Using Direct Magnitude Estimation and Principal Components Analysis" *Research in the Teaching of English*, vol. 26, no: 3, 1992. s 301.

⁵⁰ Raims, A. Techniques in Teaching Writing, Oxford University Press, 1983, s.5-11

⁵¹ "The Controlled-to-Free Writing Approach" terimi karşılığında kullanılmıştır.

⁵² Raims, A. 1983, s.6.

⁵³ "The Paragraph-Pattern Writing Approach" terimi karşılığında kullanılmıştır.

⁵⁴ Raims, A. 1983, s.8.

Dilbilgisi, sözdizimi ve düzenleme yaklaşımında; öğrencilerin düzenlemeye dikkat ederken dilbilgisi ve söz dizimine de dikkat etmeleri üzerine desenlenmiştir.⁵⁵ Öğrencilere fiillerin yalın halleri, mantıksal sıralamaya uygun “önce, sonra, son olarak” gibi cümle kalıpları verilir. Bu kalıplar içine yazacaklarını yerleştirmeleri istenir, böylece öğrenciler neyi yazmaları gerektiğini anlarlar.⁵⁶

Rehberli yaklaşımda⁵⁷; öğrenciler yazılı anlatımda bulunurken, kendilerine verilen paragrafları takip ederler. Öğrenciden paragrafları okumadan önce, dikkat etmeleri gereken ana noktalar tahtaya yazılır. Bunlar üzerinde tartışılır. Tartışma yolu ile öğrencilerde sözcük dağarcığı ve sözdizimine ilişkin girdiler verilir. Öğrencilere verilen paragrafların okunmasıyla; öğrencilere uygun sözcükleri, tanımları öğrenmeleri için fırsat yaratılır. Rehberli yaklaşımda: öğrenciler, düşüncelerini nasıl söyleyeceklerini ve nasıl düzenleyeceklerini öğrenirler. Rehberli yaklaşımda, verilen metnin özetlenmesi, metnin değiştirilmesi, okuduğu metindeki ana noktaların yazılması, bir resim hakkında kısa bir tanıtım yazılması, bir hikayeye özgün bir son yazılması, basit karşılıklı konuşma yazılması gibi etkinlikler yer almaktadır.⁵⁸

İşlemsel yazılı anlatım yaklaşımında⁵⁹; yazmaya nasıl başlanacağı, düşüncelerin nasıl düzenleneceği üzerinde durulur. Bu yaklaşımda geçmişteki yaşantılar ile güncel olaylar, yazma konuları için kullanılır. Konu hakkında tartışmalar yapılır, konu ile ilgili okuma parçaları kullanılır. Öğrencilerin yazdığı ilk metin düzeltilmez içerik eleştirilir. Öğretmen öğrencilere düşüncelerini düzenleme için zaman ve içeriği düzeltme için dönüt verir. Yazma süreci içinde, öğrencilerin yeni düşünceler bulmaları ve bu düşünceleri anlatmak için yeni yapılar bulmaları istenir.⁶⁰

⁵⁵ “The Grammar-Syntax-Organization Writing Approach” terimi karşılığında kullanılmıştır.

⁵⁶ Raims, A. 1983, s.8

⁵⁷ “ Guided Writing Approach” terimi karşılığında kullanılmıştır.

⁵⁸ Ünal, G.,A Suggestion Towards Incorporating Writing Skill With Speaking and Reading Skills, A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Eskişehir: 1989, s. 25

⁵⁹ “The Process Writing Approach” terimi karşılığında kullanılmıştır.

⁶⁰ Raims, A. 1983, s.10

İletişimsel yaklaşımda⁶¹; güncel olaylar işlenir. Bu yaklaşımda öğrencilerin yazdıklarını sadece öğretmen değil öğrencilerde okur ancak düzeltme yapmazlar. Metin okuma ve bu metne benzer metin yazma ya da verilen metnin özetlenmesi istenir. İletişimsel yaklaşımda: yazılanların bir okuyucu tarafından okunacağı ve buradan okuyucunun öğrenecekleri olduğu belirtilir. Öğrenciler yazmaya başlamadan önce konu ile ilgili okuyacakları pek çok materyal sunulur, öğrencilerden, bu materyallerde kullanılan dile uygun yazmaları istenir. İletişimsel yaklaşımda öğrenciler; rol yapma, birbirlerine mektup yazma, birbirlerine sorular yöneltme gibi çalışmalar yapar. ⁶²

Yazılı anlatım öğretiminde öğretmen; yukarıda sözü edilen, içeriği kontrollü, paragraf düzenleme, dilbilgisi-sözdizimi ve düzenleme, işlemsel, rehberli, iletişimsel ve tamamen serbest yaklaşımlardan sınıfının ihtiyacına uygun olanı seçebilir. Belirtilen yaklaşımlardan bir tanesinde “kontrollü” sözcüğü geçmekle birlikte, diğerlerinde öğrenciler tümüyle serbest bırakılmaz, öğretmen öğrenciyi yönlendirir.⁶³ Yazılı anlatım öğretimindeki yaklaşımlarda öğretmenin rehberliğinden söz edilmekte ancak bu rehberliğin kontrollü olması gerektiği vurgulanmaktadır.

Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda yazılı anlatım öğretiminde; birlikte, bağlı, serbest ve plana göre yazma yapılmaktadır.⁶⁴

Birlikte yazmada öğretmen, öğrencilerle birlikte yaşadıkları bir olay, örneğin bir gezi hakkında öğrencilere sorular sorar. Aldığı yanıtları bir araya getirir, tahtaya yazar. Öğrenciler tahtaya yazılanı defterine yazar. Bağlı yazmada ise öğretmen, öğrencilere, birlikte yaşanan bir olayla ilgili olarak birkaç soru sorar, anımsatmalar yapar. Sonra belirli bir konu başlığına göre, konuşulan konulardan yararlanarak, öğrenciler yazmayı sürdürürler, bu sırada, öğretmen, gerekli rehberliği yapar, kimi zaman, bir yere kadar birlikte yazılır.

⁶¹ “The Communicative Approach” terimi karşılığında kullanılmıştır.

⁶² Raims, A. 1983, s.9

⁶³ Raims, A. 1983, s.5-11

⁶⁴ Binbaşıoğlu, C. 1987. s. 150.

Serbest yazmada; öğretmen, öğrencinin yaşadığı olayları, kendi başına yazmasını ister.⁶⁵ Plana göre yazmada, öğretmen kontrolünde, öğrenci ele aldığı konuyu "giriş, gelişme, sonuç" gibi üç bölüme ayırır ve her bölümle ilgili düşüncelerini, not alır ve bunları genişleterek yazıyı tamamlar. Bu çalışmalarını cümle, paragraf ve sözcük alıştırmaları izler.⁶⁶

Cümle alıştırmalarında; öğrencilere verilen konunun nitelikleri sıralatılır ve bu nitelikler için doğru ve tam cümle kurulması öğretilir.⁶⁷ Cümle çalışmalarında yeterli düzeye gelen öğrenciler paragraf alıştırmalarına yönlendirilir.

Paragraf alıştırmaları; paragrafın tanıtılması, biçimi, kuruluşu, üzerinedir.⁶⁸ Paragrafın tanıtılmasında, okuma parçaları, paragraf kuruluşları yönünden incelenir, yazının türüne göre hangi paragrafta ne anlatıldığı (öyküde olayın evreleri, makalede bilgiler ya da görüşler gibi) gösterilir. Bir konunun bir paragrafla anlatmanın tanıtımını, uygulama çalışması izler. Öğrencilere, örneğin bir masal anlatılır. Bu masalda geçen olaylar sırasıyla tahtaya yazılır. Birbiriyle ilişkili ve aynı konu üzerinde açıklama bulunan cümleler biraraya getirilir, birlikte paragraf oluşturma çalışması yapılır. Bir başka paragraf oluşturma örneği ise herhangi bir nesne hakkında öğrencilerin düşünceleri istenir. Bu düşünceler tahtaya yazılarak bunların sıralanması, sınıflanması istenir. Böyle bir sınıflama ile paragraf oluşturma becerisinin pekiştirilmesine fırsat verilir.⁶⁹

Sözcük seçimi için öğretmenler; sözcük seçiminde anlama uygunluk, yanlış sözcük kullanmama, sözcüğü alışılmış olan yerde kullanma, Türkçe sözcük kullanma, terimden kaçınma, ağız (şive) ve argodan kaçınma, gereksiz sözcük kullanmama gibi özelliklere dikkat ederek alıştırmalar yapar.⁷⁰

⁶⁵ İlköğretim Okulu Programı,1995. s.160

⁶⁶ Binbaşıoğlu, C. 1987. s. 150.

⁶⁷ Göğüş,B.,1978, s. 247

⁶⁸ Göğüş,B.,1978, s. 251

⁶⁹ Göğüş,B.,1978, s. 252

⁷⁰ Göğüş,B.,1978, s.255

a.Tek Yönlü Öğretimde Yazılı Anlatım Öğretimi -Anlatım Yöntemi-

Türkçe öğretmenleri, çoğunlukla yazılı anlatım derslerini geleneksel yöntemlerle sürdürmektedir.⁷¹ Ortaöğretim kurumlarında geleneksel öğretimle yapılan yazılı anlatım derslerinde genellikle öğrencilere bir konu verilir ve öğrencilerden verilen konuda bir yazı yazmaları istenir, böyle bir yaklaşımla yazılı anlatım öğretimi sonucunda öğrenciler başarısız yazılı anlatım örnekleri vermektedirler.⁷² Süregelen uygulamada öğretmen, bilgileri aktaran, öğrenci bilgiyi alan ve öğretmene yanıt veren durumundadır. Bu bilgi akışı tek yönlü iletişimi ve etkileşimi ortaya çıkarmaktadır.

Öğretimde tek yönlü iletişim ve etkileşimin uygulandığı yöntem "anlatım" yöntemidir.⁷³ Anlatım yönteminde⁷⁴ grup halinde öğretim sözkonusudur.⁷⁵ Grup halinde öğretimde öğretmen bilgiyi aktaran ve öğrenciler bilgiyi alan ya da almak zorunda olmaktadır.⁷⁶

Öğrencilerin almayı bekledikleri bilgilerin öğretmenlerden kendilerine geçişi ve belli bir süre sonra aldıkları bilgileri öğretmene geri verilmesiyle tek yönlü öğretim gerçekleşir. Bilgi akışı öğretmenlerden öğrenciye doğrudur. Öğrenciden öğretmene doğru bilgi akışı ise öğretmenin ders esnasında sorduğu sorulara ya da test, sınav yaptığında alacağı yanıtlarla gerçekleşir. Öğretmen merkezli öğretim olan tek yönlü öğretim Şekil 1'de verilmiştir.⁷⁷

Tam kontrolün yer aldığı "Öğretmen Merkezli Öğretim" de en fazla zarar gören öğrencidir ve öğrenci bu öğretim içinde; doğal gereksinimleri, bireysel farklılıkları, yetenekleri, zekası, öğrenme hızı gibi niteliklerine uygun öğrenme olanağı bulamaz."⁷⁸

⁷¹Adalı, Oya., Yazma Uğraşı. "Anadili Eğitimi" Cem Yayınevi.1991. s.41

⁷² Ozil Ş., 1991.s.46

⁷³ Küçükahmet, L., 1986, s.35.

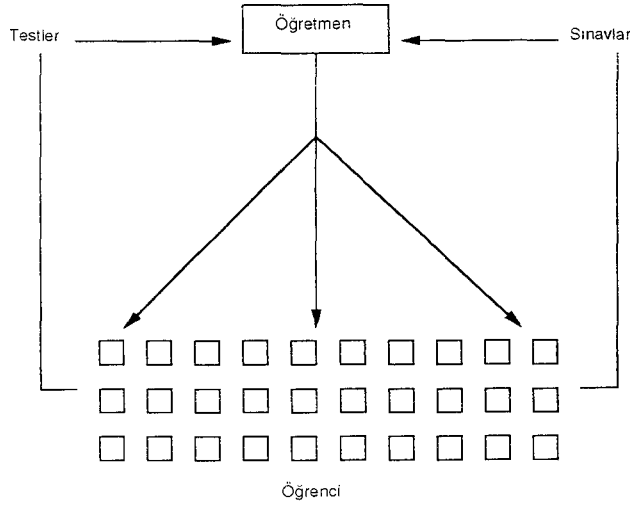
⁷⁴ "Direct method" karşılığı olarak anlatım yöntemi terimi kullanılmıştır.

⁷⁵ Webster, V., and Webster A.,1991 s. 126.

⁷⁶ Adalı, O.1991. s.37

⁷⁷ Robinson Adjai, Principles and Practice of Teaching, London: 1980, s.23

⁷⁸ Alkan, C.,1977, s.141.

Şekil: 1. Tek Yönlü Öğretim

Lise ve dengi okulları bitirerek yükseköğretime giren bazı öğrencilerin, “yazılı anlatım becerisi” bakımından yeterli beceri kazanmamış oldukları belirtilmektedir.⁷⁹ Ortaöğretim kurumlarında anlatım yöntemleri ile işlenen Türk dili derslerinin öğrenciye anlatım ustalığı kazandıramadığı, düşünüş olgunluğu ve yazım kurallarının öğretilmediği, bu yeterliliğe ulaşamamış öğrencinin yükseköğretim yaşamında başarılı olamayacağı hatta yükseköğrenimi izleyemeyeceği, çözüm olarak, geleneksel anlatım yöntemleri ile öğretim anlayışının terkedilmesini, gerçek yaşamla, ülke sorunlarıyla bağlantılı eğitim önerilmektedir.⁸⁰

“Anlatım ve Yazım” bozuklukları üzerine yapılan bir incelemede; ortaöğretim kurumundan diploma almış olan öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun anlatım ve yazım eğitimini alamamış oldukları belirtilmektedir.⁸¹

Geleneksel anlatım yöntemi ile yazılı anlatım eğitimi üzerine yapılan bir başka çalışmada, geleneksel anlatım yöntemi ile yazılı anlatım eğitiminin yarattığı edilgenlik gösterilmeye çalışılmıştır. Araştırmacı, eğitim kurumlarında uygulanan yazılı anlatım

⁷⁹ Tekin, H.,1979. s.60.

⁸⁰ Baraz, T., 1979. s.219.

⁸¹ Aşkun, C. N., 1980. s. 335.

eğitiminin onları bir danışma memuru olmaya zorladığını, bu nedenle öğrencilerin yazma eyleminden korktuklarını, kaçtıklarını belirtmektedir. Anlatım yöntemi ile yazılı anlatım eğitiminin, genç bilinçleri edilgen kıldığı, yazma etkinliğinden uzaklaştırdığı ve gençlerin yazamaz duruma düşürüldükleri belirtilmektedir.⁸²

Yazma eğitimleri süresince yaşantı eksikliği olan öğrencilerin yazılı anlatımlarında; düzenleme, sözcük dağarcığı, noktalama ve yazım özelliklerinde yetersizlikleri olduğu ayrıca düşüncelerinin gülünç olma korkusu ile yazmak istemedikleri belirtilmektedir.⁸³

Ortaöğretim kurumlarını bitirip üniversiteye başlayan öğrencilerin yazılı anlatımlarına ilişkin yetersizlikler şunlardır:

“Öğrenciler konuyu ele alırken yeterince düşünmeden yazıyorlar. Yazdıklarında izleyecekleri düşünce akışını nasıl geliştirecekleri, verilen konunun neleri kapsadığı, nasıl bir mantıksal bağ kuracakları üzerinde ayrıntılı olarak durmuyorlar. Anlatımlarında çok sayıda dilbilgisi yanlışı yapıyorlar. Yazım alanında yer yer en temel kuralları bile uygulamıyorlar. Bölümler arası bağlarda kopukluklar bulunuyor, yinelemelere rastlanıyor.”⁸⁴

Türkçe öğretiminde tam öğrenme modeli ve öğretim yöntemi ile yazılı anlatım becerilerinin gelişimi üzerine yapılan bir çalışmada; tam öğrenme modeline uygun öğretim ile çalışan grubun erişim düzeyinin anlatım yöntemi ile eğitim alan gruba göre daha yüksek olduğu ve yazılı anlatım öğretiminde tam öğrenme ile öğretim yönteminin daha etkili olduğu belirtilmektedir.⁸⁵

b. Çok Yönlü Öğretimde Yazılı Anlatım Öğretimi -İşbirliği Yöntemi-

Başarısızlıkları azaltabilmek, daha düzgün öğrenci yazılarına ulaşabilmek için süregelen uygulamalardan uzaklaşıp, “çok yönlü öğretim” yapılabilir. Bu öğretimde: öğrencilerle yapılacak ön hazırlıklar grup çalışmaları biçiminde sürdürülebilir. Çeşitli gruplar

⁸² Gülmez, B.,: 1992. s.174.

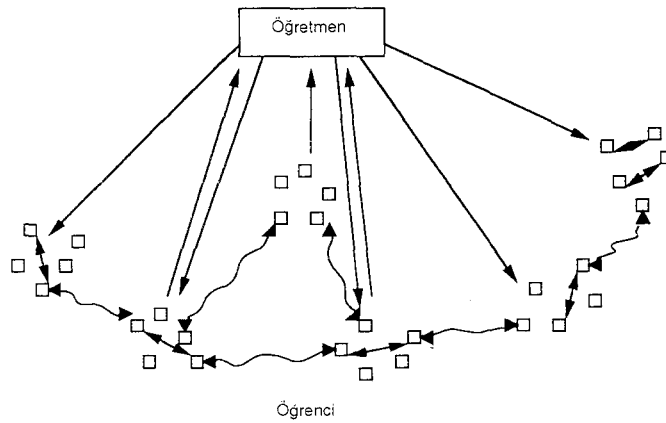
⁸³ Göğüş, Beşir.,1978. s. 243

⁸⁴ Ozil Ş., 1991.s.44

⁸⁵ Sever, Sedat. Türkçe Öğretiminde Tam Öğrenme, YA-PA, İstanbul: 1994 . s.81.

belli konularda bilgi toplayabilir, bu bilgileri grup içinde ortak bir yazılı anlatım çalışması oluşturabilirler.⁸⁶

Öğretmen merkezli öğretimin eksikliklerini gidermek için aktif katılımcılar gerektiği, bu yolla; öğretmenin yol gösterici, öğrencinin ise aktif olabileceği,⁸⁷ öğrencilerin iletişim düzeylerinin gelişebileceği belirtilmektedir.⁸⁸ Öğrencileri merkez alan “çok yönlü öğretim” Şekil 2’de verilmiştir.

Şekil: 2. Çok Yönlü Öğretim

Çok yönlü öğretim; öğrencilerin öğretmenden, öğretmenin öğrencilerden, öğrencilerin öğrencilerden öğrendikleri süreçtir. Çok yönlü öğretimin amacı; öğrencilerin kendileri için düşünmelerini ve öğrenmelerini sağlamaktır.⁸⁹

Çok yönlü öğretim; gruplara ayrılma, grup içi ve gruplar arası iletişim ve etkileşim sağlar.⁹⁰ Örneğin, öğretmen; öğrencilerin kendi aralarında konuşmalarına, birbirlerinden etkilenmelerine ve birbirlerinden birşeyler öğrenmelerine yardımcı olabilmektedir.

İşbirliği yöntemi ile yazılı anlatım öğretimi; öğretmenin rehberliği altında, az sayıda ve eşler halinde çalışmak üzere biraraya

⁸⁶ Ozil Ş., 1991.s.47

⁸⁷ Alkan, C.,1977, s.141.

⁸⁸ Arends. I. Richard., Learning to Teach, McGraw-Hill, Inc.1991, s.318.

⁸⁹ Robinson A., 1980, s.26

⁹⁰ Küçükahmet, L., 1986, s. 35.

gelen öğrencilerin, çalışma süresince düşünme, planlama ve değerlendirme ile ilgili soruları birbirlerine sorup çalışmalarını en üst düzeye çıkarmayı amaçlayan ve yazmayı gerektiren bir çalışmadır.⁹¹

İşbirliği yönteminde; küçük gruplar içinde öğrenme olanakları bulunmakta, öğrenciler aktif rol oynamakta, öğretmen küçük gruplara yardım edebilmekte ve düzenleyici rol üstlenebilmektedir.⁹²

İşbirliği yönteminde öğrenci merkezli bir anlayış bulunmaktadır. İşbirliği yönteminde; okul çalışmaları zenginleşmekte, öğrenciler; zeka, sosyo-ekonomik durum vb. yönlerden gruplanmamakta, böyle bir ortamda öğrenci yeteneklerinin geliştirilmesi için olanaklar ortaya çıkmaktadır. ⁹³ İşbirliği yönteminde, gruplar oluşturulurken öğrenciler birlikte çalışacakları iki ile beş kişiden oluşan küçük gruplara ayrılır. Gruplardaki öğrencilerin yetenekleri farklıdır. Burada amaç başlangıçta heterojen olan grupların, birlikte çalışmaları yolu ile homojen hale gelebilmelerini sağlamaktır. Bu çalışma yönteminde öğretmenin rolü, öğrencileri yönlendirme, gruplar arasındaki ilişkileri düzenleme ve grup içindeki etkileşime ve işbirliğine rehberlik etmedir.⁹⁴ İşbirliği yöntemi ile öğrenci motivasyonu yükselir, okula-öğretmenlere-arkadaşlara karşı olumlu tutumlar gelişir.^{95,96, 97}

İşbirliği yönteminin etkisini belirlemeye yönelik bir çalışmada, lise öğrencilerinin yazılı anlatım becerisini çiftler halinde çalışırken ve yalnız çalışırken gösterdikleri yazılı anlatım becerileri karşılaştırıldığında, yalnız çalışan öğrencilerden farklı olarak çiftler

⁹¹ Luckner ve Isaacson, 1990, s. 138.

⁹² Arends. I. R.1991, s.335.

⁹³ Varış, Fatma.,1978 s. 217.

⁹⁴ Demirel, Özcan, 1991, s.5.

⁹⁵ Şimşek, Ali., "Öğrenimde İşbirliğinin Yararları" M. Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, Sayı: 2., 1990. s.196.

⁹⁶ Webb, 1982, s.443 ; Şimşek,1990, s. 12'den alıntı.

⁹⁷ Slavin, 1983,s. 440 ; Şimşek,1990, s. 124den alıntı.

halinde çalışan öğrencilerin daha iyi gelişim gösterdikleri belirtilmektedir.⁹⁸

İşbirliği ve anlatım yöntemleri ile yazılı anlatım çalışmasının etkilerini incelemeye yönelik bir çalışmada, öğrencilere düzeltmeler yapmalarını söylemekle, dilbilgisi ve noktalama-yazıma dikkatlerinin yöneltildiği, fakat çiftler halinde çalışmanın, bu eğilimi azalttığı ve içerik, sözcük dağarcığı gibi özelliklere yöneltilebildiği belirtilmektedir.⁹⁹

İşbirliği ve geleneksel öğretim yöntemlerini karşılaştıran 28 çalışmanın değerlendirilmesi sonucunda; işbirliği yönteminin öğrenci başarısını artırmada daha etkili olduğu, işbirliği yönteminin öğrencinin akademik gelişimini, geleneksel eğitim uygulamalarından daha fazla artırdığı belirtilmektedir.¹⁰⁰ İşbirliği yöntemi ile öğrenciler; iletişim kurma konusunda cesaretlendirilebilir, düşünceler paylaşılabilir ve iyi bir yazılı anlatım ortaya koyabilirler.¹⁰¹

Öğrencilerde yazma isteği uyandırmanın bir yolu da gözlem ve gözlemler hakkında tartışma'dan yararlandırmadır.¹⁰² Gözlem öğretimi zenginleştirir, öğrenci yaşantılarını anlamlı ve kalıcı kılar. İşbirliği yöntemi ile gözlem birarada kullanılarak öğrencilerin birbirleri ile iletişim ve etkileşim düzeyleri artırılabilir, gözlemi izleyen çalışmada öğretmenin bir önceki dersteki çalışma hakkında, işbirliği yöntemi ile çalışarak yazma talebi karşısında öğrenciler yazmaya istekli olabilirler.

İşbirliği yöntemi ile yazılı anlatım çalışmasında öğrenciler konu ile ilgili düşünceleri birbirilerine iletirler, yazacakları hakkında planlama yaparlar, yazdıklarını değerlendirirler ve tekrar yazarlar, bu yöntemle çalışıldığında yazma süreci kendiliğinden gerçekleşebilir.

⁹⁸ O'Donnel ve diğerleri, 1985, s.307.

⁹⁹ O'Donnel, ve diğerleri,1986, s. 209.

¹⁰⁰ Slavin, R., "Developmental and Motivational Perspectives on Cooperative Learning: A Reconciliation". Child Development, 58.,1980. s. 1164.

¹⁰¹ Luckner ve Isaacson, 1990, s. 141.

¹⁰² Göğüş, B.,1978 ,s.245.

2.YAZILI ANLATIM SÜRECİ

Geleneksel yazılı anlatım öğretiminde öğrenci bir konu hakkında yazılı anlatımda bulunur, öğretmen yazılı anlatımı değerlendirir, düzeltir, hataları sınıflandırır ve yazılı anlatımı öğrenciye geri verir, öğrenciden öğrenmesi ve yazma becerilerini geliştirmesi beklenir.¹⁰³ Böyle bir öğretimle öğrenciler yazılı anlatımda bulunmak istemezler, bunun aksine, çok aşamalı, tekrarlı bir süreç içinde öğrenciler yazılı anlatımlarını geliştirir ve severek yazarlar.^{104, 105} İşitme engelli öğrenciler için önerilen tekrarlı süreç ikinci dil¹⁰⁶ ve anadili öğrenen öğrenciler için de önerilmektedir.^{107, 108,109}

Araştırmacılar; yazılı anlatım süreci içinde planlama, yazma, eleştirme basamakları önerilmekte, değerlendirmede de yazılı anlatım özelliklerinin incelenmesi vurgulanmaktadır. Yazılı anlatım etkinlikleri içinde öğretmenin en önemli işlevi olarak yazma becerisinin kazanılması ve ortaya konulması için yeterli eğitim süresi içinde yazma alıştırmaları yapmasını ve ayrıca bunların yanısıra izlediği eğitim yönteminin başarıya ulaşması için; motivasyona, izlediği modele, yönlendirici çalışmalara, öğrencilerin karşılıklı etkileşimine ve öğrencilerin yazılı anlatımları hakkında bilgilendirmeye yer vermesini önermektedirler.¹¹⁰

¹⁰³ Ozil Ş., 1991.s.46

¹⁰⁴ Luckner, L., J.,1989, s. 57.

¹⁰⁵ Webster, A. 1979, s.236

¹⁰⁶ Keçik, İ., Laycock, J., Developing Writing Skills, Ed. Şeyda Ülsever, 1993, s.65.

¹⁰⁷ Graves.,H.Donald., Writing, Teachers and Children at Work., Heinemann Ed.Books. New Hampshire: 1987. s. 219

¹⁰⁸ White R., Arndt V., Process Writing, Longman Group UK Limited: 1991. s 5.

¹⁰⁹ Dixon, C.N., Nessel D. Language Experience Approach to Reading and Writing, Alemany Press, 1983. s. 84.

¹¹⁰ Isaacson S. and Luckner J.L. "A Model for Teaching Written Language to Hearing Impaired Students." Teach.English Deaf Second Lang. Students, Vol 6, No.1, 1988.s. 12.

Yazma: düşüncelerin uygun seçilen sözcüklerle, etkin cümleler ve paragraflarla biraraya getirildiği, düzenlendiği ve geliştirildiği süreçtir.¹¹¹ Bu süreçte; girdi sağlanması, planlama, yazıya aktarma, düzeltme yer alır.¹¹²

Girdi sağlamada öğretmen; öğrencilerin yazma konusu ile ilgili metin okumalarını, görsel bilgi içeren resimli kartlar hakkında konuşmalarını, geziler yaparak konu ile ilgili yaşantılar kazanmalarını ve tartışmalar yapmalarını içerir. Öğretmen; yazılı anlatımda bulunması için öğrencinin beceri ve ilgi düzeyine uygun bir konu ve uygun ortam hazırlar, öğrencileri yazma için cesaretlendirir.¹¹³

Planlama; yazma öncesinde yazılacak konu hakkında tartışma ve yazılacak konunun içeriği hakkında düşüncelerin oluşturulması, düzenlenmesidir.¹¹⁴

Planlamadan sonra yazmaya geçen öğrenci yazarken; öğretmen öğrenciye ya da öğrenciler birbirilerine, yazılanlar ya da yazacakları hakkında sorular yönelterek, değişiklik önerir, böylece öğrenci yazılı anlatımı hakkında tekrar düşünür ve tekrar yazar.¹¹⁵

Yazılı anlatımda belirtilen süreçlerden geçen öğrenci yazdıklarını öğretmene verir. Öğretmen öğrencilerin yazılı anlatımlarını düzeltir ve öğrencilere geri verir.¹¹⁶ Etkili bir düzeltme çalışması ile öğrencilere yazılı anlatımını geliştirme olanağı verilebilir.

¹¹¹ Birleşik Devletler Eğitim, Sağlık ve Yardım Bölümü, Welfare, 1979, p.12'de İngilizce Öğretmenleri Ulusal Konseyi tarafından belirtilen tanım. Luckner and Isaacson, Teaching Expressive Writing to Hearing-Impaired Students, J. of Childhood Commn. Disorders, vol.13, No.2, pp-135-152, 1990 s.135'ten alıntı.

¹¹² Luckner and Isaacson, "Teaching Expressive Writing to Hearing-Impaired Students", J. of Childhood Commn. Disorders, vol.13, No.2, pp-135-152, 1990 s.138

¹¹³ Luckner, Isaacson, 1990, s.139

¹¹⁴ Luckner, Isaacson, 1990, s.141

¹¹⁵ Luckner, Isaacson, 1990, s.142

¹¹⁶ Luckner, Isaacson, 1990, s.143

Öğrencilerin yazılı anlatım görüşlerini geliştirebilmek için öğretmen, eksiklikleri arayan bir kişi durumundan çıkıp, gelişen taslakları yanıtlayan bir düzeltmen halini almalıdır.¹¹⁷ Öğrencinin yazılı anlatımındaki her hatayı işaretleyen uygulama yarardan çok zarar verebilir. Bu, öğrencinin cesaretini kırabilir ve bir kerede ilgilenebileceğinden çok fazlası ile baş etmek zorunda olduğunu düşündürebilir. Öğretmen, uygulaması yapılmış ve eleştirilmiş yazılı anlatımın sadece bir ya da iki özel yönüyle ilgili düzeltme yapabilir.¹¹⁸ Örneğin, eğer asıl amaç akıcılığı artırmaksa, yazılı anlatımının uzunluğunu artırmaya zorlamak ve yazım hatalarını kırmızı kalemle işaretlemekten kaçınmak gerekebilir. Eğer amaç bir soru cümlesi ve iki ilişkili cümle yaratmaksa, sözcük dağarcığı ile ilgili eksikleri göstermemek gerekebilir. Öğretmen, öğrenci davranışlarını, soruları ve önerileri not alabilir ve betimlemeleri, düşünceleri ve esprileri övebilir. Kağıtlar öğrencilere geri verildiğinde, öğretmen hedeflenen problemleri tartışabilir ve öğrencinin eksik olduğu bölümleri tekrar öğretmeye yönelebilir. Öğrenci yazılı anlatımı için yukarıda belirtilen süreci izlediğinde ödül olarak, yazılı anlatımlar sergilenir.¹¹⁹ Sergileme ile öğrenciler yazma için güdülenir. Güdüleme için yazılı anlatımlarda öğrencilerin başarılı yönleri aranabilir ve bu yönler öğrencilere bildirilebilir. Öğretmen; yazılı anlatımları yayınlanmak üzere okul gazetesine önerebilir, bir gazete ya da dergiye gönderebilir ya da okul öğrencilerinin okuması için broşür haline getirebilir, ailelerin okuması için eve yollayabilir ya da bir sınıf bülteni hazırlayabilir. Bu tür girişimlerde bulunarak öğretmen, öğrenciyi yeni yazılı anlatımlarda bulunmaya yönlendirebilir.

---

¹¹⁷ Luckner, Isaacson, 1990, s.143.

¹¹⁸ Isaacson, Luckner, 1988, s. 12.

¹¹⁹ Luckner, Isaacson, 1990, s.144.

C. YAZILI ANLATIM BECERİLERİNİN DEĞERLENDİLMESİ

Etkin bir öğretim için değerlendirme gerekir.¹²⁰ Yazılı anlatım değerlendirmesinin amaçları; öğrencinin zayıf ve kuvvetli yönlerini bulmak, yapılacak çalışmaları belirlemek, öğrencinin gelişimini kaydetmek, öğrenciye başarısıyla ilgili bilgi vermek ve değerlendirmeye olumlu yaklaşımdır.¹²¹

Yazılı anlatım konulu araştırmalarda; dolaylı ve doğrudan yazılı anlatım değerlendirme yöntemleri görülmektedir.

Dolaylı değerlendirme yönteminde başarı testleri kullanılır.¹²² Bu başarı testleri geniş bir öğrenci grubu kullanılarak standartlaştırılır. Genellikle bireysel yetenek, yaş ya da sınıf düzeyi gibi karşılaştırmalarda kullanılır. Standart başarı testleri; en iyi cümleyi seçme, doğru cümleyi tanıma, noktalama ve büyük harf kullanımı gibi becerileri değerlendirir. Dolaylı değerlendirme yöntemi ile yazılı anlatım; içerik, sözcük dağarcığı, düzenleme gibi yazma becerileri değerlendirilemez.¹²³

Okulların ve araştırmacıların son yıllarda, yazma yeteneğini değerlendirilmede giderek artan biçimde doğrudan yöntemlere başvurdukları belirtilmektedir.¹²⁴

Doğrudan yöntemle yapılan değerlendirmede yazı örnekleri bir sınıflama ölçeği ile değerlendirilir (Örn. 1-6 puan arası ölçek, "kötü" den "çok iyi"ye kadar ya da 0-100 puan ölçeği gibi).¹²⁵ Doğrudan yöntemle yazılı anlatımın; içerik, düzenleme, sözcük dağarcığı, dilbilgisi ve noktalama-yazım özellikleri değerlendirilir.^{126,127}

¹²⁰ Webster V. and Webster A., 1991, s: 126

¹²¹ Gormley, K., and Sarachan-D. A. B., 1987, s. 159.

¹²² Luckner, Isaacson, 1990, s.220.

¹²³ Bochner J.H, Albertini A. J., Samar, J. V., Metz, E. D., Et al., "External and Diagnostic Validity of the NTID Writing Test: An Investigation Using Direct Magnitude Estimation and Principal Components Analysis" Research in the Teaching of English, vol. 26, no: 3, 1992. s.229.

¹²⁴ Huot, B., 1990, "The Literature of Direct Writing Assesment: Major Concerns and Prevailing Trends", Review of Educational Research, Summer 1990, Vol. 60. No: 2., s. 237.

¹²⁵ Bochner J.H, Albertini J.A, Et al. 1992, s.300.

¹²⁶ Minner ve diğerleri, 1989, s.76.

Doğrudan yazılı anlatım değerlendirme sınıfıta yapılan yazma çalışmalarının ya da değerlendirme yorumlama amacıyla ödev olarak verilen yazılı anlatımların incelenmesini gerektirir. Doğrudan değerlendirmede genel izlenim ya da analitik yöntemle değerlendirme yapılır.¹²⁸

Genel izlenim yönteminde¹²⁹ değerlendirmeci kağıdı bir kez okur not verir.¹³⁰ Genel izlenim yöntemi ile değerlendirmede, değerlendirici yazılı bir parçanın niteliği üzerine genel izlenimini yansıtır. Genel izlenim değerlendirmesinde; öğrencinin yazılı anlatımı aynı grup içindeki diğer yazılı anlatımlara göre puan alır. Herhangi bir düzeyde, doğrudan yazma süreçlerinin en ekonomisi olduğu, çünkü bir yazılı anlatımın 1-2 dakikada okunabildiği ancak öğrencinin yazılı anlatımında hangi özelliklerin geliştirilmesi konusunda bilgi veremediği belirtilmektedir.^{131,132}

Genel izlenim değerlendirmesinin, analitik değerlendirme kadar güvenilir olmadığı, analitik değerlendirmelerin doğrudan değerlendirme süreçleri içinde en güvenilir olduğu belirtilmektedir.^{133,134, 135}

Yazılı anlatımın analitik değerlendirmesinde; içerik, düzenleme, sözcük dağarcığı, dilbilgisi ve noktalama-yazım gibi özelliklere bakılır.^{136,137} Bu özellikleri temsil eden nitelikler ile yazılı anlatım örneğinde bulunan niteliklere bakılarak, öğrencinin yazılı anlatım düzeyi belirlenir ve hangi özelliklerin geliştirilmesi gerektiği konusunda öğrenciye bilgi verilir.¹³⁸

¹²⁷ Huot, B., 1990, s.237

¹²⁸ Huot,B.,1990, s. 238.

¹²⁹ "Holistic Metod" terimi karşılığında kullanılmıştır.

¹³⁰ Gormley, K., and Sarachan-Deily, A.B., 1987. s.158

¹³¹ Huot, B., 1990,s.245.

¹³² Huot,B.,1990, s. 238.

¹³³ Gormley, K., and Sarachan-Deily, A.B., 1987, s.158.

¹³⁴ Huot, B., 1990, s.238.

¹³⁵ Turgut, F. 1983, s.65.

¹³⁶ Hughey ve diğerleri,1983, s.139.

¹³⁷ Isaacson, Luckner, 1990, s.221.

D. İŞİTME ENGELLİ ÖĞRENCİLERİN YAZILI ANLATIM BECERİLERİ

İşitme engelli öğrenciler yazılı anlatım becerisinde güçlük çekmektedir.¹³⁹ Bu güçlükleri yazılı anlatım özellikleri bakımından ele alan araştırmacılara göre işitme engelli öğrencilerin yazılı anlatım becerileri aşağıda verilmiştir.

İşitme engelli ve işiten öğrencilerin yazılı anlatımlarında içerik ve dilbilgisi özelliklerinin incelendiği bir araştırmada; içerik ve dilbilgisi özellikleri bakımdan işiten öğrencilere göre anlamlı farklılıklar olduğu belirtilmektedir.¹⁴⁰

İşitme engelli lise öğrencilerinin yazılı anlatımlarını içerik, dilbilgisi ve noktalama-özellikleri bakımından ele alan bir başka araştırmada, yazma düzeyi iyi olan öğrencilerin içerik bakımından yazının bütünlüğüne ve anlaşılabilirliğine önem verdikleri ve içeriği iyi geliştirdikleri belirtilmekle beraber yazma düzeyi zayıf öğrencilerin yazılı anlatımda bulunurken düzenlemeye daha çok dikkat ettikleri, içeriği yeterince geliştiremedikleri, konuyla ilgisiz ve içeriği uygun olmayan türde yazılı anlatımda buldukları, yazının bütünlüğüne daha az dikkat ettikleri belirtilmektedir.¹⁴¹

İşitme engelli öğrenciler, sözcük dağarcığı bakımından sınırlı sayıdaki sözcüklerle, basit yapıları cümlelerle yazılı anlatımda bulunmaktadır.^{142, 143} Ayrıca işitme engelli öğrencilerin yazılı anlatımlarında özne ve fiillerde eksiltmeler olduğu, kullandıkları sözcükler arasında anlam tutarsızlıkları bulunmaktadır.¹⁴⁴

¹³⁸ Isaacson, Luckner, 1990, s.219.

¹³⁹ Brown, P. M., and Long, G., "The Use of Scripted Interaction in a Cooperative Learning Context to probe Planning and Evaluating During Writing" The Volta Review, V. 95, 1992 . s.411

¹⁴⁰ Yoshinaga Itano Snyder, 1985, s. 87.

¹⁴¹ Gormley, K., and Sarachan-Deily, A.B., 1987, s.163.

¹⁴² Kretscmer ve Kretscmer, 1978, s. 139.

¹⁴³ Yoshinaga- Itano ve Snyder, 1985, s. 86-87.

¹⁴⁴ Russell, Quigley, and Power, 1976, s. 161.

İşitme engelli öğrencilerin yazılı anlatımlarında dilbilgisi hataları bakımından; birinci sıklıkta harf eksiltme, ikinci sıklıkta sözcüğü uygun yerde kullanmama, üçüncü sıklıkta ise harf ekleme gelmektedir.¹⁴⁵

10-19 yaş arası işitme engelli öğrencilerin dilbilgisi yeterliklerini konu alan bir başka araştırmada, işitme engelli öğrencilerin, sözcük ve kavramların anlamlarını bilmelerine rağmen, bağlaç, fiil, zamir ve soru biçimlerini kullanmada ve olumsuz cümle yapmada zorluk çektikleri belirtilmektedir.¹⁴⁶

Her ne kadar işitme engelli öğrencilerin yazılı anlatım becerisinde güçlükleri olduğu belirtilmekte ise de, yazılı anlatım dilbilgi özelliğinde, basit yapılardan bileşik cümle yapılarına doğru gelişim gösterdikleri belirtmektedirler.^{147,148,149,150}

İşitme engelli öğrenciler; genellikle noktalama işaretleri, büyük harf kullanımı ile eklerin kullanımında sıklıkla hata yaparlar.¹⁵¹ Bu tür noktalama ve yazım hataları bireysel ve grup içi düzeltme çalışmaları içinde ele alınır ve öğrencilerden bu hataları düzeltmeleri istenir.¹⁵²

İşitme engelli öğrencilerin yazılı anlatım dilbilgisi ve içerik özelliklerinin gelişmesi için cümle birleştirme çalışmaları etkili olmaktadır.¹⁵³ Öğrenciler grup içi çalışmalarda cümle birleştirme çalışmaları yaparak dilbilgisi ve içerik düzeylerini geliştirebilirler.¹⁵⁴

---

¹⁴⁵ Arnold, P.,1978; s. 198

¹⁴⁶ Arnold,P.,1978; s. 198

¹⁴⁷ Russell, Quigley, and Power, 1976, s. 161.

¹⁴⁸ Kretscmer and Kretscmer, 1978, s. 139.

¹⁴⁹ Ivimey and Lachterman, 1980, s. 374.

¹⁵⁰ Powers and Wilgus, 1983, s. 205.

¹⁵¹ Gormley, K., Sarachan-Deily, A. B., 1987. s. 163.

¹⁵² Isaacson, Luckner, 1988, s.10.

¹⁵³ Isaacson, Luckner, 1988, s.10.

¹⁵⁴ Brown, P. M., and Long, G., 1992 . s.414

İşitme engelli öğrencilerin; yazılı anlatım içerik özelliğinde güçlükleri vardır, içeriği kuvvetli yazılı anlatımda bulunabilmeleri için grup içi çalışmalarda, öğrenciler birbirilerine yazılı anlatımları hakkında görüşlerini bildirirler, yazdıklarını değerlendirirler, yorumlar yaparlar.¹⁵⁵

İşitme engelli öğrencilerin yazma becerilerinin gelişimi için; yazma girişiminde bulunmalarını, arkadaşları ile karşılıklı etkileşime girmelerini ve böylece yazma becerilerini geliştirecekleri önerilmektedir.¹⁵⁶

Yazılı anlatım becerilerinin gelişimi için işbirliği yöntemi ile yazılı anlatım çalışması yapan öğrencilerin birbirlerine konu ile ilgili sorular yönelterek çalışmaları sonucu; sözcük dağarcığı, düzenleme ve dilbilgisi düzeylerinde gelişme görülmüş, içerik düzeylerinde değişiklik olmamıştır.¹⁵⁷

Türkiye’de işitme engelli öğrencilerin eğitimleri İşitme Engelliler Okullarında yoğunlaşmaktadır. Bunun yanısıra bazı bölgelerde normal okulların bünyesinde özel sınıflar bulunmaktadır. Ayrıca oldukça sınırlı sayıda bir grup işitme engelli çocuk normal okulların normal sınıflarına devam etmektedir.^{158,159} Türkiye’de işitme engelli öğrencilerin büyük çoğunluğunun eğitimi Milli Eğitim Bakanlığına bağlı olan özellikle yatılı ve kısmen gündüzlü eğitim veren okullarda gerçekleştirilmektedir.¹⁶⁰ Bu okullarda sözlü iletişim yöntemi uygulanmaktadır.¹⁶¹ İşitme Engelliler Okullarının programları incelendiğinde Türkçe derslerinde yazma eğitiminde tümce kalıpları ve sözcüklerin öğretilmesi yapılmaktadır.¹⁶²

¹⁵⁵ Isaacson, Luckner, 1988. s.10.

¹⁵⁶ Luckner, J.L., Isaacson, S.L. "Teaching Expressive Writing to Hearing Impaired Students" Journal Of Childhood Communication Disorders, Vol.13, No.2, 1990. s.149

¹⁵⁷ Brown, P. M., and Long, G.,1992. s.419

¹⁵⁸ Eripek, S., 1990. s. 471.

¹⁵⁹ Tüfekçioğlu, U.,1992. s.5.

¹⁶⁰ T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı, , Engelliler İçin Eğitim Modelleri Geliştirme Projesi, Anadolu Üniversitesi,Cilt V, Eskişehir: 1992

¹⁶¹ Özsoy, Y., 1979. s.2.

¹⁶² Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı, Sağırlar İlkokulu Programı, 1987. s.14-46.

İşitme engelli öğrencilerin yazılı anlatım yeterliklerini konu alan bir araştırmada; İşitme Engelliler okullarında eğitim gören işitme engelli öğrencilerin yazılı anlatımlarındaki “okunaklılık, bütünlük, akıcılık, büyük harflere dikkat etme, noktalama işaretlerine dikkat etme, imla kurallarına uyma, dilbilgisi kurallarına uyma, paragraf yapma, cümle yapma, anlamlı sözcük kullanma” özellikleri bakımından değerlendirilmiştir. Araştırmaya katılan işitme engelli öğrencilerin yarısından fazlasının (%57.66) araştırmadaki özelliklerin tamamında yetersizlik gösterdikleri belirtilmektedir.¹⁶³

Anadolu Üniversitesi bünyesinde bulunan İşitme Engelli Çocuklar Eğitim, Araştırma ve Uygulama Merkezi'nin amaçlarından biri; işitme engelli çocuklara sözel iletişim becerileri kazandıracak ve eğitimlerini sağlayacak bir eğitim modeli geliştirmektir.¹⁶⁴ Bu amaç için okulöncesi, ilkökul, ortaokul ve lise kademelerinde eğitim programları uygulanmaktadır. Kısa adıyla İÇEM'deki eğitim kademelerinde Milli Eğitim Bakanlığı tarafından benimsenen program izlenir. Sınıf içinde ve sınıf dışında, doğal ve normal bir hızdaki konuşma dili iletişim aracıdır. Dil eğitimi için belli sözcükler ya da belli tümce kalıpları öğretilmez. Sözel iletişim için Doğal İşitsel/Sözel Yaklaşım uygulanır.

Sözlü iletişim yaklaşımı ile öğretim yapılan Eskişehir İşitme Engelliler Okulu ve doğal/işitsel sözel iletişim yaklaşımı ile öğretim yapılan Anadolu Üniversitesi İÇEM ortaokul öğrencilerine yazma öncesi konu hakkında konuşmanın, yazılı anlatım becerilerine etkisi araştırılmıştır. İşitme Engelliler Okulundaki öğrenciler yazma öncesi konuşmadan etkilenmeyerek yazılı anlatım becerilerinde bir gelişme görülmemiştir. İÇEM öğrencileri ise yazma öncesi konuşmadan etkilenerek yazılı anlatım; sözcük dağarcığı, dilbilgisi-yazım özelliklerinde gelişme göstermişlerdir.¹⁶⁵

¹⁶³ Tuncay, H., 1980. s. 21.

¹⁶⁴ Tüfekçioğlu, U., 1989. s.134.

¹⁶⁵ Erdiken, B., 1989. s.87.

Bu araştırma ile belirlenebilen yazılı anlatım konulu araştırmaların genellikle işitme engelli öğrencilerin yazılı anlatım becerilerindeki yetersizliklerin belirlenmesine yönelik olduğu görülmektedir. Yazılı anlatım ğretim yöntemlerinin, işitme engelli öğrencilerin yazılı anlatım becerilerini nasıl etkilediği konusunda araştırmalara gereksinim olduğu anlaşılmaktadır.

İşbirliği-gözlem yöntemi ve anlatım yöntemi ile işitme engelli öğrencilerin yazılı anlatım özelliklerini sınavan bir araştırmaya Türkiye’de rastlanmamıştır.

BÖLÜM 3

YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmanın deseni, deney ve kontrol gruplarının oluşturulması, gruplara uygulanan işlemler, veri toplama aracı, verilerin çözümü ve yorumlanmasına ilişkin açıklamalar yapılmıştır.

A. ARAŞTIRMA DESENİ

Bu araştırma, lise düzeyindeki işitme engelli öğrencilerin yazılı anlatım becerilerinin geliştirilmesinde, işbirliği-gözlem yöntemi ve anlatım yöntemini karşılaştırmayı temel alan deneysel bir çalışmadır. Deney grubunda işbirliği-gözlem, kontrol grubunda anlatım yöntemi uygulanmıştır. Araştırmada, öntest-sontest kontrol gruplu modelden yararlanılmış ve her grupta deney öncesi ve deney sonrası ölçmeler yapılmıştır.

Bu araştırmada; bağımsız değişken; işbirliği-gözlem ve anlatım yöntemidir. Bağımlı değişken ise; içerik, düzenleme, sözcük dağılımı, dilbilgisi, noktalama ve yazım ile yazılı anlatım becerisini oluşturan toplam puanlardır.

B. GRUPLARIN OLUŞTURULMASI

Araştırma Anadolu Üniversitesi İşitme Engelli Çocuklar Eğitim ve Araştırma Merkezindeki lise düzeyi işitme engelli öğrencileri ile gerçekleştirilmiştir. İÇEM’de okulöncesi düzeyde eğitime başlayan bu öğrenciler; önce işitme testlerinden geçtikten sonra işitme kaybının türüne, derecesine uygun işitme cihazları ile donatılırlar. En erken yaşta işitme cihazları ile donatılan öğrenciler, ailesi ile birlikte aile

eğitimi programlarına başlar ve bu programı okul eğitimi izler. Okulda Doğal-İşitsel Sözel İletişim yaklaşımı ile eğitim alırlar. Eğitimin tüm kademelerinde öğrencilerin dil ve akademik becerilerinin gelişimi için etkili öğretim teknikleri kullanılır. Dil becerileri ile birlikte akademik becerileri de gelişen bu işitme engelli öğrenciler, lise eğitimlerini tamamladıktan sonra Öğrenci Seçme Sınavında başarılı olabilmekte, Yükseköğretim düzeyinde eğitim programlarına devam edebilmektedirler. İÇEM lise kademesinden mezun olan ilk ve ikinci dönem öğrencilerinden bir bölümünün Yükseköğretime devam ettiği, bir bölümünün ise araştırmanın yapıldığı yılda Yükseköğretime tamamladıkları, bir meslek sahibi oldukları görölmüştür.

Araştırmaya katılan tüm öğrencilerin, ikinci bir engeli olmadığı, her iki kulaktaki işitme kaybı türü bakımından, duyu-sinirsel işitme kaybı olduğu ve işitme kaybı 18. aydan önce ortaya çıktığı görölmüştür. Araştırmaya katılan öğrenciler yansız atama yapılarak deney ve kontrol grubu olmak üzere iki gruba ayrılmışlardır. Araştırmaya, deney grubunda 13, kontrol grubunda 12 olmak üzere 25 lise öğrenci ile başlanmış, son teste deney grubundan 1 öğrenci katılmamış ve her iki grupta da 12'şer öğrenci olmak üzere 24 öğrenci ile araştırma gerçekeştirilmiştir. Deney grubunda işbirliği-gözlem yöntemi, kontrol grubunda ise anlatım yöntemi ile öğretim gerçekeştirilmiştir.

Araştırmanın yapıldığı 1995-1996 öğretim yılında lise bölümüne devam eden 25 işitme engelli öğrenci bulunmaktadır. Dört ayrı sınıftaki her iki grup öğrencinin sınıf düzeyi bakımından sayıları aşağıda verilmiştir.

Çizelge 1
Öğrencilerin Sınıflara Göre Dağılımı

	n	Lise Haz.	%	Lise 1	%	Lise 2	%	Lise 3	%
Kon. Gr.	12	3	25	5	42	4	33	-	0
Den. Gr.	13	3	23	4	31	5	38	1	8

Çizelge 1’de görüldüğü gibi kontrol grubunu oluşturan 12 işitme engelli öğrencinin % 25’i hazırlık, % 42’isi lise 1, % 33’ü lise 2 sınıfından bir grup oluşturmaktadır. Deney grubunu oluşturan 13 işitme engelli öğrencinin % 23’ü hazırlık, %31’i lise 1, % 38’i lise 2, %8’i lise 3 sınıfından bir grup oluşmuştur.

Deney ve kontrol gruplarının, işitme kaybı ortalaması, işitme cihazı kullanım süresi, araştırma yaşı, toplam eğitim süresi, zeka düzeyi, sosyo ekonomik düzeyi, okuma anlama düzeyi ve öntest yazılı anlatım düzeyleri bakımından birbirlerinden farklı olup olmadıkları kontrol edilmiştir. Kontrol edilen bu özellikler bakımından elde edilen bilgiler aşağıda verilmiştir.

1. İşitme Kaybı Ortalamasına Göre Kontrol

Araştırmaya katılan ve yansız atanan her iki grup işitme engelli öğrencinin işitme kayıpları okul kayıtlarındaki en son odyogramları dikkate alınarak, iyi işiten kulaktaki işitme kaybı ortalamaları bakımından farklılaşıp farklılaşmadığı karşılaştırılmış ve gruplar arasındaki farklar Çizelge 2’de verilmiştir.

Çizelge 2
Öğrencilerin İyi İşiten Kulaktaki İşitme Kaybı Ortalamaları Arasındaki Farklar

	n	x	SS	t-değeri	p
Kont.Grubu	12	101.083	7.798	0.60	p >.05
Deney Grubu	13	103.154	9.371		
İki uçlu test için: t Tablo= 2.069				sd: 23	

Çizelge 2’de verilen bilgilerde görüldüğü gibi, deney grubu ve kontrol grubunun iyi işiten kulaktaki işitme kaybı ortalamaları arasında eşitlenmemiş gruplar için iki uçlu t-testi hesaplamaları sonucunda, farklı olmadıkları görülmüştür.

2. İşitme Cihazı Kullanım Süresinin Kontrolü

Bu araştırma kapsamında olan işitme engelli öğrencilerin işitme cihazı kullanım süreleri ay olarak belirlenmiş ve ortalamaları bakımından karşılaştırılmıştır. Elde edilen bilgiler Çizelge 3’de verilmiştir.

Çizelge 3
Öğrencilerin İşitme Cihazı Takma Süresi Ortalamaları Arasındaki Farklar

	n	x	SS	t-değeri	p
Kont. Grubu	12	161.500	11.058	0.14	p >.05
Deney Grubu	13	162.307	16.575		
İki uçlu test için: t Tablo= 2.069				sd: 23	

Çizelge 3’de verilen bilgilerde görüldüğü gibi, deney grubu ve kontrol grubunun işitme cihazı takma süresi ortalamaları arasında eşitlenmemiş gruplar için iki uçlu t-testi hesaplamaları sonucunda, farklı olmadıkları görülmüştür.

3. Araştırma Yaşının Kontrolü

Araştırma kapsamında olan işitme engelli öğrencilerin araştırma yaşı süreleri ay olarak belirlenmiş ve ortalamaları bakımından karşılaştırılmıştır.

Her iki grubu oluşturan öğrencilerin araştırma yaşı bakımından farklılaşıp farklılaşmadığı, eşitlenmemiş gruplar için iki uçlu t-testi hesaplamaları aşağıda verilmiştir.

Çizelge 4
Öğrencilerin Araştırma Yaşı (ay olarak) Ortalamaları Arasındaki Farklar

	n	x	SS	t-değeri	p
Kont.Grubu	12	196.500	15.008	.31	p >.05
Deney Grubu	13	198.076	9.120		
İki uçlu test için: t Tablo= 2.069				sd: 23	

Çizelge 4’de verilen bilgilerde görüldüğü gibi, deney grubu ve kontrol grubunun araştırma yaşı ortalamaları arasında eşitlenmemiş gruplar için iki uçlu t-testi hesaplamaları sonucunda, farklı olmadıkları görülmüştür.

4. Toplam Eğitim Süresinin Kontrolü

Okul eğitim süresi ile aile eğitim süresinin toplanmasıyla ‘toplam eğitim süresi’ elde edilmektedir.¹ İki grup öğrencinin

okula başlamadan önce aile eğitimi süreleri ile okul eğitim süresinin toplanması ile elde edilen toplam eğitim süresinin farklı olup olmadığına bakılmıştır. Elde edilen bilgiler Çizelge 5'te verilmiştir.

Çizelge 5
Öğrencilerin Toplam Eğitim Süresi Ortalamaları Arasındaki Farklar

	n	x	SS	t-değeri	p
Kon.Grubu	12	155.000	17.970	1.14	p >.05
Deney Grubu	13	163.000	17.103		
İki uçlu test için: t Tablo= 2.069			sd: 23		

Çizelge 5'de verilen bilgilerde görüldüğü gibi, deney grubu ve kontrol grubunun toplam eğitim süreleri ortalamaları arasında eşitlenmemiş gruplar için iki uçlu t-testi hesaplamaları sonucunda, farklı olmadıkları görülmüştür.

5. Zeka Düzeyinin Kontrolü

Yazılı anlatım düzeyine öğrencilerin zeka düzeyleri etki edebilir. Bu bakımdan oluşturulan gruplar arasında fark olup olmadığı önemli görülmüştür. Bu nedenle Eskişehir Rehberlik ve Araştırma Merkezi uzmanları tarafından işitme engelli öğrencilere uygulanabileceği bildirilen Cattell Uluslararası Zeka Testi, İÇEM lise düzeyi işitme engelli öğrencilerine uygulanmış ve veriler Rehberlik Araştırma Merkezi yetkililerinden alınmıştır (Ek: 29). Gruplararası fark olup olmadığı istatistiksel olarak test edilmiş ve İÇEM lise bölümü işitme engelli öğrencilerinden yansız atama yolu ile belirlenen deney grubu ve kontrol grubu işitme engelli öğrenciler zeka düzeyleri bakımından farklılaşıp farklılaşmadıklarına bakılmıştır. Bu hesaplama sonuçları aşağıda verilmiştir.

Çizelge 6
Öğrencilerin Zeka Düzeyleri Arasındaki Farklar

	n	x	SS	t-değeri	p
Kon.Grubu	12	100.75	10.77	- .31	p >.05
Deney Grubu	13	99.61	7.08		
İki uçlu test için: t Tablo= 2.069				sd: 23	

Çizelge 6'da verilen bilgilerde görüldüğü gibi, deney grubu ve kontrol grubunun zeka düzeyleri ortalamaları arasında eşitlenmemiş gruplar için iki uçlu t-testi hesaplamaları sonucunda, farklı olmadıkları görülmüştür.

6. Sosyo Ekonomik Düzeyin Kontrolü

İÇEM lise bölümü işitme engelli öğrencilerinden yansız atama yolu ile belirlenen deney ve kontrol grubu işitme engelli öğrencilerin baba eğitim düzeyi ve meslek grubu esas alınarak sosyo ekonomik düzeyleri bakımından farklılaşıp farklılaşmadıklarını belirlemek üzere, özellikle, sınıflama ölçeği ile ifade edilen verilerle, dağılımlar arası farkın manidarlık çözümlemelerinde sık sık başvurulan bir istatistiksel teknik olan kay kare (χ^2) testi uygulanmıştır.

Kay Kare (χ^2) testi sonucu hesaplanan değer .37 dir. Bu hesaplanan değer .05 düzeyinde tablo değeri olan 3.84'den küçük olduğundan, bu fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Bu sonuca göre, İÇEM lise bölümü işitme engelli öğrencilerinden yansız atama yolu ile belirlenen deney grubu ve kontrol grubu işitme engelli öğrenciler sosyo ekonomik düzeyleri bakımından farklılaşmamaktadırlar.

7. Okuma Anlama Düzeyinin Kontrolü

Yazılı anlatım düzeyine okuma-anlama becerileri etkili olabilir. Bu bakımdan her iki grubu oluşturan işitme engelli lise düzeyi işitme engelli öğrencilerin okuma anlama düzeylerini belirlemek üzere öğrencilerin daha önce okumadıkları öğretmen ve öğrencilere sorularak belirlenen R. Nuri Güntekin'in " Gamsızın Ölümü" adlı öyküsü sadeleştirilmiş ve öykü ile ilgili sorular hazırlanmıştır. Soruların hazırlanmasında işitme engelli öğrencilere Türkçe eğitim

veren bir uzman ile iki eğitimci ve normal işiten öğrencilere Türkçe eğitim veren bir uzman ile bir eğitimcinin soruları alınarak lise öğrencileri için okuma anlama testi hazırlanmıştır (Ek:3). Bu test uygulanarak lise düzeyi işitme engelli öğrencilerin okuma-anlama düzeylerine ilişkin bilgiler elde edilmiştir (Ek: 27). Bu araştırmaya katılan öğrencilerin okuma-anlama düzeyleri arasında farklılık olup olmadığı hesaplanmış, sonuçlar Çizelge 7'de verilmiştir.

Çizelge 7
Öğrencilerin Okuma- Anlama Puanları Arasındaki Farklar

	n	x	SS	t-değeri	p
Kon.Grubu	12	57.5	24.3	.86	p >.05
Deney Grubu	13	64.9	18.3		

İki uçlu test için: t Tablo= 2.069

sd: 23

Çizelge 7'de verilen bilgilerde görüldüğü gibi, deney grubu ve kontrol grubunun okuma anlama puan ortalamaları arasında eşitlenmemiş gruplar için iki uçlu t-testi hesaplamaları sonucunda, farklı olmadıkları görülmüştür.

8. Yazılı Anlatım Düzeylerinin Kontrolü

Araştırmanın amaçları ve sınırlıkları doğrultusunda İÇEM lise düzeyi işitme engelli öğrencilerine öntest uygulanmıştır. Bir uygulayıcı ve iki gözlemcinin bulunduğu öntest uygulamasında öğrencilerden "Çevremizdeki Değişiklikler" konusunda yazılı anlatımda bulunmaları için 45 dakika süre verilmiştir. Öğrenciler yazılı anlatım kağıtlarına ad-soyad gibi herhangi bir kimlik bilgisi belirtmeden sadece sıra numarası belirtmişler, gözlemciler tarafından bu sıra numaraları ile liste oluşturulmuştur. Bu yazılı anlatımlar okuyucu jürisi tarafından "Yazılı Anlatım Değerlendirme Aracı-YADA-" kullanılarak okunmuştur. Deney grubu ile kontrol grubu yazılı anlatım puanları arasında fark olup olmadığı, eşitlenmemiş gruplar için iki uçlu t-testi ile hesaplanmış ve her iki grubun yazılı anlatım beceri düzeyleri arasında fark olmadığı görülmüştür (Çizelge 8).

Çizelge 8
Deney Ve Kontrol Grubunun Öntest Yazılı Anlatım Puanları Arasındaki Farklar

	n	x	SS	t-değeri	p
İçerik					
Kon. Gr.	12	18	3.88	-.311	.375<p< .4
Den. Gr.	12	18.58	5.19		
Düzenleme					
Kon. Gr	12	11.41	3.11	.056	p > .4
Den. Gr.	12	11.33	4.11		
Sözcük Dağarcığı					
Kon. Gr	12	10.75	2.56	-.38	.1< p < .37
Den. Gr.	12	11.25	3.76		
Dilbilgisi					
Kon. Gr	12	11.83	5.18	-.281	.375< p < .4
Den. Gr.	12	12.50	6.37		
Noktalama-Yazım					
Kon. Gr	12	3.41	.66	-.24	p > .4
Den. Gr.	12	3.5	1		
Toplam Puanlar					
Kon. Gr	12	55.41	14.86	-.245	p > .4
Den. Gr.	12	57.16	19.77		

İki uçlu test için: **t Tablo= 2.074**

sd: 23

C. İŞLEM

Deney grubunda işbirliği-gözlem, kontrol grubunda anlatım yöntemi ile çalışmadan önce her iki gruba 45' süre verilerek "Çevremizdeki Değişiklikler" hakkında yazılı anlatımda bulunmaları istenmiş ve bu yazılı anlatımlar öntest verileri olarak kullanılmıştır. Daha sonra ikişer saatlik dört çalışma yapılmıştır. Bu dört çalışma konusu: 1- "Hava Kirliliği", 2-"Çöp Sorunu", 3-"Çevremizdeki Değişiklikler", 4- "Su Kirliliği" dir. Belirtilen

konularda araştırmanın yapıldığı okuldaki Türkçe öğretmeni, her iki gruba farklı iki yöntemle ayrı ayrı, aynı gün ve aynı sürelerde ders işlemiştir. İşbirliği yöntemi ile işlenen derslerin planları ve gezi kitapçığı araştırmacı tarafından (Ek:13-20), anlatım yöntemi ile işlenen derslerin planları ise Türkçe öğretmeni tarafından hazırlanmıştır (Ek: 6-12). Dersleri izleyen günde her iki grup aynı ortamda sonteste alınmışlar, önteste verilen konu verilerek 45' süre içerisinde yazılı anlatımda bulunmaları istenmiştir. Gruplardan alınan yazılı anlatımlar aşağıda oluşumu belirtilen "Okuyucu Jürisi" tarafından değerlendirilmiştir.

D. OKUYUCU JÜRİSİNİN OLUŞUMU

Yazılı anlatımları okumak ve değerlendirmek için okuyucu jürisi oluşturulmasına gerek duyulmuştur. Dört Türkçe öğretmeninden üç hafta ara ile 25 yazılı anlatım kağıdını genel izlenimleri ve kompozisyon anahtarı ile değerlendirmeleri istenmiştir. Dört okuyucunun farklı iki ölçme ile ilk ve son puanları arasında yapılan korelasyon katsayıları aşağıda verilmiştir. (Ek:32)

Çizelge: 9

Okuyucu Jürisinin Oluşumu İçin Okuyucuların Korelasyon Katsayıları

	<u>Öğretmenin Genel İzlenimine Göre Puanlararası Korelasyon Katsayısı</u>	<u>Kompozisyon Anahtarına Göre Puanlararası Korelasyon Katsayısı</u>
1.Okuyucu:	.795	.776
2.Okuyucu:	.848	.933
3.Okuyucu:	.840	.791
4.Okuyucu:	.914	.824

Çizelge 9'de görüldüğü gibi dört okuyucunun verdikleri ilk puanlar ile ikinci puanlar arasında yapılan korelasyon hesaplamaları sonucunda ikinci ve dördüncü okuyucu, en yüksek korelasyon katsayısı gösterdiğinden bu iki okuyucu araştırmanın, "Okuyucu Jürisi" olarak belirlenmiştir.

E. VERİ TOPLAMA ARACI

Farklı iki yöntemle yazılı anlatım süreçlerinden geçen, işitme engelli öğrencilerin yazılı anlatım düzeylerindeki gelişmeyi belirlemek için bir ölçeğe gerek duyulmuştur. Bu ihtiyacı giderebilmek amacıyla ilgili literatür incelemesi yapılmıştır. Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okulların yazılı anlatım derslerinde aranan

özellikler belirtilmekle birlikte her hangi bir değerlendirme kriteri bulunmamaktadır. Konu ile ilgili araştırmalarda da böyle bir değerlendirme kriteri kullanılmamıştır. Ayrıca araştırmacının böyle bir değerlendirme kriterine ulaşamadığı göz önüne alınmış ve Eskişehir ilinde 150 Türkçe öğretmenine bir anket uygulanmış ve geri dönen anketlerdeki 119 öğretmeninden elde edilen bilgiye göre, 112 öğretmenin standart bir ölçme aracı kullanmadığı, yedi öğretmenin ise bu soruyu yanıtlamadığı görülmüştür.

Araştırmada, Ulusal Sağırlar Teknik Enstitüsü (NTID)'nde işitme engelli öğrencilerin yazılı anlatım düzeylerinin belirlenmesi için temel alınan ve ikinci bir dil öğrenen öğrenciler için kullanılan "ESL Composition Profile" Türk diline çevrilerek kullanılmıştır (Ek: 23). "ESL Composition Profile" ın Türkçe'ye çeviri çalışmalarında ilk olarak İngilizce metin her iki dili de çok iyi derecede bilen iki uzman tarafından ayrı ayrı Türkçe'ye çevrilmiştir. Bu iki çeviri birbirleriyle karşılaştırılmış ve ortak bir Türkçe çeviri elde edilmiştir. Daha sonra bu çeviri yine iki dili çok iyi derecede bilen iki uzman tarafından tekrar İngilizce'ye çevrilmiş ve İngilizce metin ile farklı olup olmadığına bakılmış ve farklılık görülmemiştir. Çeviri çalışmalarından sonra Türk Dili konusunda bir uzmandan, lise düzeyi öğrencilerin "yazılı anlatım değerlendirmesinde kullanılabilir" görüşü alınarak, "Yazılı Anlatım Değerlendirme Aracı" na "YADA" adı verilmiştir

"YADA" analitik bir ölçme aracıdır. Bu araç yazılı anlatım özellikleri olan içerik, düzenleme, sözcük dağarcığı, dilbilgisi, noktalama ve yazım ile toplam puanlar hakkında bilgi vermektedir.

İçerik 30, düzenleme 20, sözcük dağarcığı 20, dilbilgisi 25, noktalama ve yazım 5 olmak üzere toplam 100 puan üzerinden değerlendirme yapılmaktadır. Her özellik kendi içinde "Çok iyi, iyi, orta, zayıf" olmak üzere dört düzeye ayrılmıştır.

Aracın kullanımında okuyucular, yazılı anlatımları aşağıda belirtilen özellikleri dikkate alarak değerlendirme yapmıştır.

İçerik Özelliği aşağıdaki düzeylerde değerlendirilmektedir.

- Çok iyi düzeyde içerik :** Verilen konuyla ilgili yeterli bilgisi var. Öne sürdüğü düşünceler birbirini tamamlıyor kopuk değil. Yazının yazılış amacı örneklerle iyi geliştirilmiş ise 30-27 arasında puan verilir.
- İyi düzeyde içerik:** Konu hakkında genel bilgisi var. Verdiği örnekler yeterli derecede, yazının yazılış amacı sınırlı geliştirilmiş. Konuyla ilgili fakat ayrıntıdan yoksun ise 26-22 arasında puan verilir.
- Orta düzeyde içerik:** Konu bilgisi sınırlı. Verdiği bilgilerde tutarsızlıklar var. Yazının yazılış amacı yeterli şekilde geliştirilmemiş ise 21-17 arasında puan verilir.
- Zayıf düzeyde içerik:** Konu hakkında bilgisi yok. Verdiği bilgilerde tutarsız. Konuyla ilgisiz. Değerlendirmek için yeterli değil ise 16-13 arasında puan verilir.

Düzenleme Özelliği aşağıdaki düzeylerde değerlendirilmektedir.

- Çok iyi düzeyde düzenleme:** Anlatım akıcı. Düşünceler açık, yerli yerinde, yalın, mantıklı sıralama var ve tutarlı. Başlık, giriş, gelişme ve sonuç iyi düzenlenmiş, anlamsal bütünlüğü var ise 20-18 arasında puan verilir.
- İyi düzeyde düzenleme:** Anlatım biraz kopuk. Düzenleme yetersiz ancak anadüşünce belirtilmiş. Düşünceler yeterli ölçüde geliştirilmemiş. Mantıklı olmasına rağmen plansız ise 17-14 arasında puan verilir.
- Orta düzeyde düzenleme:** Akıcı değil, düşünceler karmaşık ya da birbiriyle bağlantısız. Konunun mantıklı bir sıralaması yok ve konu geliştirilmemiş ve gelişme yetersiz ise 13-10 arasında puan verilir.
- Zayıf düzeyde düzenleme:** Okuyucu yazılanlardan bir şey anlayamıyor. Düzenleme yok. Değerlendirmek için yeterli değil ise 9-6 arasında puan verilir.

Sözcük Dağarcığı Özelliği aşağıdaki gibi değerlendirilmektedir.

- Çok iyi düzeyde sözcük dağarcığı:** Sözcük dağarcığı zengin. Sözcük ve deyimleri yerinde ve etkili kullanıyor ise 20-18 arasında puan verilir..

İyi düzeyde sözcük dağarcığı: Sözcük dağarcığı yeterli. Sözcük ve deyim seçiminde, kullanımında hatalar var ancak bu hatalar düşüncelerini aktarmasını engellemiyor ise 17-14 arasında puan verilir..

Orta düzeyde sözcük dağarcığı: Sözcük dağarcığı sınırlı. Sözcük ve deyim seçiminde, kullanımında sık sık hata var. Anlam karışık ve belirsiz ise 13-10 arasında puan verilir.

Zayıf düzeyde sözcük dağarcığı: Öğrenci kendine özgü kodlama yapmış, yazı anlaşılmıyor. Türkçe sözcük bilgisi çok sınırlı. Değerlendirmek için yeterli değil ise 9-6 arasında puan verilir.

Dilbilgisi özelliği aşağıdaki düzeylerde değerlendirilmektedir.

Çok iyi düzeyde dilbilgisi: Etkileyici ve karmaşık yapılar görülmekte. Özne-yüklem uyumu, durum eklerinin doğru kullanımı, sözcüklerin cümlede öge olarak düzeni, büyük ses uyumu (Bileşik, girişik cümleler gibi dil kurallarını uygulamada) çok az hata yapıyor ise 25-22 arasında puan verilir.

İyi düzeyde dilbilgisi: Etkileyici fakat basit yapılar kullanılmış. Karmaşık yapılarda basit hatalar var. (Eylem zamanı, özne-yüklem uyumu, durum eklerinin doğru kullanımı, sözcüklerin cümlede öge olarak düzeni, büyük ses uyumu gibi dil kurallarını uygulamada) Birkaç hata var ancak anlam kaybı olmuyor ise 21-18 arasında puan verilir.

Orta düzeyde dilbilgisi: Basit ve karmaşık yapılarda önemli hatalar var. Eylem zamanı, özne-yüklem uyumu, durum eklerinin doğru kullanımı, sözcüklerin cümlede öge olarak düzeni, büyük ses uyumu gibi dil kurallarını uygulamada sık hatalar var. Anlam kaybolmuş ve karışmış ise 17-11 arasında puan verilir.

Zayıf düzeyde dilbilgisi: Dilimizin kuralları ve kullanımıyla ilgili hiç bilgisi yok. Hatalar oldukça fazla ve yerleşmiş. Okuyucu, yazılanlardan bir şey anlayamıyor. Değerlendirmek için yeterli değil ise 10-5 arasında puan verilir.

Noktalama ve yazım özelliği aşağıdaki gibi değerlendirilmektedir.

Çok iyi düzeyde noktalama ve yazım: Yazım kurallarını tam olarak kullanıyor. Sözcük yazımı, noktalama, büyük, küçük harf kullanımı ve paragraf düzeninde az hata var ise 5 puan verilir.

İyi düzeyde noktalama ve yazım : Sözcük yazımı, noktalama, büyük, küçük harf kullanımı ve paragraf düzeninde birkaç hata var, fakat anlam kaybı yok ise 4 puan verilir.

Orta düzeyde noktalama ve yazım:Sözcük yazımı, noktalama, büyük, küçük harf kullanımı ve paragraf düzeninde sık hata var. El yazısı çok kötü. Anlam kaybolmuş ve karışmış ise 3 puan verilir.

Zayıf düzeyde noktalama ve yazım: Yazım kurallarının hiçbirini bilmiyor. Noktalama, büyük, küçük harf kullanımı ve paragraf düzenlemesinde yerleşmiş hatalar var. El yazısı okunamıyor. Değerlendirmek için yeterli düzeyde değil ise 2 puan verilir.

Araştırmada deney ve kontrol grubundan alınan yazılı anlatımlar, okuyucu jürisi tarafından yukarıda tanımlanan değerlendirme biçimi dikkate alınarak öntest ve sontest verileri elde edilmiştir. Ayrıca deney grubunda uygulanan yöntemde, öğrencilerin yazılı anlatımlarının düzeltme çalışmalarında değerlendirme aracı olarak kullanılmış ve öğrencilere yazılı anlatım düzeyleri hakkında dönüt verilmiştir.

1. VERİ ARACININ GEÇERLİLİĞİNİN SINANMASI

Yazılı anlatım özellikleri için uygulanacak olan YADA'nın geçerliği için bu araştırmada yer alan öğrencilere farklı bir konuda yazdıkları yazılı anlatımlarının okuyucu jürisi tarafından 10'ar gün ara ile, "Genel İzlenim", "Kompozisyon Puanlama Anahtarı" ve "YADA" ile puanlamaları istenmiştir. Elde edilen puanlar arası korelasyon hesaplaması için farklı üç ölçme yöntemi izlenerek verilen puanlar, ikişer ikişer birbirleriyle test edilmişlerdir. (EK:35) Test sonucunda; "Genel İzlenim" ve "Kompozisyon Anahtarı" ile .913, "Genel İzlenim" ve "YADA" ile .908, "Kompozisyon Anahtarı"

ve "YADA" ile .907 korelasyon katsayısı elde edilmiştir. Elde edilen puanlararası korelasyon katsayısı pozitif yöndedir. Bu bakımdan "YADA" ile verilen puanların geçerlik düzeyi yüksektir.

2. VERİ ARACININ GÜVENİRLİĞİNİN SINANMASI

YADA' nin güvenilirliğini belirlemek üzere test-tekrar test tekniği kullanılmıştır. Bu araştırmaya katılan işitme engelli öğrenciler, verilen ve araştırmada kullanılmayacak farklı bir konu hakkında bir hafta ara ile yazılı anlatımda bulunmuşlardır. Her iki yazılı anlatım örnekleri okuyucu jürisi tarafından "YADA" ile değerlendirilmiştir. "YADA" ile elde edilen ilk puanlar ile ikinci puanlar arasında yapılan korelasyon hesaplamaları sonucunda birinci okuyucunun .848, ikinci okuyucunun .781 korelasyon katsayısı elde edilmiştir. Elde edilen korelasyon katsayısı pozitif yöndedir. Bir'den çok gözlemcinin, birbirinden bağımsız olarak, aynı şeyleri ölçmeye çalıştıkları durumlarda bağımsız gözlemciler arası uyum ile güvenilirlik ölçütü belirlenebilmektedir.² İki okuyucunun ölçümlerinin ortalaması alınarak, bağımsız gözlemciler arası uyum için bulunan korelasyon katsayısı .865 'dir. Elde edilen korelasyon katsayılarının pozitif yönde görülmesinden YADA ile elde edilen puanların güvenilirlik düzeyi yüksektir.

Geçerlik ve güvenilirliğe ilişkin elde edilen değerlerden, "YADA" nın kullanılmaya elverişli bir araç olduğu kanısına varılmıştır.

F. VERİLERİN ÇÖZÜMÜ VE YORUMLANMASI

Araştırma kapsamına giren öğrencilerin, öntest-sontest puanlarının belirlenmesinde t testi hesaplamaları yapılmıştır. Sosyalbilim araştırmalarında en yaygın kullanılan düzey olması nedeniyle .05 anlamlılık düzeyi seçilmiştir. Geçerlilik, güvenilirlik ve okuyucu jürisinin belirlenmesi çalışmalarında ölçümler arasındaki ilişkiyi belirleyebilmek için korelasyon tekniklerinden

² Karasar, 1994. s. 149

yararlanılmıştır. Kay Kare (χ^2) testi hesaplaması aşağıdaki formül ile yapılmıştır.

$$df = (R - 1) (C - 1)$$

$$f_e = \frac{f_{cfr}}{n}$$

$$\chi^2 = \sum \frac{(f_o - f_e)^2}{f_e}$$

Deney işlemlerinin etkili olup olmadığına ilişkin yorumlarda ise, gruplar arasındaki puan farkları ile bu puan farklarının anlamlı olup olmadığına dikkat edilmiştir.

Grup ortalamaları arasındaki farkların farkının anlamlılığına ilişkin t değerinin hesaplanmasında;

$$t = \frac{\bar{D}_D - \bar{D}_K}{\sqrt{\frac{S_D^2}{n_D} + \frac{S_K^2}{n_K}}}$$

formülünden yararlanılmıştır.

Araştırmayla ilgili yazılar, çizelgeler, istatistiksel hesaplamaları Apple Macintosh bilgisayarı ile WriteNow, Excel ve StadView hazır bilgisayar programı ile yapılmıştır.

BÖLÜM 4

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırma denencelerini yanıtlamak amacıyla, işbirliği-gözlem yöntemi uygulanan deney grubu ve anlatım yöntemi uygulanan kontrol grubundan üçüncü bölüm'de açıklanan yöntemle elde edilen yazılı anlatım; içerik, düzenleme, sözcük dağarcığı, dilbilgisi, noktalama ve yazım ile bu özelliklerin toplamı olan yazılı anlatım becerisine ilişkin istatistiksel analizler sonucunda elde edilen bulgular, araştırma denencelerinde izlenmiş olan sıraya göre yorumlanarak sunulmuştur.

A. İŞBİRLİĞİ-GÖZLEM YÖNTEMİ İLE ANLATIM YÖNTEMİNİN YAZILI ANLATIM İÇERİK ÖZELLİĞİNİN GELİŞİMİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN KARŞILAŞTIRILMASINA İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

İşbirliği-gözlem yöntemi ile anlatım yönteminin yazılı anlatım içerik özelliğinin gelişimi üzerindeki etkisinin karşılaştırılmasına ilişkin bulgular başlığı altında araştırma denencelerindeki içerik ile ilgili denenceler yanıtlanmış ve yorum yapılmıştır.

1. İŞBİRLİĞİ-GÖZLEM YÖNTEMİ UYGULANAN DENEY GRUBUNUN ÖNTEST-SONTEST SONUÇLARININ İÇERİK ÖZELLİĞİ YÖNÜNDEN KARŞILAŞTIRILMASI

Birinci araştırma denencesine göre, "deney grubunun içerik özelliğine ilişkin öntest-sontest puanları arasında, sontest lehine anlamlı düzeyde farklılık olacaktır." Bunun için deney grubu (işbirliği-gözlem yöntemi) öğrencilerinin ön ve sontest içerik puanları (Ek:38,39) karşılaştırılmış ve bu karşılaştırmalara ilişkin bulgular Çizelge 10'da verilmiştir.

Çizelge 10
Deney Grubunun İçerik Özelliğine İlişkin
Öntest-Sontest Puanlarının Ortalamaları Arasındaki Farklar

	n	x	SS	t-değeri	p
Öntest	12	18	3.885	5.27	p< .0005
Sontest	12	21.167	3.243		

Bir- uçlu test için: $t_{Tablo} = 1.796$

sd: 11

Çizelge 10'daki bulgulara göre, deney grubu içerik özelliğine ilişkin puanlar bakımından sontest puan ortalmaları ile öntest puan ortalamaları arasında görülen artışların, anlamlı olup olmadığı eş gruplar için t testi ile sınındığında, son test lehine fark .05 düzeyinin de üzerinde anlamlı bulunmakta ve birinci araştırma denencesi doğrulanmaktadır. Buna göre deney grubunda uygulanan işbirliği-gözlem yönteminin, yazılı anlatım içerik özelliğinde olumlu yönde gelişme sağladığı söylenebilir.

2. ANLATIM YÖNTEMİ UYGULANAN KONTROL GRUBUNUN ÖNTEST SONTTEST SONUÇLARININ İÇERİK ÖZELLİĞİ YÖNÜNDE KARŞILAŞTIRILMASI

İkinci araştırma denencesine göre, "kontrol grubunun içerik özelliğine ilişkin öntest-sontest puanları arasında sontest lehine anlamlı düzeyde farklılık olacaktır." Bunun için kontrol grubu (anlatım yöntemi) öğrencilerinin ön ve sontest içerik puanları (Ek: 36, 37) karşılaştırılmış ve bu karşılaştırmalara ilişkin bulgular Çizelge 11 'de verilmiştir.

Çizelge 11'deki bulgulara göre, kontrol grubu içerik özelliğine ilişkin puanlar bakımından sontest puan ortalmaları ile öntest puan ortalamaları arasında görülen artışların, anlamlı olup olmadığı eş gruplar için t testi ile sınındığında, sontest lehine fark .05 düzeyinin de üzerinde anlamlı bulunmakta ve ikinci araştırma denencesi doğrulanmaktadır. Buna göre kontrol grubunda uygulanan anlatım yönteminin, yazılı anlatım içerik özelliğinde olumlu yönde gelişme getirdiği söylenebilir.

Çizelge 11
Kontrol Grubunun İçerik Özelliğine İlişkin Öntest-Sontest Puanlarının
Ortalamaları Arasındaki Farklar

	n	x	SS	t-değeri	p
Öntest	12	18.583	5.195	2.692	01<p<.025
Sontest	12	20.5	5.76		
Bir- uçlu test için: t Tablo= 1.796					sd:11

3. İŞBİRLİĞİ-GÖZLEM YÖNTEMİ UYGULANAN DENEY GRUBU İLE ANLATIM YÖNTEMİ UYGULANAN KONTROL GRUBUNUN İÇERİK ÖZELLİĞİNE İLİŞKİN SONTTEST DÜZEYLERİNİN KARŞILAŞTIRMASI

Üçüncü araştırma denencesine göre “deney grubu ve kontrol grubunun içerik özelliğine ilişkin sontest puanları arasında, deney grubu lehine anlamlı düzeyde farklılık olacaktır.” Bunun için, deney ve kontrol gruplarının sontest içerik puanları (Ek, 37, 39) karşılaştırılmış ve bu karşılaştırmalara ilişkin bulgular Çizelge 12’de verilmiştir.

Çizelge 12
Deney Ve Kontrol Grubunun İçerik Özelliğine İlişkin Sontest Puanlarının
Ortalamaları Arasındaki Farklar

	n	x	SS	t-değeri	p
Deney Gr.	12	21.167	3.243	-.349	1<p<.375
Kontrol Gr.	12	20.5	5.76		
Bir- uçlu test için: t Tablo= 1.717					sd:22

Çizelge 12 ’de verilen bulgulara göre, deney grubu ile kontrol grubunun içerik özelliğine ilişkin puanları bakımından, sontest puan ortalamaları ile öntest puan ortalamaları arasında görülen artışların, anlamlı olup olmadığı eş olmayan gruplar için t testi ile sınındığında, sontest lehine fark .05 düzeyinde anlamlı

bulunmamakta ve üçüncü araştırma denencesi rededilmektedir. Her iki grubun sontest puanları arasında anlamlı fark görülmemesi, benzer bir gelişim olduğunu akla getirmektedir. Bu nedenle araştırmanın dördüncü denencesi bu düşünce hakkında bilgi verebilecektir.

4. İŞBİRLİĞİ-GÖZLEM YÖNTEMİ UYGULANAN DENEY GRUBU İLE ANLATIM YÖNTEMİ UYGULANAN KONTROL GRUBUNUN İÇERİK ERİŞİ DÜZEYLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Dördüncü araştırma denencesine göre “ deney ve kontrol grubunun içerik özelliğine ilişkin erişim düzeyleri arasında, deney grubu lehine anlamlı düzeyde farklılık olacaktır.” Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin yazılı anlatım içerik özelliğine ilişkin erişim düzeylerini belirlemek için, öntest ve sontest puan ortalamaları arasındaki farkların farkı t testi ile sınanmıştır. Her iki grubun öntest ve sontest puan ortalamaları (Ek, 36, 37, 38, 39) ile ve bu ortalamalar arasında görülen farkların farkına ilişkin bulgular Çizelge 13 'de gösterilmiştir.

Çizelge 13
Deney Ve Kontrol Grubunun İçerik Özelliğine İlişkin Erişim Düzeyleri

DENEY GRUBU			KONTROL GRUBU		
Öntest	Sontest	Öntest- Sontest Ort. Farkı	Öntest	Sontest	Öntest- Sontest Ort. Farkı
$N_1=12$	$N_2=12$		$N_3=12$	$N_4=12$	
$X_1=18$	$X_2=21.167$	3.167	$X_3=18.583$	$X_4=20.5$	1.917
$S_1=3.885$	$S_2=3.243$		$S_3=5.195$	$S_4=5.76$	
		$D_d=38$			$D_k=23$
		$D_d^2=168$			$D_k^2=111$
		$S_d=1.99$			$S_k=2.362$
		$t_{\text{Hesap}}: 1.404$			$t_{\text{Tablo}}: 1.671$
$p>.05$					$S_d=44$

Çizelge 13'deki bulgulara göre gerek deney grubundaki öğrencilerin, gerekse kontrol grubundaki öğrencilerin öntest ve sontest yazılı anlatım içerik özelliğine ilişkin puan ortalamalarında sontestler lehine bir yükselme gözlenmektedir. Deney grubundaki öğrencilerin yazılı anlatım içerik düzeylerine yönelik öntest puan ortalamaları 18'den 21.167'ye yükselirken; kontrol grubundaki öğrencilerin 18.583'den 20.5'e yükselmiştir. Grupların içerik erişim düzeyleri arasındaki bu fark t testi ile sınanmış ve .05 düzeyinde anlamlı bulunmamıştır. Bu sonuç; işbirliği-gözlem yöntemi uygulanan deney ve anlatım yöntemi uygulanan kontrol grubunun içerik özelliğine ilişkin erişim düzeyleri bakımından, işbirliği-gözlem yöntemi uygulanan deney grubu lehine anlamlı düzeyde farklılık olmadığını göstermiştir.

Araştırma bulgularına göre deney öncesinde; verilen öntest sonuçlarında deney ve kontrol gruplarının yazılı anlatım içerik özellikleri bakımından fark bulunmamıştır. Gruplara ayrı ayrı uygulanan öğretim yöntemlerinin etkili olup olmadığını test etmek amacıyla yapılan öntest sontest karşılaştırması sonucu; her iki grubun da öğretim yöntemlerinden olumlu yönde etkilendikleri ve içerik düzeylerinin geliştiği belirlenmiştir. Uygulanan yöntemlerden içerik özelliğini daha çok geliştireni belirlemeye yönelik olarak yapılan sontest ve erişim düzeyleri karşılaştırmasında her iki grupta da gelişim gözlenmiştir. İki yöntem de içerik gelişimine katkıda bulunmaktadır. Ancak içerik erişim düzeyi bakımından işbirliği-gözlem yöntemi uygulanan deney grubu lehine anlamlı düzeyde farklılık olmadığından içerik ile ilgili dördüncü araştırma denencesi redédilmiştir. Diğer bir ifadeyle farklı düzeyde gelişmeyip aynı düzeyde geliştiği gözlenmiştir.

Anlatım yöntemindeki çalışmalarda öğrencilere verilen metne bağlı kalındı. Çalışmalar öğretmenin o metne dayalı doğru sorular üretmesi, bu soruları öğrencilere yazılı olarak yöneltmesi, öğrencilerden metin yardımıyla bu sorulara yine yazılı olarak yanıt vermelerini beklemesi biçiminde sürdürüldü.

İşbirliği-gözlem yönteminde de çalışmalara aynı metin temel oluşturdu. Bu metne dayalı, öğrencilerin birbirlerine soruları amacı ile sorular hazırlandı. Bu sorular öğrencilere bir sözlü anlatım çalışması biçiminde ancak metne bağlı kalmaksızın birbirlerine yöneltildi. Sorular araştırmacı tarafından önceden düzenlenmişti. Bu sorular aracılığıyla öğrencilerin konuyla ilgili düşünceleri, düşündüklerini sözlü olarak ifade etmeleri, bunları yine sorular yardımıyla sözcük düzeyinde not almaları, böylece plan oluşturmaları, bu planı yazıya dönüştürmeleri, tamamladıkları yazılı anlatımı yeniden gözden geçirmeleri biçiminde gerçekleşti.

İki ayrı yöntemin uygulandığı bu çalışmaların her biri ayrı zamanlarda ama eşit sürelerde gerçekleştirildi.

Yeniden kısaca tanımlandıklarından anlaşılacağı gibi, işbirliği-gözlem yöntemindeki çalışma daha karmaşık işlemler bütünüydü.

Anlatım yönteminde metnin yönlendiriciliği, sürekli örnek oluşu ve öğrencilerin soruları yazılı yanıtlamaları beklentisi nedeniyle, yazılı anlatım çalışmaları yoğun biçimde gerçekleştirildi. Bu özellikler öğrencilere ayrılan zamanın iyi kullanılmasına ve yazılı anlatım çalışmasında öğrencilerden içerikle ilgili beklentilerin gerçekleşmesine yardımcı oldu.

İşbirliği-gözlem yönteminde öğrencilerin sözlü anlatım biçimindeki tartışmaları, yine yazılı bir metinden hareketle ama metni bütünüyle bir yana bırakarak yapıldı. Sözlü anlatım çalışmasının yoğun olduğu, yazılı anlatımda öğrencilerin gereksinim duyabilecekleri örnek yazılı metnin bulunmadığı ve düşünme, planlama aşamasında üretilen söz'lerin yazılmaması, düşüncelerin yalnızca sözcük biçiminde sıralanması yüzünden yazma eyleminin azlığı gibi saptanan nedenlerle işbirliği-gözlem yöntemi uygulanan grubun içerik becerisi ile anlatım yöntemi uygulanan grubun içerik becerisi gelişimlerinde benzerlik görülmüştür. Benzer düzeyde gelişim göstermesinin bir nedeni metinden daha fazla yararlanmama, ikinci bir neden ise söz'leri tam olarak yazmama olabilir.

Anlatım yönteminde yer alan metnin yönlendiriciliği, metnin sürekli örnek oluşu ve soruların yazılı olarak yanıtlanması gibi özelliklere işbirliği-yönteminde de yer verilebilirse bu gruptaki öğrencilerin de içerik gelişim düzeyleri daha yüksek olabilir. Bu ise işbirliği-gözlem yöntemiyle gerçekleştirilen çalışmalara daha fazla zaman ayırmakla sağlanabilir.

Brown, P.M., and Long, G., 1992'de işbirliği yöntemi ile altı saat yazılı anlatım öğretimi gören lise sonrası eğitim gören işitme engelli öğrencilerin içerik özelliğinin gelişmediğini, ancak diğer özelliklerde gelişme görüldüğünü, içerik gelişimi için işbirliği yönteminin daha uzun süreyle uygulanması gerektiğini belirtmektedir. Bu araştırma sonucunda da işbirliği yöntemi ile yazılı anlatım öğretimi gören lise öğrencilerinin içerik özelliğinde anlamlı bir gelişme sağlanmayışı Brown, P.M., ve Long, G., 1992'deki görüşü ile açıklanabilmekte ve işbirliği yöntemi uzun süreli olarak uygulandığında içerik özelliğinin gelişebileceği düşünülmektedir.

B. İŞBİRLİĞİ-GÖZLEM YÖNTEMİ İLE ANLATIM YÖNTEMİNİN YAZILI ANLATIM DÜZENLEME ÖZELLİĞİ GELİŞİMİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN KARŞILAŞTIRILMASINA İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

İşbirliği-gözlem yöntemi ile anlatım yönteminin yazılı anlatım düzenleme özelliği gelişimi üzerindeki etkisinin karşılaştırılmasına ilişkin bulgular başlığı altında araştırma denencelerindeki düzenleme özelliği ile ilgili denenceler yanıtlanmış ve yorum yapılmıştır.

1. İŞBİRLİĞİ-GÖZLEM YÖNTEMİ UYGULANAN DENEY GRUBUNUN ÖNTEST-SONTEST SONUÇLARININ DÜZENLEME ÖZELLİĞİ YÖNÜNDE KARŞILAŞTIRILMASI

Birinci araştırma denencesine göre, “deney grubunun düzenleme özelliğine ilişkin öntest-sontest puanları arasında, sontest lehine anlamlı düzeyde farklılık olacaktır.” Bunun için deney grubu öğrencilerinin ön ve sontest düzenleme puanları (Ek:38,39) karşılaştırılmış ve bu karşılaştırmalara ilişkin bulgular Çizelge 14’de verilmiştir.

Çizelge 14
Deney Grubunun Düzenleme Özelliğine İlişkin
Öntest-Sontest Puanlarının Ortalamaları Arasındaki Farklar

	n	x	SS	t-değeri	p
Öntest	12	11.417	3.118	5.159	p<. 0005
Sontest	12	13.917	2.937		

Bir- uçlu test için: t Tablo= 1.796

sd: 11

Çizelge 14’deki bulgulara göre, deney grubu düzenleme özelliğine ilişkin puanlar bakımından sontest puan ortalamaları ile öntest puan ortalamaları arasında görülen artışların, anlamlı olup olmadığı eş gruplar için t testi ile sınındığında, sontest lehine fark .05

düzeyinin de üzerinde anlamlı bulunmakta ve birinci araştırma denencesi doğrulanmaktadır. Buna göre deney grubunda uygulanan işbirliği-gözlem yönteminin düzenleme özelliğinde olumlu yönde gelişme sağladığı söylenebilir.

2. ANLATIM YÖNTEMİ UYGULANAN KONTROL GRUBUNUN ÖNTEST-SONTEST SONUÇLARININ DÜZENLEME ÖZELLİĞİ YÖNÜNDE KARŞILAŞTIRILMASI

İkinci araştırma denencesine göre, “kontrol grubunun düzenleme özelliğine ilişkin öntest-sontest puanları arasında sontest lehine anlamlı düzeyde farklılık olacaktır.” Bunun için kontrol grubu öğrencilerinin ön ve sontest düzenleme puanları (Ek: 38, 39) karşılaştırılmış ve bu karşılaştırmalara ilişkin bulgular Çizelge 15 'de verilmiştir.

Çizelge 15
Kontrol Grubunun Düzenleme Özelliğine İlişkin
Öntest-Sontest Puanlarının Ortalamaları Arasındaki Farklar

	n	x	SS	t-değeri	p
Öntest	12	11.333	4.119	1.82	.025 < p < .05
Sontest	12	12.167	4.019		

Bir- uçlu test için: $t_{Tablo} = 1.796$

sd: 11

Çizelge 15'deki bulgulara göre, kontrol grubu düzenleme özelliğine ilişkin puanlar bakımından son test puan ortalamaları ile ön test puan ortalamaları arasında görülen artışların, anlamlı olup olmadığı eş gruplar için t testi ile sınındığında, sontest lehine fark, .05 düzeyinin de üzerinde anlamlı bulunmakta ve ikinci araştırma denencesi doğrulanmaktadır. Buna göre kontrol grubunda uygulanan anlatım yönteminin düzenleme özelliğinde olumlu yönde gelişme sağladığı söylenebilir.

3. İŞBİRLİĞİ-GÖZLEM YÖNTEMİ UYGULANAN DENEY GRUBU İLE ANLATIM YÖNTEMİ UYGULANAN KONTROL GRUBUNUN DÜZENLEME ÖZELLİĞİNE İLİŞKİN SONTTEST DÜZEYLERİNİN KARŞILAŞTIRMASI

Üçüncü araştırma denencesine göre “deney grubu ve kontrol grubunun, düzenleme özelliğine ilişkin sontest puanları arasında deney grubu lehine anlamlı düzeyde farklılık olacaktır.” Bunun için, deney ve kontrol gruplarının sontest düzenleme puanları (Ek, 37, 39) karşılaştırılmış ve bu karşılaştırmalara ilişkin bulgular Çizelge 16 'da verilmiştir.

Çizelge 16

Deney Ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Sontest Düzenleme Özelliğine İlişkin Puanlarının Ortalamaları Arasındaki Farklar

	n	x	SS	t-değeri	p
Deney Gr.	12	13.917	2.937	-1.218	.05 < p < .1
Kontrol Gr.	12	12.167	4.019		

Bir- uçlu test için: t Tablo= 1.717

sd:22

Çizelge 16'da verilen bulgulara göre, deney grubu ile kontrol grubunun düzenleme özelliğine ilişkin puanları bakımından son test puan ortalmaları ile ön test puan ortalamaları arasında görülen artışların, anlamlı olup olmadığı eş olmayan gruplar için t testi ile sınındığında, sontest lehine fark .05 düzeyinde anlamlı bulunmamakta ve üçüncü araştırma denencesi reddedilmektedir. Sontest puanları arasında anlamlı fark bulunmayışı her iki grubun da benzer bir gelişim gösterdiğini düşündürmektedir.

4. İŞBİRLİĞİ-GÖZLEM YÖNTEMİ UYGULANAN DENEY GRUBU İLE ANLATIM YÖNTEMİ UYGULANAN KONTROL GRUBUNUN DÜZENLEME ERİŞİ DÜZEYLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Dördüncü araştırma denencesine göre “ deney grubu ile kontrol grubunun düzenleme özelliğine ilişkin erişil düzeyleri arasında, deney grubu lehine anlamlı düzeyde farklılık olacaktır.” Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin yazılı anlatım düzenleme özelliğine ilişkin, öntest ve sontest puan ortalamaları arasındaki farkların farkı t testi ile sınıanmıştır. Her iki grubun öntest ve sontest puan ortalamaları (Ek, 36, 37, 38, 39) ile ve bu ortalamalar arasında görülen farkların farkına ilişkin bulgular Çizelge 17’de gösterilmiştir.

Çizelge 17

Deney Ve Kontrol Grubunun Düzenleme Özelliğine İlişkin Erişil Düzeyleri

DENEY GRUBU			KONTROL GRUBU		
Öntest	Sontest	Öntest Sontest Ort. Farkı	Öntest	Sontest	Öntest Sontest Ort.Farkı
$N_1=12$	$N_2=12$		$N_3=12$	$N_4=12$	
$X_1=11.417$	$X_2=13.917$	2.5	$X_3=11.333$	$X_4=12.167$	.833
$S_1=3.118$	$S_2=2.937$		$S_3=4.119$	$S_4=4.019$	
		$D_d = 30$			$D_k = 10$
		$D_d^2 = 106$			$D_k^2 = 36$
		$S_d = 1.607$			$S_k = 1.518$
		$t_{Hesap}: 2.612$			$t_{Tablo}: 1.671$
$p < .05$					$Sd=44$

Çizelge 17 ’deki bulgulara göre gerek işbirliği gözlem yöntemi ile çalışan deney grubundaki öğrencilerin, gerekse anlatım yöntemi ile çalışan kontrol grubundaki öğrencilerin öntest ve sontest yazılı anlatım düzenleme özelliğine ilişkin puan ortalamalarında son testler lehine bir yükselme gözlenmektedir. Deney grubundaki

öğrencilerin yazılı anlatım düzenleme düzeylerine yönelik öntest puan ortalamaları 11.417'den 13.917'ye yükselirken; kontrol grubundaki öğrencilerin 11.333'den 12.167'e yükselmiştir. Grupların düzenleme erişimi düzeyleri arasındaki bu fark t testi ile sınanmış ve .05 düzeyinde anlamlı bulunmuş ve dördüncü araştırma denencesi kabul edilmiştir. Bu sonuca göre yazılı anlatım düzenleme özelliğine ilişkin olarak, işbirliği-gözlem yönteminin anlatım yöntemine göre daha çok gelişme sağladığı söylenebilir.

Yazılı anlatımın düzenleme özelliğine ilişkin olarak deney ve kontrol grubunun deney başlamadan önceki düzeyleri arasında fark olmadığı görülmüş ve deney grubuna işbirliği-gözlem, kontrol grubuna anlatım yöntemi ile yazılı anlatım öğretimi yapılmıştır. Daha sonra, söz konusu olan yazılı anlatım düzenleme özelliğine ilişkin becerinin geliştirilmesinde deneyin etkililiğini gözlemek amacıyla yapılan öntest sontest karşılaştırması sonucu; her iki grupta öğretim yöntemlerinden olumlu yönde etkilendikleri ve düzenleme özelliğine ilişkin becerinin geliştiği belirlenmiştir. Bu sonuç; Gormley, K., and Sarachan-Deily, A.B., 1987, lise düzeyi işitme engelli öğrencilerin, bir cümleden diğerine geçebilmeyi sağlayan cümleler arası ilişkilere önem verdikleri ve düzenleme becerisi bakımından başarılı oldukları görüşleriyle tutarlılık göstermektedir. Önemli olan hangi grupta düzenleme becerisinin daha çok geliştiğidir. Bunu belirlemek için her iki grubun sontest düzenleme düzeyi karşılaştırılmıştır. Her iki grubun da benzer bir gelişim gösterdiği ortaya çıkmıştır. Bu durumda gruptaki öğrencilerin deney öncesi düzenleme becerisine ilişkin puanları ile sontestten elde ettikleri puanların farklarının farkı gelişme düzeyi hakkında bilgi verebileceğinden, erişim düzeyleri bakımından karşılaştırılmıştır. Karşılaştırma sonucu bulunan fark anlamlı görülmüş ve yazılı anlatım becerilerinden düzenleme özelliğine ilişkin olarak, işbirliği-gözlem yönteminin anlatım yöntemine göre daha çok gelişim sağladığı söylenebilir.

Brown, P.M., and Long, G., 1992'de işbirliği yöntemi ile yazılı anlatım öğretimi gören işitme engelli öğrencilerin düzenleme özelliğinin geliştiği bulgusu, bu çalışmada elde edilen bulguyu desteklemektedir.

C. İŞBİRLİĞİ-GÖZLEM YÖNTEMİ İLE ANLATIM YÖNTEMİNİN YAZILI ANLATIM SÖZCÜK DAĞARCIĞI ÖZELLİĞİ GELİŞİMİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN KARŞILAŞTIRILMASINA İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

İşbirliği-gözlem yöntemi ile anlatım yönteminin yazılı anlatım sözcük dağarcığı özelliği gelişimi üzerindeki etkisinin karşılaştırılmasına ilişkin bulgular başlığı altında araştırma denencelerindeki sözcük dağarcığı ile ilgili denenceler yanıtlanmış ve yorum yapılmıştır.

1. İŞBİRLİĞİ-GÖZLEM YÖNTEMİ UYGULANAN DENEY GRUBUNUN ÖNTEST-SONTEST SONUÇLARININ SÖZCÜK DAĞARCIĞI ÖZELLİĞİ YÖNÜNDE Kİ KARŞILAŞTIRILMASI

Birinci araştırma denencesine göre, “deney grubunun sözcük dağarcığı özelliğine ilişkin öntest-sontest puanları arasında, sontest lehine anlamlı düzeyde farklılık olacaktır.” Bunun için deney grubu öğrencilerinin ön ve sontest sözcük dağarcığı puanları (Ek:38,39) karşılaştırılmış ve bu karşılaştırmalara ilişkin bulgular Çizelge 18’de verilmiştir.

Çizelge 18
Deney Grubu Öğrencilerinin Öntest-Sontest Sözcük Dağarcığı Puanlarının Ortalamaları Arasındaki Farklar

	n	x	SS	t-değeri	p
Öntest	12	10.75	2.653	7.189	p < .0005
Sontest	12	13.167	2.725		

Bir- uçlu test için: $t_{Tablo} = 1.796$

sd: 11

Çizelge 18’deki bulgulara göre, deney grubunun sözcük dağarcığı özelliğine ilişkin sontest puan ortalamaları ile öntest puan ortalamaları arasında görülen artışların, anlamlı olup olmadığı eş gruplar için t testi ile sınındığında, sontest lehine fark .05 düzeyinin de üzerinde anlamlı bulunmakta ve birinci araştırma denencesi

doğrulanmaktadır. Buna göre deney grubunda uygulanan işbirliği-gözlem yönteminin sözcük dağarcığı özelliğinde olumlu yönde gelişme sağladığı söylenebilir.

2. ANLATIM YÖNTEMİ UYGULANAN KONTROL GRUBUNUN ÖNTEST-SONTEST SONUÇLARININ SÖZCÜK DAĞARCIĞI ÖZELLİĞİ YÖNÜNDE KARŞILAŞTIRILMASI

İkinci araştırma denencesine göre “kontrol grubunun sözcük dağarcığı özelliğine ilişkin öntest-sontest puanları arasında, sontest lehine anlamlı düzeyde farklılık olacaktır.” Bunun için kontrol grubunun ön ve sontest sözcük dağarcığı puanları (Ek,36, 37) karşılaştırılmış ve bu karşılaştırmalara ilişkin bulgular Çizelge 19’da verilmiştir.

Çizelge 19

Kontrol Grubunun Sözcük Dağarcığı Özelliğine İlişkin
Öntest-Sontest Puanlarının Ortalamaları Arasındaki Farklar

	n	x	SS	t-değeri	p
Öntest	12	11.25	3.769	1.295	.1 < p < .375
Sontest	12	12	3.766		

Bir- uçlu test için: t Tablo= 1.796

sd: 11

Çizelge 19’daki bulgulara göre, kontrol grubu sözcük dağarcığı özelliğine ilişkin puanlar bakımından sontest puan ortalamaları ile öntest puan ortalamaları arasında görülen artışların anlamlı olup olmadığı eş gruplar için t testi ile sınındığında, son test lehine fark .05 düzeyinde anlamlı bulunmamakta ve ikinci araştırma denencesi reddedilmektedir. Bu sonuca göre kontrol grubunda uygulanan anlatım yönteminin yazılı anlatım sözcük dağarcığı özelliğinde anlamlı bir gelişme sağlamadığı söylenebilir.

3. İŞBİRLİĞİ-GÖZLEM YÖNTEMİ UYGULANAN DENEY GRUBU İLE ANLATIM YÖNTEMİ UYGULANAN KONTROL GRUBUNUN SÖZCÜK DAĞARCIĞI ÖZELLİĞİNE İLİŞKİN SONTTEST DÜZEYLERİNİN KARŞILAŞTIRMASI

Üçüncü araştırma denencesine göre “deney grubu ve kontrol grubunun sözcük dağırcığı özelliğine ilişkin sontest puanları arasında, deney grubu lehine, anlamlı düzeyde farklılık olacaktır.” Bunun için, deney ve kontrol gruplarının sontest sözcük dağırcığı puanları (Ek, 37, 39) karşılaştırılmış ve bu karşılaştırmalara ilişkin bulgular Çizelge 20’de verilmiştir.

Çizelge 20

Deney Ve Kontrol Grubunun Sözcük Dağarcığı Özelliğine İlişkin Sontest Puanlarının Ortalamaları Arasındaki Farklar

	n	x	SS	t-değeri	p
Deney Grb.	12	13.167	2.725	.869	1 < p < .375
Kontrol Grb.	12	12	3.766		

Bir- uçlu test için: $t_{Tablo} = 1.717$

sd: 22

Çizelge 20 'de verilen bulgulara göre, deney grubu ile kontrol grubunun sözcük dağırcığı özelliğine ilişkin puanlar bakımından, sontest puan ortalmaları ile öntest puan ortalamaları arasında görülen artışların anlamlı olup olmadığı eş olmayan gruplar için t testi ile sınındığında, son test lehine fark .05 düzeyinde anlamlı bulunmamakta ve üçüncü araştırma denencesi rededilmektedir. Sontest puanları arasında anlamlı bir fark bulunmaması her iki grubunda benzer bir sözcük dağırcığı özelliği gösterdiğini düşündürebilir.

4. İŞBİRLİĞİ-GÖZLEM YÖNTEMİ UYGULANAN DENEY GRUBU İLE ANLATIM YÖNTEMİ UYGULANAN KONTROL GRUBUNUN SÖZCÜK DAĞARCIĞI ERİŞİ DÜZEYLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Dördüncü araştırma denencesine göre “ deney ve kontrol grubunun sözcük dağarcığı özelliğine ilişkin erişim düzeyleri arasında, deney grubu lehine anlamlı düzeyde farklılık olacaktır.” Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin yazılı anlatım sözcük dağarcığı özelliğine ilişkin erişim düzeylerini belirlemek için, öntest ve sontest puan ortalamaları arasındaki farkların farkı t testi ile sınanmıştır. Her iki grubun öntest ve sontest puan ortalamaları (Ek, 36, 37, 38, 39) ile ve bu ortalamalar arasında görülen farkların farkına ilişkin bulgular Çizelge 21 'de gösterilmiştir.

Çizelge 21

Deney ve Kontrol Grubunun Sözcük Dağarcığı Özelliğine İlişkin Erişim Düzeyleri

DENEY GRUBU			KONTROL GRUBU		
Öntest	Sontest	Öntest Sontest Ort. Farkı	Öntest	Sontest	Öntest Sontest Ort.Farkı
$N_1=12$	$N_2=12$		$N_3=12$	$N_4=12$	
$X_1=10.75$	$X_2=13.167$	2.417	$X_3=11.25$	$X_4=12$	.75
$S_1=2.563$	$S_2=2.725$		$S_3=3.769$	$S_4=3.766$	
		$D_d = 29$			$D_k = 9$
		$D_d^2 = 85$			$D_k^2 = 51$
		$S_d = 1.114$			$S_k = 1.920$
		$t_{Hesap}: 2.604$			$t_{Tablo}: 1.671$
$p < .05$					$S_d=44$

Çizelge 21'deki bulgulara göre gerek deney grubundaki öğrencilerin, gerekse kontrol grubundaki öğrencilerin öntest ve sontest yazılı anlatım sözcük dağarcığı düzeylerine ilişkin puan ortalamalarında son testler lehine bir yükselme gözlenmektedir. Deney grubundaki öğrencilerin yazılı anlatım sözcük dağarcığı düzeylerine yönelik öntest puan ortalamaları 10.75'den 13.167'ye yükselirken; kontrol grubundaki öğrencilerin 11.25'den 12'ye yükselmiştir. Grupların sözcük dağarcığı erişim düzeyleri arasındaki bu fark t testi ile sınanmış ve .05 düzeyinde anlamlı çıkmış ve dördüncü araştırma denencesi doğrulanmıştır. Bu araştırma bulgularına göre yazılı anlatım becerilerinden sözcük dağarcığı özelliğine ilişkin olarak işbirliği-gözlem yönteminin anlatım yöntemine göre daha çok gelişme sağladığı söylenebilir.

Yazılı anlatımın sözcük dağarcığı özelliğine ilişkin olarak deney ve kontrol grubunun öntest düzeyleri arasında fark olmadığı görülmüş ve deney grubuna işbirliği-gözlem, kontrol grubuna anlatım yöntemi ile yazılı anlatım öğretimi yapılmıştır. Daha sonra, sözcük dağarcığı özelliğine ilişkin becerinin geliştirilmesinde hangi yöntemin etkili olduğunu gözlemek amacıyla yapılan öntest sontest karşılaştırması sonucu; deney grubunda uygulanan işbirliği-gözlem yönteminin sözcük dağarcığı özelliğini olumlu yönde etkilediği belirlenmiştir. Kontrol grubunda uygulanan anlatım yönteminin sözcük dağarcığı özelliğini olumlu yönde etkilemediği ortaya çıkmıştır. Kretschmer ve Kretschmer (1978), Yoshinaga ve Snyder (1985)'de işitme engelli öğrencilerin sınırlı sayıdaki sözcüklerle yazılı anlatımda buldukları belirtilmişlerdir. Bu araştırmada elde edilen bulgulara göre yazılı anlatım sözcük dağarcığı özelliği etkili yöntemlerle geliştirilebilmektedir.

Grupların sontest sözcük dağarcığı düzeyleri arasında yapılan karşılaştırma sonucunda ise işbirliği-gözlem yöntemi lehine bir fark olmadığı belirlenmiştir. Gruplardaki öğrencilerin deney öncesi sözcük dağarcığı becerisine ilişkin puanları ile sontestten elde ettikleri puanların farklarının farkı sözcük dağarcığı gelişme düzeyi hakkında bilgi verebileceğinden, erişim düzeyleri bakımından

karşılaştırılmıştır. Karşılaştırma sonucu bulunan fark anlamlı görülmüş ve sözcük dağarcığına ilişkin dördüncü araştırma denencesi doğrulanmıştır. Buna göre yazılı anlatım sözcük dağarcığı özelliğine ilişkin beceri için işbirliği-gözlem yönteminin, anlatım yöntemine göre daha çok gelişme sağladığı söylenebilir.

Brown, P.M., and Long, G., 1992'de işbirliği yöntemi ile yazılı anlatım öğretimi gören işitme engelli öğrencilerin sözcük dağarcığı özelliğinin geliştiği bulgusu, bu araştırmada elde edilen bulguyu desteklemekte ve işbirliği yönteminin yazılı anlatım sözcük dağarcığı özelliğinin gelişiminde etkili bir yöntem olduğu söylenebilmektedir.

D. İŞBİRLİĞİ-GÖZLEM YÖNTEMİ İLE ANLATIM YÖNTEMİNİN YAZILI ANLATIM DİLBİLGİSİ ÖZELLİĞİ GELİŞİMİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN KARŞILAŞTIRILMASINA İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

İşbirliği-gözlem yöntemi ile anlatım yönteminin yazılı anlatım dilbilgisi özelliği gelişimi üzerindeki etkisinin karşılaştırılmasına ilişkin bulgular başlığı altında araştırma denencelerindeki dilbilgisi ile ilgili denenceler yanıtlanmış ve yorum yapılmıştır.

1. İŞBİRLİĞİ-GÖZLEM YÖNTEMİ UYGULANAN DENEY GRUBUNUN ÖNTEST-SONTEST SONUÇLARININ DİLBİLGİSİ ÖZELLİĞİ YÖNÜNDEN KARŞILAŞTIRILMASI

Birinci araştırma denencesine göre, "deney grubunun dilbilgisi özelliğine ilişkin öntest-sontest puanları arasında, sontest lehine anlamlı düzeyde farklılık olacaktır." Bunun için deney grubu öğrencilerinin ön ve sontest içerik puanları (Ek:38,39) karşılaştırılmış ve bu karşılaştırmalara ilişkin bulgular Çizelge 22 'de verilmiştir.

Çizelge 22
Deney Grubunun Dilbilgisi Özelliğine İlişkin Öntest-Sontest Puanlarının
Ortalamaları Arasındaki Farklar

	n	x	SS	t-değeri	p
Öntest	12	11.833	5.184	2.764	.005 < p < .01
Sontest	12	14.25	4.845		

Bir- uçlu test için: t Tablo= 1.796

sd: 11

Çizelge 22'deki bulgulara göre, deney grubu dilbilgisi özelliğine ilişkin puanlar bakımından sontest puan ortalamaları ile öntest puan ortalamaları arasında görülen artışların, anlamlı olup olmadığı eş gruplar için t testi ile sınındığında, sontest lehine fark .05 düzeyinin de üzerinde anlamlı bulunmakta ve birinci araştırma denencesi doğrulanmaktadır. Buna göre deney grubunda uygulanan işbirliği-gözlem yönteminin yazılı anlatım dilbilgisi özelliğinde olumlu yönde gelişme sağladığı söylenebilir.

2. ANLATIM YÖNTEMİ UYGULANAN KONTROL GRUBUNUN ÖNTEST-SONTEST SONUÇLARININ DİLBİLGİSİ ÖZELLİĞİ YÖNÜNDEN KARŞILAŞTIRILMASI

İkinci araştırma denencesine göre, "kontrol grubunun dilbilgisi özelliğine ilişkin öntest-sontest puanları arasında sontest lehine anlamlı düzeyde farklılık olacaktır." Bunun için kontrol grubu öğrencilerinin ön ve sontest dilbilgisi puanları (Ek: 36, 37) karşılaştırılmış ve bu karşılaştırmalara ilişkin bulgular Çizelge 23 'de verilmiştir.

Çizelge 23
Kontrol Grubunun Dilbilgisi Özelliğine İlişkin Öntest-Sontest Puanlarının
Ortalamaları Arasındaki Farklar

	n	x	SS	t-değeri	p
Öntest	12	12.5	6.375	1.23	.1 < p < .375
Sontest	12	13.75	5.879		

Bir- uçlu test için: t Tablo= 1.796

sd: 11

Çizelge 23'deki bulgulara göre, kontrol grubu dilbilgisi özelliğine ilişkin puanlar bakımından sontest puan ortalamaları ile öntest puan ortalamaları arasında görülen artışların, anlamlı olup olmadığı eş gruplar için t testi ile sınındığında, sontest lehine fark .05 düzeyinde anlamlı farklılık bulunmamakta ve ikinci araştırma denencesi reddedilmektedir. Bu sonuca göre kontrol grubunda uygulanan anlatım yönteminin yazılı anlatım dilbilgisi özelliğinde anlamlı gelişme sağlamadığı söylenebilir .

3. İŞBİRLİĞİ-GÖZLEM YÖNTEMİ UYGULANAN DENEY GRUBU İLE ANLATIM YÖNTEMİ UYGULANAN KONTROL GRUBUNUN DİLBİLGİSİ ÖZELLİĞİNE İLİŞKİN SONTEST DÜZEYLERİNİN KARŞILAŞTIRMASI

Üçüncü araştırma denencesine göre “deney grubu ve kontrol grubunun dilbilgisi özelliğine ilişkin sontest puanları arasında, deney grubu lehine, anlamlı düzeyde farklılık olacaktır.” Bunun için, deney ve kontrol gruplarının sontest dilbilgisi puanları (Ek, 37, 39) karşılaştırılmış ve bu karşılaştırmalara ilişkin bulgular Çizelge 24'de verilmiştir.

Çizelge 24
Deney Ve Kontrol Grubunun Dilbilgisi Özelliğine İlişkin Sontest Puanlarının Ortalamaları Arasındaki Farklar

	n	x	SS	t-değeri	p
Deney Gr.	12	14.25	4.845	-.227	p > .4
Kontrol Gr.	12	13.75	5.879		

Bir- uçlu test için: t Tablo= 1.717

sd: 22

Çizelge 24 'de verilen bulgulara göre, deney grubu ile kontrol grubunun dilbilgisi özelliğine ilişkin puanları bakımından, sontest puan ortalamaları ile öntest puan ortalamaları arasında görülen artışların, anlamlı olup olmadığı eş olmayan gruplar için t testi ile sınındığında, sontest lehine fark .05 düzeyinde anlamlı bulunmamakta ve üçüncü araştırma denencesi reddedilmektedir. Her

iki grubun da sontest puanları arasında fark bulunmayışı dilbilgisi gelişimi bakımından uygulanan yöntemler sonucu dilbilgisi özelliğinde benzer bir gelişim olduğunu düşündürmektedir.

4. İŞBİRLİĞİ-GÖZLEM YÖNTEMİ UYGULANAN DENEY GRUBU İLE ANLATIM YÖNTEMİ UYGULANAN KONTROL GRUBUNUN DİLBİLGİSİ ERİŞİ DÜZEYLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Dördüncü araştırma denencesine göre “ deney ve kontrol grubunun dilbilgisi özelliğine ilişkin erişil düzeyleri arasında, deney grubu lehine anlamlı düzeyde farklılık olacaktır.” Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin yazılı anlatım dilbilgisi düzeylerine ilişkin öntest ve sontest puan ortalamaları arasındaki farkların farkı t testi ile sınanmıştır. Her iki grubun öntest ve sontest puanları (Ek,36, 37, 38, 39) ile puanların ortalamaları arasında görülen farkların farkına ilişkin bulgular Çizelge 25’de gösterilmiştir.

Çizelge 25
Deney ve Kontrol Grubunun Dilbilgisi Özelliğine İlişkin Erişil Düzeyleri

DENEY GRUBU			KONTROLGRUBU		
Öntest	Sontest	Öntest Sontest Ort. Farkı	Öntest	Sontest	Öntest Sontest Ort.Farkı
$N_1=12$	$N_2=12$		$N_3=12$	$N_4=12$	
$X_1= 11.833$	$X_2= 14.25$	2.417	$X_3=12.5$	$X_4=13.75$	1.25
$S_1=5.184$	$S_2= 4.845$		$S_3=6.375$	$S_4=5.879$	
		$D_d = 29$			$D_k = 9$
		$D_d^2 = 85$			$D_k^2 = 51$
		$S_d = 1.114$			$S_k = 1.920$
$t_{Hesap}: 1.281$			$t_{Tablo}: 1.671$		
$p>.05$					$Sd=44$

Çizelge 25'deki bulgulara göre gerek deney grubundaki öğrencilerin, gerekse kontrol grubundaki öğrencilerin öntest ve sontest yazılı anlatım dilbilgisi düzeylerine ilişkin puan ortalamalarında sontestler lehine bir yükselme gözlenmektedir. Deney grubundaki öğrencilerin yazılı anlatım dilbilgisi düzeylerine yönelik öntest puan ortalamaları 11.833'den 14.25'e yükselirken; kontrol grubundaki öğrencilerin 12.5'den 13.75'e yükselmiştir. Grupların dilbilgisi erişim düzeyleri arasındaki bu fark t testi ile sınanmış ve .05 düzeyinde anlamlı bulunmadığından dördüncü araştırma denencesi reddedilmektedir. Bu sonuca göre işbirliği gözlem yönteminin anlatım yöntemine göre dilbilgisi özelliğinde anlamlı bir gelişime sağlamadığı söylenebilir.

Yazılı anlatımın dilbilgisi özelliğine ilişkin olarak deney ve kontrol grubunun öntest düzeyleri arasında fark olmadığı görülmüş ve deney grubuna işbirliği-gözlem, kontrol grubuna anlatım yöntemi ile yazılı anlatım öğretimi yapılmıştır. Daha sonra, dilbilgisi özelliğine ilişkin becerinin geliştirilmesinde hangi yöntemin etkili olduğunu gözlemek amacıyla yapılan öntest sontest karşılaştırması sonucu; deney grubunda uygulanan işbirliği-gözlem yönteminin dilbilgisi özelliğini olumlu yönde etkilediği belirlenmiştir. Kontrol grubunda uygulanan anlatım yönteminin dilbilgisi özelliğini olumlu yönde etkilemediği ortaya çıkmıştır. Dilbilgisi düzeylerine ilişkin sontest karşılaştırması sonucunda işbirliği-gözlem yöntemi lehine anlamlı bulunmamakta ve dilbilgisi özelliğine ilişkin üçüncü araştırma denencesi reddedilmiştir. Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin yazılı anlatım dilbilgisi düzeylerine ilişkin öntest ve sontest puan ortalamaları arasındaki "farkların farkı" sınanmış ve bulunan değer anlamlı bulunmadığından yazılı anlatım dilbilgisi özelliğine ilişkin dördüncü araştırma denencesi de reddedilmiştir. Gerek sontestlerdeki puanların "farkları arasında" gerekse öntest-sontest puanlarının "farkları arasındaki farkın" test edilmesi ile ortaya çıkan işbirliği-gözlem yöntemi ile öğretim sonucu dilbilgisi becerisinin gelişiminde farklı düzeyde gelişmeyip benzer düzeyde geliştiği gözlenmiştir. Benzer düzeyde gelişim göstermesinin nedenleri; işbirliği-gözlem yönteminde öğrencilerin sözlü anlatım biçimindeki tartışmalara öncelik verilmesi, yazılı anlatımda

öğrencilerin gereksinim duyabilecekleri örnek yazılı metinden yararlanılmaması ve düşünme, planlama aşamasında üretilen söz'lerin yazılmaması, düşüncelerin yalnızca sözcük biçiminde sıralanması ve yazma eyleminin azlığı olabilir.

Anlatım yönteminde yer alan metnin yönlendiriciliği, metnin sürekli örnek oluşu ve soruların yazılı olarak yanıtlanması gibi özelliklere işbirliği-yönteminde de yer verilebilirse bu gruptaki öğrencilerin de dilbilgisi gelişim düzeyleri daha yüksek olabilir. Bu ise işbirliği-gözlem yöntemiyle gerçekleştirilen çalışmalara daha fazla zaman ayırmakla sağlanabilir.

İşbirliği gözlem yönteminin anlatım yöntemine göre dilbilgisi özelliğinin gelişimi için benzer bir gelişim görülmüş ancak araştırmaya katılan işitme engelli öğrencilerin dilbilgisi becerilerinin öntest sontest karşılaştırması sonucu; deney grubunda uygulanan işbirliği-gözlem yönteminin dilbilgisi özelliğini olumlu yönde etkilediği belirlendiğinden, işitme engelli öğrencilerin dilbilgisi becerilerinin süreç içerisinde geliştiğini ortaya çıkarmaktadır. Bu bulgu Ivimey , G. P., and Lachterman, D. H., 1980, Kretschmer ve Kretschmer, 1978, Yoshinaga-Itano and Snyder,1985, belirttikleri gibi işitme engelli öğrencilerin dilbilgisi becerilerinin yavaş olmakla beraber gelişme gösterdiği görüşleriyle tutarlılık göstermektedir.

Russell, W., Quigley, S., and Power, D. (1976), Kretschmer, R. R., and Kretschmer, L. W.(1978), Ivimey, G. P., and Lachterman, D. H., (1980), Quigley, S. P., Paul, P. V. (1984), Yoshinaga-Itano and Snyder. (1985), Gormley, K., and Sarachan-Deily, A.B. (1987), işitme engelli öğrencilerin dilbilgisi özelliğinde düşük beceri gösterdiklerini, kısa ve basit yapılu cümleler kurduklarını belirttiktedirler. Bu araştırmaya katılan işitme engelli öğrencilerde; basit ve karmaşık yapılarda önemli hatalar yapmışlar. Eylem zamanı, özne-yüklem uyumu, durum eklerinin doğru kullanımı, sözcüklerin cümlede öge olarak düzeni, büyük ses uyumu gibi dil kurallarını uygulamada sık hatalar yaptıkları görülmüştür. Yukarıda belirtilen araştırmacıların görüşleriyle bu araştırmadan elde edilen yazılı anlatımlardaki dilbilgisi özelliğinde görülenler tutarlılık göstermektedir.

E. İŞBİRLİĞİ-GÖZLEM YÖNTEMİ İLE ANLATIM YÖNTEMİNİN YAZILI ANLATIM NOKTALAMA VE YAZIM ÖZELLİĞİ GELİŞİMİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN KARŞILAŞTIRILMASINA İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

İşbirliği-gözlem yöntemi ile anlatım yönteminin yazılı anlatım noktalama ve yazım özelliği gelişimi üzerindeki etkisinin karşılaştırılmasına ilişkin bulgular başlığı altında araştırma denencelerindeki noktalama ve yazım ile ilgili denenceler yanıtlanmış ve yorum yapılmıştır.

1. İŞBİRLİĞİ-GÖZLEM YÖNTEMİ UYGULANAN DENEY GRUBUNUN ÖNTEST-SONTEST SONUÇLARININ NOKTALAMA VE YAZIM ÖZELLİĞİ YÖNÜNDE KARŞILAŞTIRILMASI

Birinci araştırma denencesine göre, "deney grubunun noktalama ve yazım özelliğine ilişkin öntest-sontest puanları arasında, sontest lehine anlamlı düzeyde farklılık olacaktır." Bunun için, deney grubunun ön ve sontest noktalama ve yazım puanları (Ek:38,39) karşılaştırılmış ve bu karşılaştırmalara ilişkin bulgular Çizelge 26'da verilmiştir.

Çizelge 26

Deney Grubunun Noktalama Ve Yazım Özelliğine İlişkin Öntest-Sontest Puanlarının Ortalamaları Arasındaki Farklar

	n	x	SS	t-değeri	p
Öntest	12	3.417	.669	2.345	01 < p < .025
Sontest	12	3.75	.622		

Bir- uçlu test için: t Tablo= 1.796

sd: 11

Çizelge 26'daki bulgulara göre, deney grubu noktalama ve yazım puanları özelliğine ilişkin puanlar bakımından sontest puan ortalamaları ile öntest puan ortalamaları arasında görülen artışların,

anlamli olup olmadigi eş gruplar için t testi ile sınılandıgında, sontest lehine fark .05 düzeyinin de üzerinde anlamli bulunmakta ve birinci araştırma denencesi doğrulanmaktadır. Buna göre deney grubunda uygulanan işbirliği-gözlem yönteminin, yazılı anlatım becerisinin noktalama ve yazım özelliğinde anlamli gelişme sağladığı söylenebilir.

2. ANLATIM YÖNTEMİ UYGULANAN KONTROL GRUBUNUN ÖNTEST-SONTEST SONUÇLARININ NOKTALAMA VE YAZIM ÖZELLİĞİ YÖNÜNDEN KARŞILAŞTIRILMASI

İkinci araştırma denencesine göre “kontrol grubunun noktalama ve yazım özelliğine ilişkin öntest-sontest puanları arasında, sontest lehine anlamli düzeyde farklılık olacaktır.” Bunun için kontrol grubunun ön ve sontest noktalama ve yazım puanları (Ek,36, 37) karşılaştırılmış ve bu karşılaştırmalara ilişkin bulgular Çizelge 27’de verilmiştir.

Çizelge 27

Kontrol Grubunun Noktalama ve Yazım Özelliğine İlişkin Öntest-Sontest Puanlarının Ortalamaları Arasındaki Farklar

	n	x	SS	t-değeri	p
Öntest	12	3.5	1		fark yoktur
Sontest	12	3.5	1		

Bir- uçlu test için: t Tablo= 1.796

sd: 11

Çizelge 27’deki bulgulara göre, kontrol grubu noktalama ve yazım özelliğine ilişkin puanlar bakımından sontest puan ortalamaları ile öntest puan ortalamaları arasında, .05 düzeyinde son test lehine fark bulunmamıştır. Bu sonuca göre ikinci araştırma denencesi reddedilmektedir. Buna göre kontrol grubunda uygulanan anlatım yönteminin yazılı anlatım becerilerinden noktalama ve yazım özelliğinde anlamli gelişme sağlamada etkili olmadığı söylenebilir.

3. İŞBİRLİĞİ-GÖZLEM YÖNTEMİ UYGULANAN DENEY GRUBU İLE ANLATIM YÖNTEMİ UYGULANAN KONTROL GRUBUNUN NOKTALAMA VE YAZIM ÖZELLİĞİNE İLİŞKİN SONTTEST DÜZEYLERİNİN KARŞILAŞTIRMASI

Üçüncü araştırma denencesine göre “deney grubu ve kontrol grubunun noktalama ve yazım özelliğine ilişkin sontest puanları arasında, deney grubu lehine, anlamlı düzeyde farklılık olacaktır.” Bunun için, deney ve kontrol gruplarının sontest noktalama ve yazım puanları (Ek, 37, 39) karşılaştırılmış ve bu karşılaştırmalara ilişkin bulgular Çizelge 28’de verilmiştir.

Çizelge 28
Deney Ve Kontrol Grubunun Noktalama Ve Yazım Özelliğine İlişkin Sontest Puanlarının Ortalamaları Arasındaki Farklar

	n	x	SS	t-değeri	p
Deney Gr.	12	3.75	.622		
Kontrol Gr.	12	3.5	1	-.736	.1 < p < .375

Bir- uçlu test için: t Tablo= 1.717

sd: 22

Çizelge 28 'de verilen bulgulara göre, deney grubu ile kontrol grubunun noktalama ve yazım özelliğine ilişkin puanlar bakımından, sontest puan ortalmaları ile öntest puan ortalamaları arasında görülen artışların anlamlı olup olmadığı t testi ile sınındığında, sontest lehine fark .05 düzeyinde anlamlı bulunmamakta ve üçüncü araştırma denencesi rededilmektedir. Her iki grubun sontest noktalama ve yazım puanları arasında anlamlı bir fark bulunmayışı, noktalama ve yazım özellikleri bakımından benzer bir gelişim gösterdiklerini düşündürmektedir.

4. İŞBİRLİĞİ-GÖZLEM YÖNTEMİ UYGULANAN DENEY GRUBU İLE ANLATIM YÖNTEMİ UYGULANAN KONTROL GRUBUNUN NOKTALAMA VE YAZIM ERİŞİ DÜZEYLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Dördüncü araştırma denencesine göre “ deney ve kontrol grubunun noktalama ve yazım özelliğine ilişkin erişü düzeyleri arasında deney grubu lehine anlamlı düzeyde farklılık olacaktır.” Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin yazılı anlatım noktalama ve yazım düzeylerine ilişkin öntest ve sontest puan ortalamaları arasındaki farkların farkı t testi ile sınanmıştır. Her iki grubun öntest ve sontest noktalama ve yazım puanları (Ek,36, 37, 38, 39) ile puanların ortalamaları arasında görülen farkların farkına ilişkin bulgular Çizelge 29 'da gösterilmiştir.

Çizelge 29
Deney Ve Kontrol Grubunun Noktalama Ve Yazım Özelliğine İlişkin Erişü Düzeyleri

DENEY GRUBU			KONTROL GRUBU		
Öntest	Sontest	Öntest Sontest Ort. Farkı	Öntest	Sontest	Öntest Sontest Ort.Farkı
$N_1=12$	$N_2=12$		$N_3=12$	$N_4=12$	
$X_1=3.417$	$X_2=3.75$	.333	$X_3=3.5$	$X_4=3.5$	0
$S_1=.669$	$S_2=.622$		$S_3=1$	$S_4=1$	
		$D_d = 4$			$D_k = 0$
		$D_d^2 = 4$			$D_k^2 = 0$
		$S_d = 0.472$			$S_k = 0$
		$t_{\text{Hesap}}: 1.281$			$t_{\text{Tablo}}: 1.671$
$p<.05$					$S_d=44$

Çizelge 29'daki bulgulara göre deney grubundaki öğrencilerin, öntest ve sontest yazılı anlatım noktalama ve yazım özelliklerine ilişkin puan ortalamalarında sontestler lehine bir yükselme

gözlenmektedir. Kontrol grubundaki öğrencilerin, öntest ve sontest yazılı anlatım noktalama ve yazım düzeylerine ilişkin puan ortalamalarında sontestler lehine bir yükselme gözlenmemektedir. Deney grubundaki öğrencilerin yazılı anlatım yazım düzeylerine yönelik öntest puan ortalamaları 3.417'den 3.75'e yükselirken; kontrol grubundaki öğrencilerin puanlarının ortalamaları arasında herhangi bir değişme olmamıştır. Grupların yazım erişim düzeyleri arasındaki bu fark t testi ile sınanmış ve .05 düzeyinde anlamlı çıkmamıştır. Bu sonuç; farklı iki öğretim yöntemi ile yazılı anlatım gören öğrencilerin yazım erişim düzeylerinin birbirinden anlamlı düzeyde farklı olmadığını ve dördüncü araştırma denencesinin doğrulanmadığını göstermektedir.

Yazılı anlatımın noktalama ve yazım özelliğine ilişkin olarak deney ve kontrol grubunun öntest düzeyleri arasında fark olmadığı görülmüş ve deney grubuna işbirliği-gözlem, kontrol grubuna anlatım yöntemi ile yazılı anlatım öğretimi yapılmıştır. Daha sonra, noktalama ve yazım özelliğine ilişkin becerinin geliştirilmesinde hangi yöntemin etkili olduğunu gözlemek amacıyla yapılan öntest sontest karşılaştırması sonucu; deney grubunda uygulanan işbirliği-gözlem yönteminin noktalama ve yazım özelliğini olumlu yönde etkilediği belirlenmiştir. Kontrol grubunda uygulanan anlatım yönteminin noktalama ve yazım özelliğini olumlu yönde etkilemediği ortaya çıkmıştır. Noktalama ve yazım düzeylerine ilişkin sontest karşılaştırması sonucunda işbirliği-gözlem yöntemi lehine anlamlı bulunmamakta ve noktalama ve yazım özelliğine ilişkin üçüncü araştırma denencesi reddedilmiştir. Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin yazılı anlatım noktalama ve yazım düzeylerine ilişkin öntest ve sontest puan ortalamaları arasındaki farkların farkı sınanmış ve bulunan değer anlamlı bulunmadığından yazılı anlatım noktalama ve yazım özelliğine ilişkin dördüncü araştırma denencesi de reddedilmiştir. Gerek sontestlerdeki puanların "farkları arasında" gerekse öntest-sontest puanların "farklar arasındaki farkın" test edilmesi ile ortaya çıkan işbirliği-gözlem yöntemi ile öğretim sonucu noktalama ve yazım becerisinin gelişiminde anlamlı bir fark bulunmayışı ilk olarak; "Yazılı Anlatım Değerlendirme Aracı" olarak kullanılan ölçme aracının 100 puan üzerinden % 5'lik bir alanda, 1-5 puanları arasında ölçüm yapılabildiğinden kaynaklanmış olabilir. Dar bir puanlama alanı içindeki ölçmeler sonucunda benzer sonuçlar ortaya çıkabilir. Ayrıca noktalama ve yazım becerisi bir takım kuralların öğrenimi ile sağlanabileceğinden daha uzun bir öğretim süreci gerektirdiğini

düşündürmektedir. Bu sonuca göre **işbirliği gözlem yönteminin anlatım yöntemine göre** noktalama ve yazım özelliğinin gelişimi için anlamlı düzeyde etkili olmadığı görülmüş ancak araştırmaya katılan işitme engelli öğrencilerin noktalama ve yazım becerilerinin öntest sontest karşılaştırması sonucu; deney grubunda uygulanan işbirliği-gözlem yönteminin noktalama ve yazım özelliğini olumlu yönde etkilediği göz önüne alınarak, işitme engelli öğrencilerin noktalama ve yazım özelliklerinin süreç içerisinde geliştiğini ve gelişebileceğini göstermektedir.

İşbirliği ve anlatım yöntemi uygulanan her iki grubunda benzer düzeyde noktalama ve yazım becerisi gelişimi göstermesinin nedenleri; işbirliği-gözlem yönteminde öğrencilerin sözlü anlatım biçimindeki tartışmalara öncelik verilmesi, yazılı anlatımda öğrencilerin gereksinim duyabilecekleri **örnek yazılı metinden yararlanılmaması** ve düşünme, planlama aşamasında üretilen **söz'lerin yazılmaması**, düşüncelerin yalnızca sözcük biçiminde sıralanması ve **yazma eyleminin azlığı** olabilir.

Anlatım yönteminde yer alan metnin yönlendiriciliği, metnin sürekli örnek oluşu ve soruların yazılı olarak yanıtlanması gibi özelliklere işbirliği-yönteminde de yer verilebilirse bu gruptaki öğrencilerin de noktalama ve yazım gelişim düzeyleri daha yüksek olabilir. Bu ise işbirliği-gözlem yöntemiyle gerçekleştirilen çalışmalara daha fazla **zaman** ayırmakla sağlanabilir.

F. YAZILI ANLATIM BECERİ DÜZEYİNİ GÖSTEREN TOPLAM PUANLAR BAKIMINDAN İŞBİRLİĞİ-GÖZLEM YÖNTEMİ İLE ANLATIM YÖNTEMİNİN ETKİSİNİN KARŞILAŞTIRILMASINA İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

İşbirliği-gözlem yöntemi uygulanan deney grubu ile anlatım yöntemi uygulanan kontrol grubunun "içerik, düzenleme, sözcük dağarcığı, dilbilgisi, noktalama ve yazım" özelliklerinden elde ettikleri puanların toplamı yazılı anlatım beceri düzeyini

göstermektedir. Toplam puanlara yöntemlerin etkisinin karşılaştırılması sonucu elde edilen bulgular, araştırma denencelerindeki toplam puanlar ile ilgili sıra izlenerek yanıtlanmış ve yorumlanmıştır.

1. İŞBİRLİĞİ-GÖZLEM YÖNTEMİ UYGULANAN DENEY GRUBUNUN ÖNTEST-SONTEST TOPLAM PUANLARI YÖNÜNDE YAZILI ANLATIM BECERİSİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Birinci araştırma denencesine göre “deney grubunun yazılı anlatım özelliklerine ilişkin öntest-sontest toplam puanları arasında sontest lehine anlamlı düzeyde farklılık olacaktır.” Bunun için deney grubunun ön ve sontest toplam puanları (Ek, 38, 39) karşılaştırılmış ve bu karşılaştırmalara ilişkin bulgular Çizelge 30’da verilmiştir.

Çizelge 30
Deney Grubunun Yazılı Anlatım Özelliklerine İlişkin Öntest-Sontest Toplam Puanlarının Ortalamaları Arasındaki Farklar

	n	x	SS	t-değeri	p
Öntest	12	54.833	14.621	6.132	p<.0005
Sontest	12	65.25	13.41		

Bir- uçlu test için: t Tablo= 1.796

sd:

Çizelge 30’daki bulgulara göre, yazılı anlatım özelliklerine ilişkin öntest-sontest toplam puanları arasında görülen artışların anlamlı olup olmadığı eş gruplar için t testi ile sınıandığında, sontest lehine fark .05 düzeyinin de üzerinde anlamlı bulunmakta ve yirmibirinci araştırma denencesi doğrulanmaktadır. Buna göre deney grubunda uygulanan işbirliği-gözlem yönteminin yazılı anlatım becerisinde anlamlı gelişme sağladığı söylenebilir.

2. ANLATIM YÖNTEMİ UYGULANAN KONTROL GRUBUNUN ÖNTEST-SONTEST TOPLAM PUANLARI YÖNÜNDEN YAZILI ANLATIM BECERİSİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

İkinci araştırma denencesine göre “kontrol grubunun yazılı anlatım özelliklerine ilişkin öntest-sontest toplam puanları arasında sontest lehine anlamlı düzeyde farklılık olacaktır.” Bunun için kontrol grubunun ön ve sontest toplam puanları (Ek, 38, 39) karşılaştırılmış ve bu karşılaştırma ilişkin bulgular Çizelge 31’de verilmiştir.

Çizelge 31
Kontrol Grubunun Yazılı Anlatım Özelliklerine İlişkin Öntest-Sontest Toplam Puanlarının Ortalamaları Arasındaki Farklar

	n	x	SS	t-değeri	p
Öntest	12	56.5	19.36	2.474	.01 < p < .025
Sontest	12	61.33	19.79		

Bir- uçlu test için: t Tablo= 1.796

sd: 11

Çizelge 31’deki bulgulara göre, yazılı anlatım özelliklerine ilişkin öntest-sontest toplam puanları arasında görülen artışların, anlamlı olup olmadığı eş gruplar için t testi ile sınıandığında, sontest lehine fark .05 düzeyinin de üzerinde anlamlı bulunmakta ve ikinci araştırma denencesi doğrulanmaktadır. Buna göre kontrol grubunda uygulanan anlatım yönteminin yazılı anlatım becerisinde anlamlı gelişme sağladığı söylenebilir.

3. İŞBİRLİĞİ-GÖZLEM YÖNTEMİ UYGULANAN DENEY GRUBU İLE ANLATIM YÖNTEMİ UYGULANAN KONTROL GRUBUNUN SONTEST TOPLAM PUANLARI YÖNÜNDEN YAZILI ANLATIM BECERİSİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Üçüncü araştırma denencesine göre “deney ve kontrol grubunun yazılı anlatım özelliklerine ilişkin sontest toplam puanları arasında deney grubunun sontest düzeyleri lehine anlamlı düzeyde farklılık olacaktır.” Bunun için deney ve kontrol grubunun

sontest toplam puanları (Ek,37,39) karşılaştırılmış ve bu karşılaştırmalara ilişkin bulgular Çizelge 32’de verilmiştir.

Çizelge 32
Deney Ve Kontrol Grubunun Yazılı Anlatım Özelliklerine İlişkin Sontest Toplam Puanlarının Ortalamaları Arasındaki Farklar

	n	x	SS	t-değeri	p
Deney Gr.	12	66.25	13.666		
Kontrol Gr.	12	61.75	20.005	-0.643	.1 < p < .375

Bir- uçlu test için: $t_{Tablo} = 1.717$

sd: 22

Çizelge 32’deki bulgulara göre, yazılı anlatım özelliklerine ilişkin sontest toplam puanları arasında görülen artışların anlamlı olup olmadığı eşitlenmemiş gruplar için t testi ile sınındığında, son test lehine fark .05 düzeyinde anlamlı bulunmamakta ve üçüncü araştırma denencesi reddedilmektedir. Bu sonuca göre deney grubunda uygulanan işbirliği-gözlem yöntemi ile anlatım yöntemi uygulanan kontrol grubunun sontest yazılı anlatım becerisi bakımından benzer bir gelişim gösterdikleri düşünülebilir.

4. İŞBİRLİĞİ-GÖZLEM YÖNTEMİ UYGULANAN DENEY GRUBU İLE ANLATIM YÖNTEMİ UYGULANAN KONTROL GRUBUNUN ERİŞİ DÜZEYLERİ YÖNÜNDEN YAZILI ANLATIM BECERİLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Dördüncü araştırma denencesine göre “ deney ve kontrol grubunun yazılı anlatım özelliklerine ilişkin erişim düzeyleri arasında, deney grubunun erişim düzeyi lehine anlamlı düzeyde farklılık olacaktır.” Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin yazılı anlatım özelliklerine ilişkin öntest ve sontest puan ortalamaları arasındaki farkların farkı t testi ile sınınmıştır. Her iki grubun öntest ve sontest puan ortalamaları (Ek,36,37,38,39) ile ve bu ortalamalar arasında görülen farkların farkına ilişkin bulgular Çizelge 33’de gösterilmiştir.

Çizelge 33
Deney ve Kontrol Grubunun Yazılı Anlatım Özelliklerine İlişkin Erişi Düzeyleri

DENEY GRUBU			KONTROL GRUBU		
Öntest	Sontest	Öntest Sontest Ort. Farkı	Öntest	Sontest	Öntest Sontest Ort.Farkı
N ₁ =12	N ₂ =12		N ₃ =12	N ₄ =12	
X ₁ = 54.833	X ₂ = 65.25	10.417	X ₃ =56.5	X ₄ = 61.33	4.833
S ₁ = 14.621	S ₂ = 13.41		S ₃ = 19.36	S ₄ = 19.791	
		D _d = 125			D _k = 58
		D _d ² = 1683			D _k ² = 784
		S _d = 5.628			S _k = 6.478
t _{Hesap} : 2.448			t _{Tablo} : 1.671		
p<.05			Sd=44		

Çizelge 33'deki bulgulara göre gerek deney grubundaki öğrencilerin gerekse kontrol grubundaki öğrencilerin öntest ve sontest yazılı anlatım özelliklerinin erişim düzeylerine ilişkin puan ortalamalarında sontestler lehine bir yükselme gözlenmektedir. Deney grubundaki öğrencilerin yazılı anlatım özelliklerine ilişkin erişim düzeylerine yönelik puan ortalamaları 54.833'den 65.25'e yükselirken; kontrol grubundaki öğrencilerin yazılı anlatım erişim düzeylerine ilişkin puan ortalamaları 56.5'dan 61.33'e yükselmiştir. Grupların toplam erişim düzeyleri arasındaki bu fark t testi ile sınanmış ve .05 düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu sonuca göre işbirliği-gözlem yöntemi ile ve anlatım yöntemi ile çalışan öğrencilerin erişim düzeyleri arasında işbirliği-gözlem yöntemi uygulanan grup lehine farklılık olduğu ve dördüncü araştırma denencesinin doğrulandığı görülmektedir. Bu sonuca göre; yazılı anlatım özelliklerinin gelişiminde işbirliği-gözlem yönteminin anlatım yönteminden daha anlamlı gelişme sağladığı söylenebilir.

Yazılı anlatımın özelliklerinin toplam puanlarına ilişkin olarak deney ve kontrol grubunun deney başlamadan önceki düzeyleri arasında fark olmadığı görülmüş ve deney grubuna işbirliği-gözlem, kontrol grubuna anlatım yöntemi ile yazılı anlatım öğretimi yapılmıştır. Daha sonra, söz konusu olan yazılı anlatım toplam puanları üzerine deneyin etkililiğini gözlemek amacıyla yapılan öntest sontest karşılaştırması sonucu; her iki grubunda öğretim yöntemlerinden olumlu yönde etkilendikleri ve toplam puanlarda artış belirlenmiştir. Hangi grupta toplam puanlar daha çok geliştiği önemli görülmüştür. Bunu belirlemek için her iki grubun sontest toplam puanları karşılaştırılmıştır. Her iki grubun da toplam puanlarında benzerlik görülmüştür. Grupların deney öncesi toplam puanları ile sontestten elde ettikleri puanlar arasındaki "farklarının farkı" gelişme düzeyi hakkında bilgi verebileceğinden, erişim düzeyleri bakımından karşılaştırılmıştır. Erişim düzeyleri bakımından karşılaştırma sonucu bulunan fark anlamlı görülmüştür. Bu sonuca göre; **işbirliği-gözlem yöntemiyle elde edilen yazılı anlatım beceri gelişiminin, anlatım yöntemiyle elde edilen yazılı anlatım beceri gelişiminden daha farklı düzeyde ve olumlu yönde olduğu** söylenebilir.

O'Donnell, A., Dansereau, D., Rocklin, T., Lambiotte, J., Hythecker, V., & Larson, C. 1985' işbirliği ile çalışan öğrencilerin daha iyi yazma becerisi gösterdiği bulguları, Slavin, Robert E. 1987' de işbirliği yönteminin öğrencinin akademik gelişimini, geleneksel eğitim uygulamalarından daha fazla artırdığı önerisi, Isaacson S., Luckner J.L. 1988, 1990, işitme engelli öğrencilerin yazma becerilerinin gelişimi için arkadaşları ile karşılıklı etkileşime girmeleri önerisi, Brown, P.M., and Long, G., 1992' de işbirliği yöntemi ile yazılı anlatım öğretimi gören işitme engelli öğrencilerin yazılı anlatım becerilerinde gelişme sağlanabileceği görüşü, bu araştırmada elde edilen bu bulguyu desteklemektedir.

Isaacson S. and Luckner J.L. 1988, yazılı anlatım süreci içinde, **"öğretmenin en önemli işlevi olarak yazma becerisinin kazanılması ve ortaya konulması için yeterli eğitim süresine yer vermesi gerektiği"** önerisi dikkate alınarak işbirliği-gözlem yöntemi ile yazılı anlatım öğretimi yapıldığında, yazılı anlatım becerisinde daha iyi bir gelişme olabilir.

BÖLÜM 5

ÖZET, YARGI VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın problem, yöntem, bulgular ve yorumuna ilişkin özet ile, ulaşılan yargı ve öneriler yer almıştır.

A. ÖZET

Yazılı anlatım etkinliklerinde pek çok yöntem izlenebilir. Bu yöntemlerden hangilerinin işitme engelli öğrencilerin yazılı anlatımlarını geliştirmeye elverişli olduğu henüz belirlenmemiştir.

Bu araştırmada Türkiye’de sıklıkla uygulanan Anlatım Yöntemi ile henüz uygulanmayan İşbirliği-Gözlem Yöntemi uygulandığında işitme engelli öğrencilerin yazılı anlatım özelliklerinin gelişip gelişmediği incelenmiştir.

İÇEM’de işitme engelli öğrencilerin eğitiminde benimsenen Doğal-İşitsel Sözel Yöntemde; işitme engelli öğrenciler uygun işitme cihazları ile donatılarak, doğal yaşantılar içinde, işitsel girdilere önem verilerek, sözlü iletişim ortamlarını paylaşırlar. Literatürde son yıllarda sıklıkla rastlanan işbirliği yönteminin; işitme engelli öğrencilerin yazılı anlatım etkinliklerinde yaşantılar içinde uygulanması ve sonuçların anlatım yöntemi ile karşılaştırılmasının eğitimcilere bir bakış açısı kazandırabileceği önemli görülmüştür. Bu nedenle bu araştırma yapılmıştır.

Bu araştırmada , lise düzeyi işitme engelli öğrencilere, yazılı anlatım etkinliklerinde, bir gruba işbirliği-gözlem yöntemi diğer gruba anlatım yöntemi uygulanarak, yazılı anlatım; içerik, düzenleme, sözcük dağarcığı, dilbilgisi ve noktalama-yazım özellikleri ile yazılı anlatım becerisini veren toplam puanlar bakımından fark olup olmayacağını belirlemek amaçlanmıştır. Araştırmada, öntest-sontest kontrol gruplu modelden yararlanılmıştır.

Araştırma Anadolu Üniversitesi İÇEM lise düzeyindeki işitme engelli öğrencileri ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılan öğrenciler yansız atama yapılarak deney ve kontrol grubu olmak üzere iki gruba ayrılmışlardır. Deney grubunda işbirliği-gözlem, kontrol grubunda anlatım yöntemi uygulanmıştır.

Araştırmaya katılan işitme engelli öğrenciler; aynı eğitim ortamında eğitim gören ve ikinci bir engeli olmayan, sensorineural işitme kayıplı öğrencilerdir. Bu öğrenciler yansız atanmış olup, her iki grup işitme engelli öğrencinin; işitme kaybının oluş zamanı, iyi işiten kulaktaki işitme kaybı ortalaması, işitme cihazı takma süresi, araştırma yaşı, toplam eğitim süresi, zeka düzeyi, sosyo ekonomik düzey, okuma-anlama yazılı anlatım düzeyi gibi kontrol değişkenleri bakımından farklı olup olmadığı istatistiksel olarak test edilmiş ve grupların birbirinden farklı olmadığı görülmüştür.

Yazılı anlatım özelliklerini belirleyebilmek amacıyla kullanılan değerlendirme aracının geçerlik ve güvenilirlik sınamaları yapılmıştır. Kullanılan "Yazılı Anlatım Değerlendirme Aracının" geçerlik ve güvenilirlik bakımından yüksek korelasyon katsayısı göstermiştir.

Araştırmanın amaçları doğrultusunda İÇEM lise düzeyindeki işitme engelli öğrencilere öntest ve sontest uygulanmıştır. Öntest uygulamasında 25 işitme engelli öğrenci yer almıştır. Deney grubunda 13 öğrenciyle işbirliği-gözlem yöntemiyle, kontrol grubunda 12 öğrenciyle anlatım yöntemi uygulanarak, iki ders saatlik dört çalışma yapılmıştır. Sontest çalışmasına deney grubundan 1 öğrenci katılmamıştır, böylece bu grupta da 12 öğrenci yer almıştır.

Bu araştırma bulgularına göre, işbirliği-gözlem yönteminin uygulandığı grubun yazılı anlatım düzeylerinde gelişme olduğu belirlenmiştir. Bu gelişme tüm özellikler bakımından aynı düzeyde olmamıştır.

Araştırma bulgularına göre; içerik, düzenleme, sözcük dağarcığı, dilbilgisi, noktalama ve yazım ile yazılı anlatım becerisini veren toplam puanlar bakımından işbirliği-gözlem yöntemi uygulanan grubun öntest-sontest puanları arasında sontest lehine anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu bulgular doğrultusunda işbirliği-gözlem yönteminin uygulandığı grupta yazılı anlatımın tüm özelliklerinde gelişme olduğu belirlenmiştir.

Anlatım yöntemi ile çalışan öğrencilerin öntest-sontest puanları arasında; içerik, düzenleme ve toplam puanlar bakımından anlamlı farklılık bulunmuştur. Anlatım yöntemi ile çalışan öğrencilerin öntest- sontest puanları arasında sontest lehine; sözcük dağarcığı, dilbilgisi, yazım puanları bakımından farklılık olmamıştır. Bu bulgular doğrultusunda anlatım yönteminin uygulandığı grupta; içerik, düzenleme ve toplam puanlar bakımından yazılı anlatımda gelişme görülmüş, sözcük dağarcığı, dilbilgisi, yazım gibi biçim özellikleri bakımından öntest-sontest puanları bakımından gelişme olmadığı belirlenmiştir.

İşbirliği-gözlem yöntemi ve anlatım yöntemi uygulanan grupların sontest puanları arasında; içerik, düzenleme, sözcük dağarcığı, dilbilgisi, yazım, toplam puanlar bakımından farklılık bulunmamıştır. Her iki grubun sontest puanları arasında istatistiksel farklılık bulunmaması; her iki grubun da yazılı anlatım özelliklerinde benzer bir gelişme göstermesiyle açıklanabilir.

İşbirliği-gözlem yöntemi uygulanan grup ile anlatım yöntemi uygulanan grubun erişim düzeyleri arasında; içerik, dilbilgisi ve yazım özellikleri bakımından işbirliği-gözlem yöntemi lehine farklılık bulunmamıştır. İşbirliği-gözlem yöntemi uygulanan gruptaki öğrencilerin örnek yazılı metni tartışma boyunca kullanmamaları, ürettikleri söz'leri tam olarak yazmalarının sağlanamayışı ve bu yüzden yazma eyleminin yetersizliği gibi saptanan nedenlerle erişim düzeyi bakımından içerik, dilbilgisi, noktalama ve yazım becerilerinde anlamlı bir gelişme olmamıştır. İşbirliği-gözlem yöntemi uygulanan grup ile anlatım yöntemi uygulanan grubun erişim düzeyleri arasında; düzenleme, sözcük dağarcığı ve toplam puanlar bakımından farklılık bulunmuştur. Bu nedenle anlatım yöntemine göre işbirliği-gözlem yönteminin; yazılı anlatım düzenleme, sözcük dağarcığı ve toplam erişim düzeylerinde daha çok gelişme olduğu söylenebilir.

Bu araştırma bulguları sonucunda işbirliği-gözlem yöntemiyle elde edilen yazılı anlatım beceri gelişiminin, anlatım yöntemiyle elde edilen yazılı anlatım beceri gelişiminden daha farklı düzeyde ve olumlu yönde olduğu söylenebilir.

Araştırma denencelerinde yer almayan ancak araştırmacı tarafından gözlenen yazılı anlatım sürecinde; anlatım yöntemi uygulanan grupta, öğretmen kontrolünde tek yönlü bir öğretim gerçekleştiği gözlenmiştir. İşbirliği-gözlem yöntemi uygulanan grupta ise öğretmenin yönlendirici olduğu, öğrenciler arasında artan bir iletişim ve etkileşim gerçekleşmiştir.

B. YARGI

Doğal İşitsel/Sözel Yaklaşımla eğitim gören ve işbirliği-gözlem yöntemi uygulanan lise düzeyindeki işitme engelli öğrenciler, anlatım yöntemi uygulanan işitme engelli öğrencilere göre, özellikle yazılı anlatım **sözcük dağarcığı, düzenleme özelliklerinde ve yazılı anlatım becerisini veren toplam puanlar bakımından olumlu yönde ve önemli derecede yazılı anlatımlarını geliştirebilmektedirler.**

C. ÖNERİLER

Bu araştırmanın sonuçları doğrultusunda aşağıdaki önerilerde bulunulmuştur.

1. UYGULAMAYA İLİŞKİN ÖNERİLER

Araştırmanın bulguları, Doğal İşitsel/Sözel Yaklaşımla eğitim gören ve işbirliği-gözlem yöntemi uygulanan lise düzeyindeki işitme engelli öğrenciler, anlatım yöntemi uygulanan öğrencilerin yazılı anlatım düzeylerinden daha yüksek düzeyde yazılı anlatım becerisi geliştirebildiklerini göstermiştir. Bu bulgular yardımı ile uygulamaya ilişkin aşağıdaki önerilerde bulunulabilir.

a. Yazılı anlatım öğretiminde anlatım yöntemlerinin yerine daha çağdaş öğretim yöntemlerinin uygulanması Türkçe öğretimini daha etkili kılabilir.

b. İşitme engelli öğrencilerin yazılı anlatım çalışmalarının analitik değerlendirmesinin sürekli yapılması ile işitme engelli öğrencilerin yazılı anlatımlarının hangi yönlerinde gelişmeye ihtiyaçları olduğunun belirlenmesi yazılı anlatım gelişimlerine olumlu katkılar getirebilir.

c. İşitme engelli öğrencilerin yazılı anlatım çalışmalarını daha aktif yapmaya yönelik öğretim yöntemleri ile işitme engelli öğrencilerin bu çalışma sürecinde sözlü anlatım becerileri öncelikle aktif kılınır ve bu süre içerisinde metinden yararlanmaları sağlanır, düşünme, planlama aşamasında üretilen söz'ler tam olarak yazılır ve yazma eylemine daha fazla yer verilirse yazılı anlatım becerileri daha fazla gelişebilir.

d. İşitme engelli öğrencilerin yazılı anlatım çalışmalarında yararlanılabilecek etkili ders araçları kullanılabilir.

e. İşitme engelli öğrencilerin yazılı anlatım çalışmalarında gezi-gözlem yöntemi gibi yaşantılara öncelik veren öğretim yöntemleri başarılı ürünler alınmasını sağlayabilir.

2. İLERİDEKİ ARAŞTIRMALARA İLİŞKİN ÖNERİLER

Araştırma süreci içinde araştırmacının ilgisini ve dikkatini çeken konular olmuştur. Bu araştırma sınırlıkları nedeni ile araştırma kapsamına alınamayan konuların araştırılması, yazılı anlatım öğretimine katkı getirebilir. Bu konulardan bazıları aşağıda verilmiştir:

a. İşbirliği-Gözlem yöntemi daha uzun süre uygulanarak yazılı anlatım özellikleri incelenebilir.

b. İşitme engelli öğrencilerin sözlü ve yazılı anlatımları incelenebilir.

c. İşitme engelli öğrencilerin öğrenim gördüğü tüm kademelerdeki yazılı anlatım öğrenme becerileri incelenebilir.

d. İşitme engelli öğrencilerin yazılı anlatım eğitimlerinde; tam öğrenme ve işbirliği ile öğrenme yöntemlerini ele alan araştırmalar yapılabilir.

e. Yazılı anlatım araştırmalarının ve bu araştırma çalışmaları içinde oluşturulan yöntemlerin yazılı anlatım düzeyinin gelişimine etkisini belirlemeye yönelik araştırmalar yapılabilir.

f. Yazılı anlatım düzeltme çalışmaları için farklı yöntemleri karşılaştıran araştırmalar desenlenebilir.

g. İşitme engelli öğrencilerin okuma düzeyleri ile yazma düzeylerini konu alan ve bu düzeyleri belirlemeye yönelik değerlendirme aracı geliştirmeye yönelik araştırmalar yapılabilir.

h. Farklı öğretim yöntemleri uygulanarak, bu araştırma kapsamında yer alan/yer almayan işitme engelli öğrencilerin yazılı anlatım gelişimlerini amaçlayan ve izlemeye yönelik araştırmalar desenlenebilir.

ı. Yazılı anlatım özelliklerinin geliştirilmesi amacıyla bu özelliklerin bütünlükleri gözetilerek her biri ayrı ayrı ele alınıp araştırmalar yapılabilir.

i. İşbirliği-gözlem yöntemi ile anlatım yöntemi çalışmaları birlikte uygulanarak yazılı anlatım becerilerinin gelişimine yönelik araştırmalar yapılabilir.

EKLER

EK:	1	..... İzin Yazısı	99
EK:	2	..... Kompozisyon Puanlama Anahtarı	100
EK:	3	..... Okuma Parçası ve Okuma-Anlama Soruları	101
EK:	4	..... Öğretmenlere Uygulanan Anket	109
EK:	5	..... Öğrenci Bilgi Formu	113
EK:	6	..... Yazılı Anlatım Değerlendirme Aracı	114
EK:	7	..... Deney Grubu İçin Ders Planı 1	115
EK:	8	..... Deney Grubu İçin Ders Planı 1'in Ders Aracı	117
EK:	8.1	..... Birinci Dersin İşbirliği Soruları"Düşünme Soruları"	118
EK:	8.2	..... Birinci Dersin İşbirliği Soruları"Planlama Soruları".....	119
EK:	8.3	..... Birinci Dersin İşbirliği Soruları"Değerlendirme Soruları"	120
EK:	9	..... Deney Grubu İçin Ders Planı 2	121
EK:	10	..... Deney Grubu İçin Ders Planı 2'nin Ders Aracı	123
EK:	10.1	..... İkinci Dersin İşbirliği Soruları"Düşünme Soruları"	124
EK:	10.2	..... İkinci Dersin İşbirliği Soruları"Planlama Soruları"	126
EK:	10.3	..... İkinci Dersin İşbirliği Soruları"Değerlendirme Soruları"	127
EK:	11	..... Deney Grubu İçin Ders Planı 3.....	128
EK:	12	..... Deney Grubu İçin Ders Planı 3'ün Ders Aracı	130
EK:	12.1	..... Üçüncü Dersin İşbirliği Soruları"Düşünme Soruları"	131
EK:	12.2	..... Üçüncü Dersin İşbirliği Soruları"Planlama Soruları"	132
EK:	12.3	..... Üçüncü Dersin İşbirliği Soruları"Değerlendirme Soruları"	133
EK:	13	..... Deney Grubu İçin Ders Planı 4	134
EK:	13.1	..... Dördüncü Dersin İşbirliği Soruları "Düşünme Soruları".....	138
EK:	13.2	..... Dördüncü Dersin İşbirliği Soruları "Planlama Soruları".....	139
EK:	13.3	..... Dördüncü Dersin İşbirliği Soruları "Değerlendirme Soruları"	140
EK:	14	..... Öğrenci İçin Yönerge	141
EK:	15	..... Yazılı Anlatım Kağıdı	142
EK:	16	..... Ders Planı 4'ün Ders Aracı Gezi Kitapçığı	143
EK:	17	..... Kontrol Grubu İçin Ders Planı 1	162
EK:	18	..... Kontrol Grubu İçin Ders Planı 1'in Ders Aracı	163
EK:	19	..... Kontrol Grubu İçin Ders Planı 2	164
EK:	20	..... Kontrol Grubu İçin Ders Planı 2'nin Ders Aracı	166
EK:	21	..... Kontrol Grubu İçin Ders Planı 3	167
EK:	22	..... Kontrol Grubu İçin Ders Planı 4.....	168
EK:	23	..... Kontrol Grubu İçin Ders Planı 4'ün Ders Aracı	169
EK:	24	..... Kontrol Grubu ve Deney Grubu Araştırma Yaşı	170
EK:	25	..... Kontrol Grubu ve Deney Grubu İşitme Cihazı Kullanım Süresi	170
EK:	26	..... Kontrol Grubu ve Deney Grubu İ.İ.K. işitme Kaybı Ort.....	171

EK: 27	.....	Kontrol Grubu ve Deney Grubu Okuma-Anlama Puanları.....	171
EK: 28	.....	Kontrol Grubu ve Deney Grubu Toplam Eğitim Süreleri.....	172
EK: 29	.....	Kontrol Grubu ve Deney Grubu Zekâ Düzeyleri.....	172
EK: 30	.....	Kontrol Grubu ve Deney Grubu Sosyo-Ekonomik Düzeyleri.....	173
EK: 31	.....	Yedi Okuyucu Tarafından Okunan Yazılı Anlatım Puanları	173
EK: 32	.....	Okuyucu Tutarlılığını Saptamak İçin Üç Hafta Ara ile Okunan Yazılı Anlatımlara Dört Okuyucunun Genel İzlenimleri İlk ve İkinci Puanlar	174
EK: 33	.....	Okuyucu Tutarlılığını Saptamak İçin Üç Hafta Ara ile Okunan Kompozisyon Anahtarı ile Verdikleri İlk ve İkinci Puanlar	175
EK: 34	.....	Güvenirlilik İşlemi İçin Okuyucu Jürisi Tarafından YADA Kullanılarak Verilen Puanlar	176
EK: 35	.....	Farklı Ölçme Yöntemleri Kullanılarak Ölçülen Aynı Yazılı Anlatım Verilen Puanlar (Geçerlilik İşlemi İçin).....	177
Ek: 36	.....	Kontrol Grubu Öntest Puanları.....	178
Ek: 37	.....	Kontrol Grubu Sontest Puanları.....	178
Ek: 38	.....	Deney Grubu Öntest Puanları.....	179
Ek: 39	.....	Kontrol Grubu Sontest Puanları.....	179
Kaynakça	.....	.....	180

Ek: 1
İzin Yazısı

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Enstitünüz bünyesinde sürdürmekte olduğum doktora çalışmam için "Anadolu Üniversitesi İşitme Engelli Çocuklar Eğitim ve Araştırma Merkezi lise düzeyi işitme engelli öğrencilerinden bir gruba öğretici teknik, bir gruba işbirliği içinde yazılı anlatım tekniği kullanarak yazılı anlatım gelişimi konulu " bir araştırma yapmak istiyorum.

Bilgi ve müsaadelerinize arz ederim.

07.06.1995

Behram ERDİKEN

Ek: 2

KOMPOZİSYON PUANLAMA ANAHTARI

Anahtar	Puan
I. Başlık	
a) Varlığı	1
b) Konuyla ilişkisi	2
c) Kısallığı, anlatıcılığı, etkileyciliği	3
II. Anlatım düzeni	
a) Giriş:	
a1) Varlığı	1
a2) Konuyla ilişkisi	3
a3) Sunuş açıklığı	3
a4) Etkileyciliği	3
b) Geliştirme:	
b1) Ana fikrin varlığı	2
b2) Ana fikrin belirginliği	3
b3) Ana fikre ulaşmadaki düşünce zincirinin sağlamlığı, tutarlılığı	5
b4) Yardımcı fikirlerin varlığı	2
b5) Yardımcı fikirlerin ana fikri destekleme ve tutarlılık dereceleri	5
b6) Anlatımın açıklığı ve akıcılığı	5
c) Sonuç:	
c1) Varlığı	2
c2) Ana fikirle tutarlılığı	3
c3) Yan fikirlerle desteklenişi	2
c4) Kısallığı, açıklığı, kesinliği	5
III. İfade zenginliği	
a) Kullanılan kelimelerin çeşitliliği	3
b) Kelimelerin yerindeliği	6
c) Cümle yapısının amaca ve okuyucuya uygunluğu	3
IV. Yazım kurallarına uygunluk	
a) İmla	3
b) Söz dizimi (gramer)	5
c) Noktalama	3
d) Paragraf düzeni	4
V. Bir bütün olarak kompozisyon	
a) Üslup	10
b) Yenilik, kendine özgünlük	13
Toplam puan	100

Ek: 3**Okuma Parçası Ve Okuma Anlama Soruları**

O sabah, okulun bahçesinde bir telaş vardı. İlk ve orta okul öğrencileri şehir yakınlarında bir yerde piknik yapacaklardı. Okulun bahçesinde, renk renk elbiseler giymiş öğrenciler bekliyordu.

Sonunda hazırlık bitti ve öğrenciler yola çıktılar. Bir elleriyle arkadaşlarının ellerini tutuyorlar, öteki elleriyle de küçük sepetlerini taşıyorlardı. Öğrenciler sokaklardan geçerken evlerin pencereleri açılıyor, dükkanlardan satıcılar çıkıyordu, öğrencilere el sallıyorlardı.

Bütün gezilerde olduğu gibi en önde Karabaş yürüyordu. Karabaş, siyah tüylü, akıllı ve yaşlı bir köpekti. Karabaş, dört yavrusu zehirlenip ölünce üzülmüş, okulun bahçesinde yaşamaya karar vermişti. Okulda öğretmenler, öğrenciler, yaşlı ve genç herkes onu çok severdi. Karabaş öğrencileri korurdu.

Sonunda öğrenciler, serin bir dere kenarına geldiler ve piknik yapmaya başladılar. Karabaş iki taşın arasına kıvrılıp yattı. Halsizdi. Çocuklar bunu hemen farkettiler. Karabaş hastaydı. O sırada küçük bir kız:

-Bu sabah başka köpeklerle beraber bir şey yediğini gördüm, dedi. Karabaş zehirlenmişti. Bunu duyunca bütün çocuklar üzüldü. Öğretmenler çocukları biraz uzağa otturtular. Karabaş'ın yanına bir nöbetçi bıraktılar.

Piknik yapan çocuklar Karabaş'ı merak ediyor, beş dakikada bir sırayla gidip Karabaş'tan haber getiriyordu. Son haber kötüydü.

Karabaş ölmek üzereyken, dereye düşen öğrenciyi gördü. Karabaş birden dereye doğru koşmaya başladı. Dereye atladı. Öğrencinin elbisesinden dişleriyle yakaladı. Öğretmenler gelinceye kadar öğrenciyi suyun üstünde tuttu. Bir öğretmen, öğrenciyi sudan çıkardı. Karabaş kendini sulara bıraktı.

Reşat Nuri GÜNTEKİN
(Sadeleştirilmiştir)

Ek: 3'ün devamı
YÖNERGE

Yukarıda okuduğunuz hikaye ile ilgili aşağıda sorular bulunmaktadır. Soruları dikkatle okuyunuz ve yanıtlayınız.

Puanlama:

Doğru Yanlış Sorularının herbiri 2 puan.	2x5 = 10
Boşluk Doldurma Sorularının herbiri 2 puan.	2x5 = 10
Çoktan Seçmeli Soruların herbiri 4 puan.	20x4 = 80
Toplam: 100 puan	

HİKAYE İLE İLGİLİ SORULAR

- I. Okuduğunuz metne göre aşağıdaki cümlelerin yanına (D) Doğru ya da (Y) Yanlış işareti koyunuz.
- 1) Karabaş tüysüz, genç bir köpekti. ( )
  - 2) Bütün gezilerde olduğu gibi karabaş en arkada yürüyordu. ( )
  - 3) Karabaş akıllı bir köpekti. ( )
  - 4) Karabaş'ı kimse sevmezdi. ( )
  - 5) Bir öğretmen öğrenciyi sudan çıkardı.. ( )

Ek: 3'ün devamı

II. .Aşağıda boş bırakılan yerlere uygun sözcükleri, size verilen sözcükler içinden seçiniz ve yazınız.

soğuk	tenefüse	yola	küçük	serin
büyük	üzüldü	haber	elbisesini	öğretmenler
satıcılar	tüylü	öğrenciyi	çocuklar	gelen

1.) Sonunda hazırlık bitti ve öğrenciler ..... çıktılar.

2.) Sonunda öğrenciler, ... bir dere kenarına geldiler.

3.) Bunu duyunca bütün çocuklar ..... .

4.) Son .....kötüydü.

5.) Öğrencinin ..... dişleriyle yakaladı.

III. Sorulara vereceğiniz yanıtları X işareti ile gösteriniz.

SORU 1: Aşağıdakilerden hangisi, bu hikayenin başlığı olur?

- A) Suya Düşen Kız
- B) Dostluk
- C) Köpekler ve Biz
- D) Karabaş'ın Ölümü
- E) Üzüntümüz
- F) Piknikte Kaza

Ek: 3'ün devamı

SORU 2: O sabah okulda neden telaş vardı?

- A) Piknik yapacakları için.
- B) Okul bahçesinde oldukları için.
- C) Elbiseleri güzel olduğu için
- D) Sabah olduğu için.
- E) Şehir yakınlarına gidecekleri için.
- F) Küçük sepet taşıdıkları için.

SORU 3: Öğrenciler pikniğe giderlerken aşağıdakilerden hangisi yapılmıyordu?

- A) Arkadaşlarının ellerini tutuyorlardı.
- B) Yiyecek sepetlerini taşıyorlardı.
- C) Öğrenciler birbirleriyle şakalaşıyordu.
- D) Karabaş, önlerinde yürüyordu.
- E) Dükkanlardan satıcılar çıkıyordu.
- F) Yolda yürüyorlardı.

SORU 4: Öğrenciler sokaklardan geçerken neden evlerin pencereleri açılıyor, dükkanlardan satıcılar çıkıyordu?

- A) Çok gürültü yaptıkları için.
- B) Çocuklarını görmek için.
- C) Onları sevdikleri için.
- D) Merak ettikleri için.
- E) Çocukları seyretmek için.
- F) El sallamak için.

SORU 5: Aşağıdakilerden hangisi Karabaş'ın özelliği değildir?

- A) Siyah tüylü olması.
- B) Yavruları ile birlikte olması.
- C) Akıllı ve yaşlı olması.
- D) Okulun bahçesinde yaşaması.
- E) Öğrencileri koruması.
- F) Bütün gezilerde en önde yürümesi.

Ek: 3'ün devamı

SORU 6: Karabaş'ı neden çok seviyorlarmış?

- A) Yavruları zehirlendiği için.
- B) Öğretmenler de onu sevdiği için.
- C) Okulun bahçesinde yaşadığı için.
- D) Öğrencileri koruduğu için.
- E) Hasta olduğu için.
- F) Yaşlı olduğu için.

SORU 7.: Karabaş neden hastalanıp yatttı?

- A) Uzun bir yürüyüşe dayanamadığı için.
- B) Yediği bir şeyden zehirlendiği için.
- C) Çok yaşlı olduğu için.
- D) Çocuklardan birinin çok ağır sepetini taşıdığı için.
- E) Islanıp üşüttüğü için.
- F) Aç olduğu için.

SORU 8. Karabaş'ın başka köpeklerle beraber bir şey yediğini kim gördü?

- A) Dükkanlardan birindeki satıcı.
- B) Çok dikkatli bir öğretmen.
- C) Öğrenciler arasından küçük bir kız.
- D) Nöbetçi öğrencilerden birisi.
- E) Temizlik görevlisi.
- F) Bir öğrencinin annesi.

SORU 9. Karabaş hastalanınca öğrenciler aşağıdakilerden hangisini yapmadı?

- A) Coşkulu eğlencelerine devam ettiler.
- B) Derin bir üzüntüye kapıldılar.
- C) Karabaşın yanına bir nöbetçi bıraktılar.
- D) Karabaş'ı çok merak ettiler.
- E) Okula geri dönmediler.
- F) Karabaşa yemek vermediler.

Ek: 3'ün devamı

SORU 10.. Aşağıdakilerden hangisi Karabaş'ın suya düşen öğrenci için yaptığı güzel bir harekettir?

- A) Karabaş'ın çocuklara havlayarak haber vermesi.
- B) Öğretmenlerden birinin koluna asılması.
- C) Öğrenciye cesaret vermek için havlaması.
- D) Birden dereye atlaması.
- E) Öğrenciyi ısırarak ceza vermesi.
- F) Dereye yüzmek için girmesi.

SORU 11. Hikayenin sonunda Karabaş'a ne oldu?

- A) Öğrencilere kızarak oradan gitti.
- B) Öğrencilerden uzaklaşarak dinlenebileceği bir yere gitti.
- C) Öğrencilerin telaşı kendisini ürkütüyordu. Onlardan uzaklaşmak istedi.
- D) Çocukların sevgisi Karabaş'ın yeniden yaşama dönmesini sağladı.
- E) Biraz yüzmek istedi.
- F) Karabaş kendini sulara bırakarak ölümü seçti.

SORU 12 : Aşağıdaki olaylardan hangisi ilk önce olmuştur?

- A) Karabaş iki taşın arasına kıvrılıp yattı.
- B) Çocuk dereye düştü.
- C) Karabaş'ın dört yavrusu zehirlenip öldü.
- D) Öğrenciler serin bir dere kenarına geldiler.
- E) Dereye düşen öğrenciyi Karabaş kurtardı.
- F) Öğrenciler piknik için yola çıktılar.

SORU 13: Okuldaki öğrenciler piknik hazırlıklarına ne zaman başladılar?

- A) Öğleden sonra
- B) Karabaş ölünce
- C) Sabah
- D) Karınları acıkınca
- E) Öğrenci dereden kurtulunca
- F) Otobüs gelince.

Ek: 3'ün devamı

SORU 14: Okuldaki öğrenciler nerede piknik yaptılar?

- A) Deniz kenarında
- B) Öğretmenlerinin yanında
- C) Okulun bahçesinde
- D) Serin bir dere kenarında
- E) Karabaş'ın yanında.
- F) Şehrin içinde.

SORU 15: Karabaş, dört yavrusu zehirlenip ölünce ne yaptı?

- A) Karnını doyurmak için pikniğe gitti.
- B) Okulun bahçesinde yaşamaya karar verdi.
- C) Dereye düşen öğrenciyi kurtardı.
- D) Öğrencilerin önünde yürüdü.
- E) Hasta oldu.
- F) Çok havladı.

SORU 16: Piknikteki öğrenciler, neden beş dakikada bir sırayla gidip Karabaş'tan haber getiriyorlar?

- A) Karabaş'ın karnı aç mı tok mu diye merak ettikleri için
- B) Karabaş'ın iyileşip iyileşmediğini merak ettikleri için
- C) Karabaş'ın kaçıp kaçmadığına bakmak için
- D) Karabaş'ın yavrularına bakmak için
- E) Karabaş' dereye girip girmediğini öğrenmek için.
- F) Karabaş'ın yavrularına bakmak için.

SORU 17: Karabaş dereye düşen öğrenciyi ne zaman gördü?

- A) Yemeğini yerken.
- B) Okulun bahçesinde gezerken.
- C) Ölmek üzereyken.
- D) Öğretmen öğrenciyi sudan çıkarırken.
- E) Uyurken rüyasında gördü.
- F) Öğretmen Karabaş'a seslenince gördü.

Ek: 3'ün devamı

SORU 18.-Karabaş dereye düşen öğrenciyi nasıl kurtardı?

- A) Çocuğun kollarından tutarak kurtardı
- B) Çocuk köpeğin sırtına bindi
- C) Öğrenciyi ısırarak kurtardı
- D) Öğrencinin elbisesinden dişleriyle yakalayarak kurtardı
- E) Havlayarak kurtadı.
- F) Başka bir köpeğin yardımıyla kurtardı.

SORU 19: Aşağıdaki olaylardan hangisi en son olmuştur?

- A) Piknikten sonra herkes evine gitti.
- B) Karabaş hastalandı.
- C) Karabaş zehirli ot yedi.
- D) Öğrenciler serin bir dere kenarına geldiler.
- E) Piknik için hazırlık yaptılar.
- F) Öğrenciler piknik yapmak için yola çıktılar.

SORU 20: Bu hikayeden ne anladığınızı aşağıdaki cümlelerden hangisi anlatıyor?

- A) Hayvanlar sevgilerini ölümü göze alarak gösterir.
- B) İnsanlar ile hayvanlar arasındaki dostluk çok güçlüdür.
- C) Hayvanlar dostluklarını bize her durumda gösterir.
- D) Çocuklar sevdiği hayvanı her zaman korur.
- E) İnsanlar ile hayvanlar arasında büyük bir sevgi vardır.
- F) Bütün hayvanlar arasında en çok köpekleri severiz.

Ek: 5

Öğrenci Bilgi Formu

Sayın Veli,

İşitme engelli öğrencilerin yazılı anlatım çalışmalarını konu alan araştırma için çocuğunuza ve size ilişkin sorular bulunmaktadır. Lütfen bu formu doldurunuz. Tam olarak hatırlayamadığınız tarihleri "hatırlayamadım" şeklinde belirtiniz.

Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

Behram ERDİKEN

Çocuğunuza ilişkin bilgiler:

Adı-Soyadı: .....

Doğum tarihi: .....

İşitme kaybının oluş zamanı: (ilgili yere (X) işareti koyunuz)

a) Doğuştan ( )

b) 18. aydan önce ( )

c) 18. aydan sonra ( )

İşitme cihazı takmaya başladığı tarih: .....

Çocuğunuz okula başlamadan önce aile eğitimi aldınız mı? Evet ( ). Hayır ( ).

Yanıtınız evet ise:

Aile eğitimine başlama tarihi: ...../...../ ..199...

Bir ayda kaç seans aile eğitimi aldınız?

Bir ayda ..... seans aile eğitimi aldık.

Aile eğitimi bitiş tarihi: ...../...../ ..199...

Okula başlama tarihi : ...../...../ ..199...

Okula başladıktan sonra aile eğitimi aldınız mı? Yanıtınız evet ise:

Okula başladıktan sonra aldığınız aile eğitimi, bir ayda kaç seans ?

Bir ayda ..... seans aile eğitimi aldık.

Okula başladıktan sonra aldığınız aile eğitimi ne zaman bitti ? ...../...../ ..199...

Anne ve babaya ilişkin bilgiler:

Annenin en son bitirdiği okul: .....

Annenin mesleği:.....

Anne bir iş yerinde çalışıyor ise görevi:.....

Babanın en son bitirdiği okul:.....

Babanın mesleği:.....

Baba bir iş yerinde çalışıyor ise görevi:.....

Hane halkında çalışan ve aile bütçesine katkıda bulunan başka biri var mı, varsa lütfen en son bitirdiği okulu, mesleğini ve yaptığı görevi belirtiniz.

Telefon numaranız : .....

Ek: 6

YAZILI ANLATIM DEĞERLENDİRME ARACI

ÖZELLİK PUAN ARALIĞI

İçerik:

- 30-27 ÇOK İYİ :** Verilen konuyla ilgili yeterli bilgisi var. Öne sürdüğü düşünceler birbirini tamamlıyor kopuk değil. Yazının yazılış amacı örneklerle iyi geliştirilmiş.
- 26-22 İYİ :** Konu hakkında genel bilgisi var. Verdiği örnekler yeterli derecede yazının yazılış amacı sınırlı geliştirilmiş. Konuyla ilgili fakat ayrıntıdan yoksun.
- 21-17 ORTA:** Konu bilgisi sınırlı. Verdiği bilgilerde tutarsızlıklar var. Yazının yazılış amacı yeterli şekilde geliştirilmemiş.
- 16-13 ZAYIF:** Konu hakkında bilgisi yok. Verdiği bilgilerde tutarsız. Konuyla ilgisiz. Değerlendirmek için yeterli değil.

Düzenleme

- 20-18 ÇOK İYİ:** Anlatım akıcı. Düşünceler açık, yerli yerinde, yalın, mantıklı sıralama var ve tutarlı. Başlık, giriş, gelişme ve sonuç iyi düzenlenmiş, anlamsal bütünlüğü var.
- 17-14 İYİ :** Anlatım biraz kopuk. Düzenleme yetersiz ancak ana düşünce belirtilmiş. Düşünceler yeterli ölçüde geliştirilmemiş. Mantıklı olmasına rağmen plansız.
- 13-10 ORTA:** Akıcı değil, düşünceler karmaşık ya da birbiriyle bağlantısız. Konunun mantıklı bir sıralaması yok ve konu geliştirilmemiş ve gelişme yetersiz.
- 9-6 ZAYIF:** Okuyucu yazılanlardan bir şey anlayamıyor. Düzenleme yok. Değerlendirmek için yeterli değil.

Sözcük Dağarcığı:

- 20-18 ÇOK İYİ:** Sözcük dağarcığı zengin. Sözcük ve deyimleri yerinde ve etkili kullanıyor.
- 17-14 İYİ :** Sözcük dağarcığı yeterli. Sözcük ve deyim seçiminde, kullanımında ara sıra hatalar var ancak bu hatalar düşüncelerini aktarmasını engellemiyor.
- 13-10 ORTA:** Sözcük dağarcığı sınırlı. Sözcük ve deyim seçiminde, kullanımında sık sık hata var. Anlam karışık ve belirsiz.
- 9-6 ZAYIF:** Öğrenci kendine özgü kodlama yapmış, yazı anlaşılıyor. Türkçe sözcük bilgisi çok sınırlı. Değerlendirmek için yeterli değil.

Dilbilgisi:

- 25-22 ÇOK İYİ:** Etkileyici ve karmaşık yapılar görülmekte. Özne-yüklem uyumu, durum eklerinin doğru kullanımı, sözcüklerin cümlede öge olarak düzeni, büyük ses uyumu (Bileşik, girişik cümleler gibi dil kurallarını uygulamada) çok az hata yapıyor.
- 21-18 İYİ :** Etkileyici fakat basit yapılar kullanılmış. Karmaşık yapılarda basit hatalar var. (Eylem zamanı, özne-yüklem uyumu, durum eklerinin doğru kullanımı, sözcüklerin cümlede öge olarak düzeni, büyük ses uyumu gibi dil kurallarını uygulamada) birkaç hata var ancak anlam kaybı olmuyor.
- 17-11 ORTA:** Basit ve karmaşık yapılarda önemli hatalar var. Eylem zamanı, özne-yüklem uyumu, durum eklerinin doğru kullanımı, sözcüklerin cümlede öge olarak düzeni, büyük ses uyumu gibi dil kurallarını uygulamada sık hatalar var. Anlam kaybolmuş ve karışmış.
- 10-5 ZAYIF:** Dilimizin kuralları ve kullanımıyla ilgili hiç bilgisi yok. Hatalar oldukça fazla ve yerleşmiş. Okuyucu, yazılanlardan bir şey anlayamıyor. Değerlendirmek için yeterli değil.

Noktalama-Yazım:

- 5 ÇOK İYİ:** Yazım kurallarını tam olarak kullanıyor. Sözcük yazımı, noktalama, büyük, küçük harf kullanımı ve paragraf düzeninde az hata var.
- 4 İYİ :** Sözcük yazımı, noktalama, büyük, küçük harf kullanımı ve paragraf düzeninde birkaç hata var, fakat anlam kaybı yok.
- 3 ORTA:** Sözcük yazımı, noktalama, büyük, küçük harf kullanımı ve paragraf düzeninde sık hata var. El yazısı çok kötü. Anlam kaybolmuş ve karışmış.
- 2 ZAYIF:** Yazım kurallarının hiçbirini bilmiyor. Noktalama, büyük, küçük harf kullanımı ve paragraf düzenlemesinde yerleşmiş hatalar var. El yazısı okunamıyor. Değerlendirmek için yeterli değil.

TOPLAM PUAN

OKUYUCU

ÖNERİLER:

DENEY GRUBU
DERS PLANLARI

Ek: 7

Deney Grubu için Ders Planı 1

Ders: Türkçe -Yazılı Anlatım

Konu: Çevremizdeki Değişiklikler-Hava Kirliliği

Ders Süresi: İki ders saati kullanılacaktır. Birinci ders saatinde aşağıda belirtilen çalışma, ikinci ders saatinde öğrencilere 5 dakkikalık bir hatırlatma yapılarak "Hava Kirliliği" hakkında bir kompozisyon yazmaları istenecektir. (Toplam süre 90 dakikadır).

Ders için Kullanılacak Malzemeler: Ek 8 'de verilen ders aracı ve işbirliği soruları (Ek 8. 1,2,3.) kullanılacaktır.

Öğrenci Sayısı ve Düzeyi: Bu çalışmaya deney grubu öğrencileri katılacaktır.

Amaçlar:

A-Bilgiye İlişkin Amaçlar:

- 1- Öğrencilerin bu ders sonunda, hava kirliliğinin sebeplerini öğrenebilecekleri umulmaktadır.
- 2- Öğrenciler bu ders sonunda, fabrikaların, taşıtların hava kirliliğine olumsuz yönde etkilerinin olduğunu öğrenebilecekleri umulmaktadır.
- 3- Öğrencilerin bu ders sonunda, hava kirliliğinin önlenmesi yollarını öğrenebilecekleri umulmaktadır.

B-Dile İlişkin Amaçlar:

B.1. Sözcük Dağarcığına İlişkin Amaçlar: Öğrencilerin konu ile ilgili sözcükleri kullanabilecekleri umulmaktadır.

B.2. Dilin Kullanımına İlişkin Amaçlar: (Konuyla ilgili olarak öğretmenin tartışma süresince kullanabileceği soru biçimlerine örnekler)

Kendini Koruma: Hava kirliliği karşısında kendini nasıl korursun?

Yönetme: -Hava kirliliğini önlemek için insanlar ne yapmalılar ?

Bildirme:-Yaşadığın çevrede hava kirliliği var mı ?

Mantık Yürütme: - Hava kirliliği, neden insanların sağlığına zararlıdır ?

Tahmin Etme: - Fabrikaların ve evlerin bacasından çıkan dumanlar ne oluyor ?

Düşsel Anlatım ve Yansıtma: -Dünyamızda havanın çok kirlendiğini düşünün. Evinden dışarıya çıkan insanlar, kirlilik nedeniyle ölüyor. Böyle bir dünyada sen ne yapardın ?

B.3. Sosyal Amaçlar: Öğrenciler küçük gruplar halinde birbirleriyle işbirliği içinde çalışabilirler ve birbirlerine yardım edebilirler. Hava kirliliğinin önlenmesi için arkadaşlarına neler önerebilirsin ?

İşleyiş:

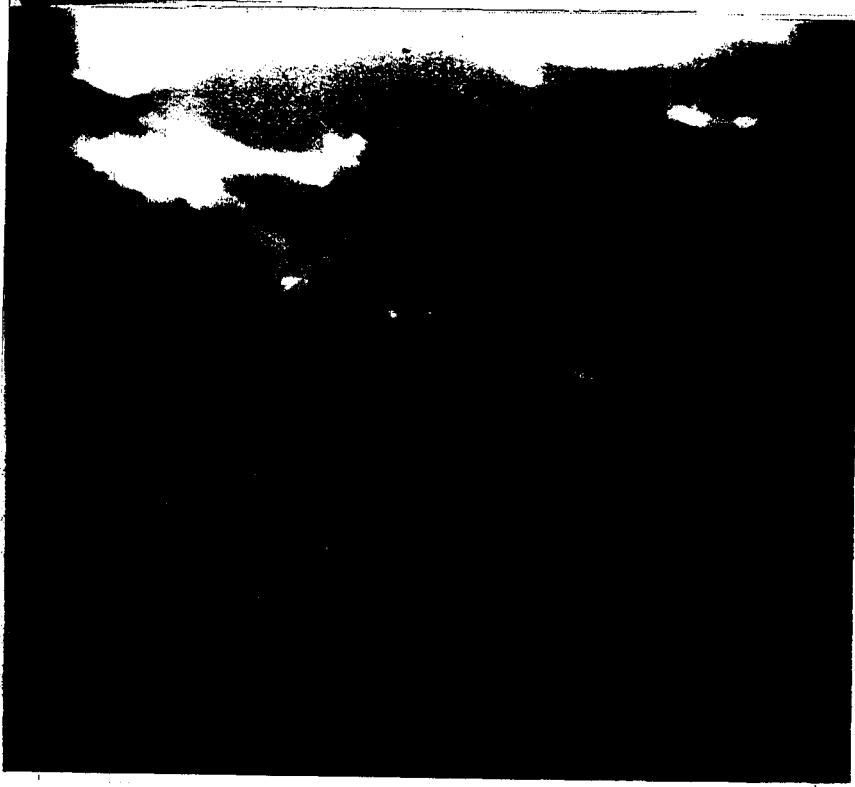
Giriş : Öğrenciler aynı ortamda küçük gruplara (3-4 kişilik) ayrılacak ve öğretmen grubun tümüne çalışma ile ilgili, açıklama yapacaktır. Bu açıklamada; öğretmen metinle ilgili sorular yöneltecektir. Benzer soruları birbirlerine sorabilecekleri belirtilecek ve verilen yanıtların gruplar içinde ve gruplar arasında tartışılabilmesi belirtilecektir. Ayrıca öğrencilerin; metinden, fotoğraflardan, eşlerinden, arkadaşlarından ve öğretmeninden yardım isteyebileceği belirtilecektir. Bu çalışmada öğrencilerin birbirleriyle işbirliği içinde olmaları, grubun tümünün başarılı olması durumunda her bir öğrencinin başarılı olacağı belirtilecektir.

Gelişme : öğrencilerin ders aracı Ek: 8 'deki metinle ilgili iki fotoğraf hakkında konuşmaları istenecektir. Öğretmen bu çalışmada yol gösterici olacaktır. Metni öğrenciler sesizce bir ya da bir kaç kez okuyabilirler. Öğrenciler bilmediği sözcüğün anlamını Türkçe sözlükten, eşlerinden, arkadaşlarından, öğretmeninden sorarak öğrenebilirler. Bu çalışmadan sonra metne ilişkin Ek:8.1 'de verilen, işbirliği içinde çalışma sorularını kullanacaklar, önce sözlü ve sonra yazılı olarak öğrenci tarafından ilgili boş yere yanıtlanması istenecektir.

Sonuç: Öğrenciler değerlendirme sorularını eşler halinde, gruplar arasında ve öğretmene danışarak kullanabileceklerdir.

Ek: 8

Deney Grubu için Ders Planı 1'İN Ders Aracı

HAVA KİRLİLİĞİ

İnsan, hayvan ve bitkilere zarar veren maddelerin havayı kirlletmesine 'hava kirliliği' denir.

Günümüzde, fabrikaların ve evlerin bacalarından çıkan duman, taşıtların egzozlarından çıkan gazlar ve yangınlar hava kirliliğine neden olur.

Fabrika ve evlerin bacalarından çıkan dumanın içinde pek çok zehirli gaz bulunmaktadır. Bu gazlar insanlara, hayvanlara ve bitkilere zarar verir.

Hava kirliliğinin başka bir nedeni de taşıtlardır. Taşıtların egzozlarından havaya atılan dumanda karbonmonoksit gazı bulunur. Bu gazın kokusu, rengi yoktur. Bu gaz insanları öldürebilir.

Uygar ülkeler, hava kirliliğini azaltabilmek için; evlerde ve fabrikalarda kömür yerine doğal gaz ya da elektrik kullanırlar. Taşıtların neden olduğu kirlenmeyi önlemek için de, egzozlara filitre takarlar. Havanın doğal olarak temizlenmesi için ağaç dikerek, ormanları çoğaltırlar.

Ek: 8. 1
Birinci Dersin İşbirliği Soruları

DÜŞÜNME SORULARI

1-Soru soran öğrenci:-" Fabrikaların ve evlerin bacasından çıkan dumanlar ne oluyor ?

Yanıt veren öğrenci-" .....

.....

.....

.....

2-Soru soran öğrenci:- " Yaşadığın çevrede hava kirliliği var mı ? Varsa anlatınız. "

Yanıt veren öğrenci-" .....

.....

.....

.....

3-Soru soran öğrenci:-" Hava kirliliği, neden insanların sağlığına zararlıdır?"

Yanıt veren öğrenci-" .....

.....

.....

.....

4-Soru soran öğrenci:-" Hava kirliliğinin olmaması için neler yaparsın ?

Yanıt veren öğrenci-" .....

.....

.....

.....

5-Soru soran öğrenci:-" Dünyamızda havanın çok kirlendiğini düşünün. Evinden dışarıya çıkan insanlar, kirlilik nedeniyle ölüyor. Böyle bir dünyada sen ne yapardın ?

Yanıt veren öğrenci-" .....

.....

.....

.....

6-Soru soran öğrenci:-" Hava kirliliğini önlemek için insanlar ne yapmalılar ? "

Yanıt veren öğrenci-" .....

.....

.....

.....

Ek: 8. 2
Birinci Dersin İşbirliği Soruları

PLANLAMA SORULARI

1-Soru soran öğrenci:.-"Düşündüklerin içinde en önemlisi sence hangisidir?"

Yanıt veren öğrenci: -" .....

2-Soru soran öğrenci:.-"Düşündüklerinden hangilerini yazmak istersin? Neden?"

Yanıt veren öğrenci: -" .....

3-Soru soran öğrenci:.-" Düşündüklerinden hangilerini yazmak istemezsin? Neden? "

Yanıt veren öğrenci: -" .....

4-Soru soran öğrenci:.-" Yazacağın konuya uygun hangi örnekleri vermek istersin? "

Yanıt veren öğrenci: -" .....

5-Soru soran öğrenci:.-" Düşündüğün örneklerden hangisini çıkarmak istersin? "

Yanıt veren öğrenci: -" .....

6-Soru soran öğrenci:.-"Yazmak istediğin düşüncelerden hangileri birbirine benzer, bunlardan hangilerini birleştirebilirsin ?"

Yanıt veren öğrenci: -" .....

7-Soru soran öğrenci:.-" Yazmak istediklerin yazacağın konuya uygun mu? "

Yanıt veren öğrenci: -" .....

Ek: 8.3

Birinci Dersin İşbirliği Soruları

DEĞERLENDİRME SORULARI

1-Soru soran öğrenci:.-" Yazmak istediklerinin hepsini yazdın mı? "

Yanıt veren öğrenci: -" .....

2-Soru soran öğrenci:.-" Yazdıklarını bir kez oku, eklemek ya da çıkarmak istediklerin var mı? "

Yanıt veren öğrenci: -" .....

3-Soru soran öğrenci:.-" Yazdıkların içinde birleştirmek istediğin cümleler var mı? "

Yanıt veren öğrenci: -" .....

4-Soru soran öğrenci:.-" Yazarken en çok hoşlandığın düşünce sence neydi? "

Yanıt veren öğrenci: -" .....

5-Soru soran öğrenci:.-" En çok yazmak istediğin düşünceyi destekleyen örnekler yazabildin mi?"

Yanıt veren öğrenci: -" .....

Ek: 9

Deney Grubu için Ders Planı 2

Ders: Türkçe -Yazılı Anlatım

Konu: Çevremizdeki Değişiklikler, Çöp Sorunu

Ders Süresi: İki ders saati kullanılacaktır. Birinci ders saatinde aşağıda belirtilen çalışma ikinci ders saatinde öğrencilere 5 dakkikalık bir hatırlatma yapılarak " Çöp Sorunu" hakkında bir kompozisyon yazmaları istenecektir. (Toplam süre 90 dakikadır)..

Ders için Kullanılacak Malzemeler: Ders aracı ve işbirliği içinde çalışma soruları (Ek10, 10.1,10.2,10.3.) kullanılacaktır.

Öğrenci Sayısı ve Düzeyi: Bu çalışmaya deney grubu işitme engelli öğrenciler katılacaktır.

Amaçlar:

A-Bilgiye İlişkin Amaçlar:

- 1- Bu ders sonunda öğrencilerin, çöp sorununun nasıl oluştuğunu öğrenebilecekleri umulmaktadır.
- 2- Bu ders sonunda öğrencilerin, çöp sorununun nasıl çözülebileceğini öğrenebilecekleri umulmaktadır.

B-Dile İlişkin Amaçlar:

B.1. Sözcük Dağarcığına İlişkin Amaçlar:Öğrencilerin konu ile ilgili sözcükleri kullanabilecekleri umulmaktadır.

B.2. Dilin Kullanımına İlişkin Amaçlar:
(Konuyla ilgili olarak öğretmenin tartışma süresince kullanabileceği soru biçimlerine örnekler)

Kendini Koruma:

- " Çoğu insan gibi sen de çöplerini çevreye mi atıyorsun ?"

Yönetme:

- "Çöp sorununun çözülmesi için insanlar ne yapmalılar ?"

Bildirme:

- "Yaşadığınız çevrede çöp sorunu var mı ?"

Mantık Yürütme:

- "Şehirde biriken çöpler hangi soruna yol açıyor ?"

Tahmin Etme:

-“Sence çöplerden yararlanılabilir mi ? Nasıl ?”

Düşsel Anlatım ve Yansıtma: -“Tüm ülkenin çöplerle kaplı olduğunu düşünün. Böyle bir ülkede insanların yaşamı nasıl olurdu ? Böyle bir ülkede yaşamak ister miydin ?”

B.3. Sosyal Amaçlar: Öğrenciler küçük gruplar halinde birbirleriyle işbirliği içinde çalışabilirler.

İşleyiş:

Giriş : Öğrenciler aynı ortamda küçük gruplara ayrılacak ve öğretmen grubun tümüne çalışma ile ilgili, açıklama yapacaktır. Bu açıklamada; öğretmen metinle ilgili sorular yöneltecektir. Benzer soruları birbirlerine sorabilecekleri belirtilecek ve verilen yanıtların gruplar içinde ve gruplar arasında tartışılabilmesi belirtilecektir. Ayrıca öğrencilerin; metinden, fotoğraflardan, eşlerinden, arkadaşlarından ve öğretmeninden yardım isteyebileceği belirtilecektir. Bu çalışmada öğrencilerin birbirleriyle işbirliği içinde olmaları, grubun tümünün başarılı olması durumunda her bir öğrencinin başarılı olacağı belirtilecektir.

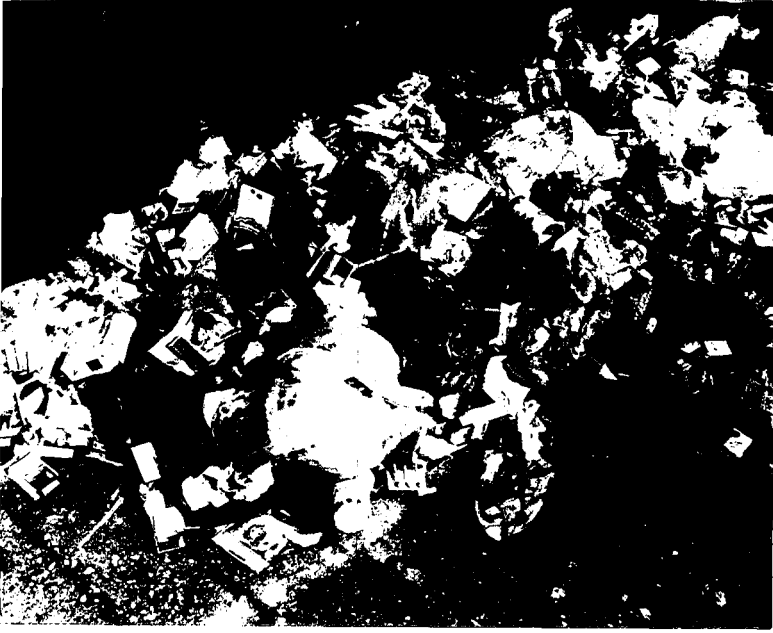
Gelişme : Öğrencilerin ders aracı Ek:10 ve metinle ilgili iki fotoğrafı kullanabilmeleri sağlanacaktır. Öğretmen bu çalışmada yol gösterici olacaktır. Metni öğrenciler sesizce bir ya da bir kaç kez okuyabilecekler. Öğrenciler bilmediği sözcüğün anlamını, Türkçe sözlükten, eşlerinden, arkadaşlarından, öğretmeninden sorarak öğrenebilecektir. Bu çalışmada sonra metne ilişkin Ek:10-1,2,3’de verilen, işbirliği içinde çalışma sorularını kullanacaklar, önce sözlü ve sonra yazılı olarak öğrenci tarafından ilgili boş yere yanıtlanması istenecektir.

Sonuç: Öğrenciler değerlendirme sorularını eşler halinde, gruplar arasında ve öğretmene danışarak kullanabileceklerdir.

Dersin Değerlendirmesi: Ders sonrası belirtilen amaçlara ulaşıp ulaşılmadığı ve dersin işlenişi değerlendirilecektir.

Ek:10

Deney Grubu için Ders Planı 2'nin Ders Aracı

ÇÖP SORUNU

Sanayinin gelişmesiyle önemli bir çevre sorunu olan 'çöp sorunu' ortaya çıkıyor. İnsanların kullandıkları eski makinelerin, kağıtların, teneke kutuların, şişelerin çevreye atılması ile çöp sorunu başlıyor.

Türkiye'de 60 milyon insanın yaşadığını biliyoruz. Bu 60 milyon insan her gün çevreye çöp atarsa ne olur, hiç düşündünüz mü ?

Günümüzde, belediyeler kentlerdeki; parkları, caddeleri temizleyebilmek için çok para harcıyor. Ama gene de çevremiz yeterince temiz değil. Çünkü çevreyi pisletenler, temizleyenlerden daha çok.

Kentlerde toplanan tonlarca çöp, kent çevresindeki boş yerlere dökülüyor. Kentler kalabalıklaştıkça çöpler de çoğalıyor. Bu çöplüklerde, sinek ve mikrop çoğalıyor. Bu durum da insan sağlığına zarar veriyor.

Uygar ülkeler, çöpe atılacak olan demirden, kağıttan, plastikten yapılmış pek çok maddeyi fabrikalara göndererek, yeniden kullanılabilmesine yardımcı oluyor. Böylece hem ülkelerinin parası azalmıyor hem de çöp sorunu olmuyor.

Ek: 10. 1

İkinci Dersin İşbirliği Soruları

DÜŞÜNME SORULARI

1-Soru soran öğrenci:-“ Çevreye çöp atıyor musun ?”

Yanıt veren öğrenci: -”.....
.....

2-Soru soran öğrenci: -“ Çevreye çöp atıyorsan neden atıyorsun?

Yanıt veren öğrenci:-”.....
.....

3-Soru soran öğrenci “Çevreye çöp atmıyorsan ne yapıyorsun?”

Yanıt veren öğrenci:-”.....
.....
.....
.....

4-Soru soran öğrenci:-” Yaşadığın çevrede çöp sorunu var mı ?”

Yanıt veren öğrenci:-”.....

5-Soru soran öğrenci:-”Çevreye atılan çöplerden rahatsız oluyor musun?”

Yanıt veren öğrenci:-”.....
.....

6-Soru soran öğrenci:-”Rahatsız oluyorsan, çöp atarlara karşı nasıl davranıyorsun ?

Yanıt veren öğrenci:-”.....
.....
.....
.....

7-Soru soran öğrenci:-" Şehirde biriken çöpler hangi sorunlara yol açıyor?"

Yanıt veren öğrenci:-".....
 .....
 .....

8-Soru soran öğrenci:-"Çöp sorununun çözülmesi için insanlar ne yapmalılar?"

Yanıt veren öğrenci:- ".....
 .....
 .....

9-Soru soran öğrenci: - "Sence çöplerden yararlanılabilir mi ? Nasıl ? "

Yanıt veren öğrenci:-".....
 .....
 .....

10-Soru soran öğrenci: -"Tüm ülkenin çöplerle kaplı olduğunu düşün. Böyle bir ülkede insanların yaşamı nasıl olurdu ? Böyle bir ülkede yaşamak ister miydin ? Neden ?"

Yanıt veren öğrenci: -".....
 .....
 .....

Ek: 10. 2
İkinci Dersin İşbirliği Soruları

PLANLAMA SORULARI

1-Soru soran öğrenci:-"Düşündüklerin içinde en önemlisi sence hangisidir?"

Yanıt veren öğrenci: -" .....

2-Soru soran öğrenci:-"Düşündüklerinden hangilerini yazmak istersin? Neden?"

Yanıt veren öğrenci: -" .....

3-Soru soran öğrenci:-" Düşündüklerinden hangilerini yazmak istemezsin? Neden? "

Yanıt veren öğrenci: -" .....

4-Soru soran öğrenci:-" Yazacağın konuya uygun hangi örnekleri vermek istersin? "

Yanıt veren öğrenci: -" .....

5-Soru soran öğrenci:-" Düşündüğün örneklerden hangisini çıkarmak istersin?

Yanıt veren öğrenci: -" .....

6-Soru soran öğrenci:-"Yazmak istediğin düşüncelerden hangileri birbirine benzer, bunlardan hangilerini birleştirebilirsin ?"

Yanıt veren öğrenci: -" .....

7-Soru soran öğrenci:-" Yazmak istediklerin yazacağın konuya uygun mu? "

Yanıt veren öğrenci: -" .....

Ek: 10. 3

İkinci Dersin İşbirliği Soruları

DEĞERLENDİRME SORULARI

1-Soru soran öğrenci:.-" Yazmak istediklerinin hepsini yazdın mı? "

Yanıt veren öğrenci: -" .....

2-Soru soran öğrenci:.-" Yazdıklarını bir kez oku, eklemek ya da çıkarmak istediklerin var mı? "

Yanıt veren öğrenci: -" .....

3-Soru soran öğrenci:.-" Yazdıkların içinde birleştirmek istediğin cümleler var mı? "

Yanıt veren öğrenci: -" .....

4-Soru soran öğrenci:.-" Yazarken en çok hoşlandığın düşünce sence neydi? "

Yanıt veren öğrenci: -" .....

5-Soru soran öğrenci:.-" En çok yazmak istediğin düşünceyi destekleyen örnekler yazabildin mi?"

Yanıt veren öğrenci: -" .....

Ek: 11

Deney Grubu için Ders Planı 3

Ders: Türkçe -Yazılı Anlatım

Konu: Çevremizdeki Değişiklikler -Su Kirliliği

Ders Süresi: iki ders saati

Ders için Kullanılacak Malzemeler: Ders aracı ve işbirliği soruları (Ek:12- 1,2,3) kullanılacaktır.

Öğrenci Sayısı ve Düzeyi: Bu çalışmaya deney grubu öğrencileri katılacaktır.

Amaçlar:

A-Bilgiye İlişkin Amaçlar:

1-Bu ders sonunda öğrencilerin, su kirliliğinin nasıl oluştuğunu öğrenecekleri umulmaktadır.

2-Bu ders sonunda öğrencilerin, su kirliliğinin sebep olduğu belli başlı sorunları öğrenebilecekleri umulmaktadır.

3-Bu ders sonunda öğrencilerin, su kirliliğinin önlenmesine ilişkin belli başlı yöntemleri öğrenebilecekleri umulmaktadır.

B-Dile İlişkin Amaçlar:

B.1. Sözcük Dağarcığına İlişkin Amaçlar: Öğrencilerin konu ile ilgili sözcükleri kullanabilecekleri umulmaktadır.

B.2. Dilin Kullanımına İlişkin Amaçlar:

(Konuyla ilgili olarak öğretmenin tartışma süresince kullanabileceği soru biçimlerine örnekler)

Kendini Koruma:-Suların kirlenmemesi için ne yapıyorsun ?

Yönetme: -Fabrikaların sahipleri, atık maddeleri ne yapmalılar?

Bildirme:- Yaşadığınız çevrede su kirliliği var mı?

Mantık Yürütme : Suların kirlenmesi hangi sorunlarına neden olur ?

Tahmin Etme: - Sence suların kirlenmesi nasıl önlenabilir ?

Düşsel Anlatım ve Yansıtma: -Ülkemizdeki tüm suların kirlendiğini düşünün. İnsanlar temiz su bulamayınca ne yapacaklar?

B.3. Sosyal Amaçlar: Öğrenciler küçük gruplar halinde birbirleriyle işbirliği içinde çalışabilirler ve birbirlerine yardım

edebilirler.

İşleyiş:

Giriş : Öğrenciler aynı ortamda küçük gruplara (2-3 kişilik) ayrılacak ve öğretmen grubun tümüne çalışma ile ilgili, açıklama yapacaktır. Bu açıklamada; öğretmen metinle ilgili sorular yöneltecektir. Benzer soruları birbirlerine sorabilecekleri belirtilecek ve verilen yanıtların gruplar içinde ve gruplar arasında tartışılacağı belirtilecektir. Ayrıca öğrencilerin; metinden, fotoğraflardan, eşlerinden, arkadaşlarından ve öğretmeninden yardım isteyebileceği belirtilecektir. Bu çalışmada öğrencilerin birbirleriyle işbirliği içinde olmaları, grubun tümünün başarılı olması durumunda her bir öğrencinin başarılı olacağı belirtilecektir.

Gelişme : öğrencilerden eşleriyle ders aracındaki fotoğraf hakkında konuşmaları istenecektir. Öğretmen bu çalışmada yol gösterici olacaktır. Metni öğrenciler sesizce bir ya da bir kaç kez okuyabilecekler. Öğrenciler bilmediği sözcüğün anlamını sözlükten araştırarak, eşlerinden, arkadaşlarından, öğretmeninden sorarak öğrenebilecektir. Bu çalışmadan sonra metne ilişkin soruları, işbirliği içinde çalışarak kullanacaklar, önce sözlü ve sonra yazılı olarak öğrenci tarafından ilgili boş yere yanıtlaması istenecektir.

Sonuç: Öğrenciler değerlendirme sorularını eşler halinde, gruplar arasında ve öğretmene danışarak kullanabileceklerdir.

Ek:12

Deney Grubu için Ders Planı 3'ün Ders Aracı

SU KİRLİLİĞİ

İnsanların, kullanmayıp atmaları gereken maddelere 'atık maddeler' denir. Atık maddeler, havaya, toprağa ve suya atılır.

Fabrikalarda üretilen maddelerin atıkları ve şehirlerin lağımı kanalizasyon yoluyla ülkedeki göllere, akarsulara, denizlere atılır. Bu atıkların içinde canlılara zarar veren kimyasal maddeler vardır. Bu maddeler suları kirletir. Kirli sularda yaşayan balıklar ya oradan giderler ya da ölürlür. Sular kirlenince, sudaki bitkiler ölür. Göller, denizler akarsular bataklık gibi olur.

Suların kirlenmesiyle: Balıkçılıkla geçinen insanlar balık avlayamadıkları için fakirleşirler. Şehirlerde içme suyu sıkıntısı başlar. Tarımla geçimini sağlayan insanlar tarlalarını sulamak için temiz su bulamazlar. Tarım ürünleri azalınca da açlık başlar.

Uygar ülkeler fabrika ve lağım atıklarını sulara dökmüyorlar. Atıkları 'arıtma tesislerinde' temizledikten sonra tarlaların sulanmasında kullanıyorlar.

Ek.12. 1
Üçüncü Dersin İşbirliği Soruları

DÜŞÜNME SORULARI

1-Soru soran öğrenci:-" Yaşadığınız çevrede su kirliliği var mı?
Çevrendeki suların kirliliğini nasıl anlıyorsun?

Yanıt veren öğrenci:- " .....

.....

.....

2- Soru soran öğrenci:-" Suların kirlenmesi hangi sorunlara neden olur ?

Yanıt veren öğrenci:- " .....

.....

.....

3- Soru soran öğrenci:-" Suların kirlenmemesi için ne yapıyorsun ?

Yanıt veren öğrenci:- " .....

.....

.....

4-Soru soran öğrenci:-" Fabrikaların sahipleri, atık maddeleri ne yapmalılar ?

Yanıt veren öğrenci:- " .....

.....

.....

5-Soru soran öğrenci:-" Ülkemizdeki tüm suların kirlendiğini düşünün.
İnsanlar temiz su bulamayınca ne durumda olacaklar?

Yanıt veren öğrenci:- " .....

.....

.....

6-Soru soran öğrenci:-" Sence suların kirlenmesi nasıl önlenir ?

Yanıt veren öğrenci:- " .....

.....

.....

.....

Ek.12. 2

Üçüncü Dersin İşbirliği Soruları

PLANLAMA SORULARI

1-Soru soran öğrenci:.-"Düşündüklerin içinde en önemlisi sence hangisidir?"

Yanıt veren öğrenci: -" .....

2-Soru soran öğrenci:.-"Düşündüklerinden hangilerini yazmak istersin? Neden?"

Yanıt veren öğrenci: -" .....

3-Soru soran öğrenci:.-" Düşündüklerinden hangilerini yazmak istemezsin? Neden? "

Yanıt veren öğrenci: -" .....

4-Soru soran öğrenci:.-" Yazacağın konuya uygun hangi örnekleri vermek istersin? "

Yanıt veren öğrenci: -" .....

5-Soru soran öğrenci:.-" Düşündüğün örneklerden hangisini çıkarmak istersin? "

Yanıt veren öğrenci: -" .....

6-Soru soran öğrenci:.-"Yazmak istediğin düşüncelerden hangileri birbirine benzer, bunlardan hangilerini birleştirebilirsin ?"

Yanıt veren öğrenci: -" .....

7-Soru soran öğrenci:.-" Yazmak istediklerin yazacağın konuya uygun mu? "

Yanıt veren öğrenci: -" .....

Ek.12. 3

Üçüncü Dersin İşbirliği Soruları

DEĞERLENDİRME SORULARI

1-Soru soran öğrenci:-" Yazmak istediklerinin hepsini yazdın mı? "

Yanıt veren öğrenci: -" .....

2-Soru soran öğrenci:-" Yazdıklarını bir kez oku, eklemek ya da çıkarmak istediklerin var mı? "

Yanıt veren öğrenci: -" .....

3-Soru soran öğrenci:-" Yazdıkların içinde birleştirmek istediğin cümleler var mı? "

Yanıt veren öğrenci: -" .....

4-Soru soran öğrenci:-" Yazarken en çok hoşlandığın düşünce sence neydi? "

Yanıt veren öğrenci: -" .....

5-Soru soran öğrenci:-" En çok yazmak istediğin düşünceyi destekleyen örnekler yazabildin mi?"

Yanıt veren öğrenci: -" .....

Ek: 13

Deney Grubu için Ders Planı 4

Ders: Türkçe -Yazılı Anlatım

Konu: Çevremizdeki Değişiklikler (Bu konu ile ilgili gezi-gözlem yapılacaktır)

Ders Süresi: 9: 00- 11: 30 (üç ders saati)

Ders için Kullanılacak Malzemeler: Kitapçık (EK: 16), fotoğraf makinası, doğadan örnek toplama araçları (naylon torba, kaşık, makas, spatula), gül fidanı, kürek, mala, kurşun kalem, silgi.

Gezi Yeri: Üniversite Kampüsü içinde "Japon Bahçesi" gezi alanı olacaktır.

Gezi Yerine Ulaşım: Gezi alanına öğrencilerle birlikte okul aracı ile gidilecektir.

Gezi Süresi: 9: 00-10: 30 Gezi ve tartışma süresi.

İşbirliği İçinde Çalışma ve Yazma Süresi : 90 dakika kullanılacaktır.

Öğrenci Grubu : Bu çalışmaya İÇEM lise bölümündeki deney grubu işitme engelli öğrenciler katılacaktır.

Amaçlar:

A-Bilgiye İlişkin Amaçlar:

1-Öğrenci, ilk baharda ve yazın bitkilerde ne tür değişiklikler olduğunu gözlemesi ile bu değişiklik hakkında bilgi sahibi olacağı düşünülmektedir.

2-Öğrencinin, gözlem yapacağı ortamdaki bitki türlerine ilişkin bilgi sahibi olacağı düşünülmektedir.

3-Öğrencinin, bitkilerdeki tomurcuklanma, filizlenme, yeşil bir görünüm ve çiçek açma gibi değişikliklerin niçin yılın bu mevsiminde meydana geldiği hakkında bilgi sahibi olacağı düşünülmektedir.

B-Dile İlişkin Amaçlar:

B.1. Sözcük Dağarcığına İlişkin Amaçlar:

1-Öğrencinin sözel olarak; çevrede meydana gelen değişiklikleri içeren sözcükleri ifade edeceği umulmaktadır.

2-Öğrencinin sözel olarak; çevrenin korunması ve güzelleştirilmesi hakkındaki düşüncelerini ifade etmede gerekli sözcükleri kullanabileceği umulmaktadır.

3-Öğrencinin sözel olarak; yaptığı bir işi (gül fidanı dikimi) ifade etmede gerekli olacak sözcükleri kullanabileceği umulmaktadır.

4-Öğrencinin yazılı olarak; çevrede meydana gelen değişiklikleri ifade etmede gerekli olacak sözcükleri kullanabileceği umulmaktadır.

5-Öğrencinin yazılı olarak; çevrenin korunması ve güzelleştirilmesi hakkındaki düşüncelerini ifade etmede gerekli olacak sözcükleri kullanabileceği umulmaktadır.

6-Öğrencinin yazılı olarak; yaptığı bir işi (gül fidanı dikimi) ifade etmede gerekli olacak sözcükleri kullanabileceği umulmaktadır.

B.2. Dilin Kullanımına İlişkin Amaçlar:

(Konuyla ilgili olarak öğretmenin tartışma süresince kullanabileceği soru biçimlerine örnekler)

Kendini Koruma:

-“ Çevrenize çöp atıyor musunuz ?”

-“ Ben atmıyorum.”

Yönetme:

-“ Çevreyi kirleten insanları görürseniz ne yaparsınız?”

-“ Çöp atmamalarını, kirletmemelerini söylerim.”

Bildirme:

-“ Çevreyi kirleten insanlara ne derdin?”

-“ Lütfen yapma, çok ayıp” derim.

Mantık Yürütme:

-“Çevreye atılan çöpler toplanmazsa ne olur?”

-“Çok pis kokar, mikroplar çoğalır, insanlar hasta olur.”

Tahmin Etme:

- “Gördüğümüz boş kola kutularını ve çöpleri toplarsak, gül fidanı dikersek ne olur?”

- “ Çevremiz temiz ve güzel olur?”

Yansıtma:

- “Bizler evlerimizde yaşıyoruz, ağaçların evi neresi?”

- “Yer yüzü yani çevremiz.”

- “Ağacın dalları insanların kolları gibidir. Dallarını kesilirse ağaca ne olur?”

- “ Ölebilir.” (üzülerek yanıtlayabilir)

Düşsel Anlatım:

- “Dünyadaki tüm ağaçlar kesilse ya da yansa çevremiz ne olur?”

- “Yağmur yağmaz, her yer çöl olur, insanlar, hayvanlar ölür.”

B.3 Sosyal Amaçlar: Öğrencilerin, çevrede gezi gözlem yaparken karşılaştıkları işiten bireylerle konu ile ilgili diyaloga girebilecekleri umulmaktadır.

İşleyiş:

Giriş : öğrencilere, gezi yeri, gezi süresi ve gezi sürecinde nelere dikkat edecekleri öğretmen tarafından okulda açıklanacaktır. Bu açıklamalarda, gezi alanında; gözlem yapılacak yerler “ Gezi

Kitapçığında' bulunan gezi krokisi yardımıyla, ya da öğretmen rehberliğinde bulunabileceği belirtilecektir.

Gelişme : Öğrencilere gezi öncesi sınıfta birer kitapçık verilecektir. Bu kitapçık içinde; gezi ortamının iklim özellikleri bakımından farklı, ancak mekan olarak aynı yerin daha önceden çekilmiş görüntüleri ve bu görüntülere ilişkin inceleme soruları bulunacaktır. Kitapçıkta bulunan görüntülerin yerlerini öğrenciler, gezi krokisini kullanarak ve öğretmene danışarak bulabileceklerdir. Öğrencilerden bu kitapçıkta yer alan fotoğrafla, gerçek ortamın karşılaştırmasına ilişkin soruları gezi esnasında yanıtlamaları istenecektir. Bu kitapçıkta yer almayan ancak gözlem süresince konuyla ilgili, öğrencinin dikkatini çeken gezi notlarını belirtebilmesi için her sayfanın sonunda bulunan " Serbest Gezi Notları" bölümüne notlar alabilecekleri önerilecektir.

Bu önerilerin dışında öğretmen, ilkbaharda ve yazın meydana gelen değişikliklerle ilgili açıklamalarda bulunacaktır. Bu açıklamalarda: İlkbaharda ve yazın çevremizde iklime bağlı olarak bitkilerde, hayvanlarda ve topraktaki değişiklikler ile çevre kirliliği ve çevrenin korunmasının canlılar için önemi tartışılacaktır. "Çevremizi güzelleştirmek için bizim katkılarımız neler olabilir? " sorusu sorulacaktır. Öğrenciler sorularla yönlendirilerek " bir gül fidanı dikelim" yanıtı alınmaya çalışılacaktır. Öğrencilere önceden hazırlanmış gül fidanları verilecek ve öğrencilerle birlikte belirlenen yerlere dikmeleri istenecektir. Yapılan grup çalışmaları fotoğraf makinesi ile çekilecektir.

Tartışmalardan ve gül fidanı dikiminden sonra öğrenci grubundan: kitapçıkta yer alan ilgili soruları yanıtlamaları istenecektir. Ayrıca öğrencilerin dikkatini çeken konu ile ilgili yazmak istedikleri varsa " Serbest Gezi Notları" bölümüne yazabilecekleri belirtilecektir.

Sonuç: Gezi sonrası geziye ilişkin öğrencilerle birlikte, okulda 5 dakika süren bir tartışma yapılacaktır. Bu tartışmada öğrenciler

gezi kitapçıklarını ve serbest gezi notlarını kullanabileceklerdir. Tartışma sonrası, gezi kitapçığında yer alan "Gezi Sonrası İlk Yazılı Anlatım" sayfasına: " çevremizdeki değişiklikler " ile ilgili yazılı anlatımda bulunmaları istenecektir. Bu yazılı anlatım çalışmasına geçmeden önce "düşünme ve planlama " sorularını öğrencilerin birbirlerine (2 ya da 3 kişiden oluşan gruplar içinde ya da gruplar arasında) sorular yönelmeleri, yanıtlar almaları istenecektir. "Düşünme ve planlama" sorularının birbirileri arasında sorulmasında öğrencilere 15 dakika süre verilecektir. Öğrencilere yazmaları için 15 dakikalık süre verilecektir. "Değerlendirme" sorularını kullanmaları için 5 dakika, düzeltmeleri ve tekrar yazmaları için 10 dakika süre verilecektir. Gezi sonrası işbirliği içinde çalışarak yazma çalışması için toplam 45 dakika kullanılacaktır.

Öğrencilerin yazılı anlatımları öğretmen tarafından ve bir değerlendirmeci tarafından " YADA" ile incelenecek bir sonraki yazılı anlatım çalışması için öğrenciye dikkat edeceği özellikler hatırlatılacaktır (Aynı ders içinde gerçekleştirilecektir).

Ek.13. 1

Dördüncü Dersin İşbirliği Soruları

DÜŞÜNME SORULARI

1- Soru soran öğrenci:- “Çevrende değişiklikler gördün mü?” Nelerdi bu değişiklikler? Anlatınız.(önce sözlü sonra yazılı”kısa notlar halinde”)

Yanıt veren öğrenci: -” .....

2- Soru soran öğrenci:- “ Bitkilerde ne gibi değişiklikler gördün?

Yanıt veren öğrenci: -” .....

3- Soru soran öğrenci:- “İklim nedeniyle değişiklik gördün mü?” Nelerdi bu değişiklikler? Anlatınız.

Yanıt veren öğrenci: -” .....

4- Soru soran öğrenci:- “ İnsanlar çevrede ne gibi değişiklikler yapıyor? Örnekler ver.

Yanıt veren öğrenci: -” .....

5- Soru soran öğrenci:- “ İnsanlar sularda ne gibi değişiklikler yapıyor? Örnek ver.

Yanıt veren öğrenci: -” .....

6- Soru soran öğrenci:- “ İnsanlar havada ne gibi değişiklikler yapıyor? Örnek ver.

Yanıt veren öğrenci: -” .....

Ek.13. 2

Dördüncü Dersin İşbirliği Soruları

PLANLAMA SORULARI

1-Soru soran öğrenci:.-"Düşündüklerin içinde en önemlisi sence hangisidir?"

Yanıt veren öğrenci: -" .....

2-Soru soran öğrenci:.-"Düşündüklerinden hangilerini yazmak istersin? Neden?"

Yanıt veren öğrenci: -" .....

3-Soru soran öğrenci:.-" Düşündüklerinden hangilerini yazmak istemezsin? Neden? "

Yanıt veren öğrenci: -" .....

4-Soru soran öğrenci:.-" Yazacağın konuya uygun hangi örnekleri vermek istersin? "

Yanıt veren öğrenci: -" .....

5-Soru soran öğrenci:.-" Düşündüğün örneklerden hangisini çıkarmak istersin? "

Yanıt veren öğrenci: -" .....

6-Soru soran öğrenci:.-"Yazmak istediğin düşüncelerden hangileri birbirine benzer, bunlardan hangilerini birleştirebilirsin ?"

Yanıt veren öğrenci: -" .....

7-Soru soran öğrenci:.-" Yazmak istediklerin yazacağın konuya uygun mu? "

Yanıt veren öğrenci: -" .....

Ek.13. 3

Dördüncü Dersin İşbirliği Soruları

DEĞERLENDİRME SORULARI

1-Soru soran öğrenci:-" Yazmak istediklerinin hepsini yazdın mı? "

Yanıt veren öğrenci: -" .....

2-Soru soran öğrenci:-" Yazdıklarını bir kez oku, eklemek ya da çıkarmak istediklerin var mı? "

Yanıt veren öğrenci: -" .....

3-Soru soran öğrenci:-" Yazdıkların içinde birleştirmek istediğin cümleler var mı? "

Yanıt veren öğrenci: -" .....

4-Soru soran öğrenci:-" Yazarken en çok hoşlandığın düşünce sence neydi? "

Yanıt veren öğrenci: -" .....

5-Soru soran öğrenci:-" En çok yazmak istediğin düşünceyi destekleyen örnekler yazabildin mi?"

Yanıt veren öğrenci: -" .....

Ek: 14**ÖĞRENCİ İÇİN YÖNERGE**

Bu çalışmada sizden, size verilen soruları arkadaşınıza sormanız, arkadaşınızın size sorduğu soruları yanıtlamanız ve bu soruları öğrenmeniz isteniyor.

Bu çalışma sonucunda bu grup içinde çalışan tüm öğrencilerin başarılı olmaları beklenmektedir.

Yapacağınız çalışmada aşağıdaki sırayı izleyiniz:

- 1- Düşünme sorularını arkadaşınıza sorun arkadaşınızın size sorduğu sorulara cevap verin ve boş bırakılan yerlere kısa notlar alın.
- 2- Planlama sorularını arkadaşınıza sorun arkadaşınızın size sorduğu sorulara cevap verin ve boş bırakılan yerlere kısa notlar alın.
- 3- Size verilen yazılı anlatım konusu hakkında kompozisyon yazın.
- 4- Değerlendirme sorularını arkadaşınıza sorun arkadaşınızın size sorduğu değerlendirme sorularına cevap verin ve boş bırakılan yerlere kısa notlar alın.
- 5- Soruları kendinize sorun; düşünün, planlayın, yazın ve değerlendirin.
6. Yazdıklarınızı öğretmeninize verin ve bir sonraki çalışmada öğretmeninizle yazdıklarınız hakkında konuşun, öğretmeninizi iyi dinleyin ve tekrar yazın.

Ek: 15

YAZILI ANLATIM KAĞIDI

Adı-Soyadı:

Yazılı anlatımda bulunan öğrenci adını soyadını kağıdın sol tarafına yazacak ancak uygulamacı tarafından kapatılarak yapıştırılacaktır ve kod no verilecektir.

Kod:

Yazılı anlatım kağıdında öğrencinin yalnızca kod numarası bulunacaktır.

Ek: 16

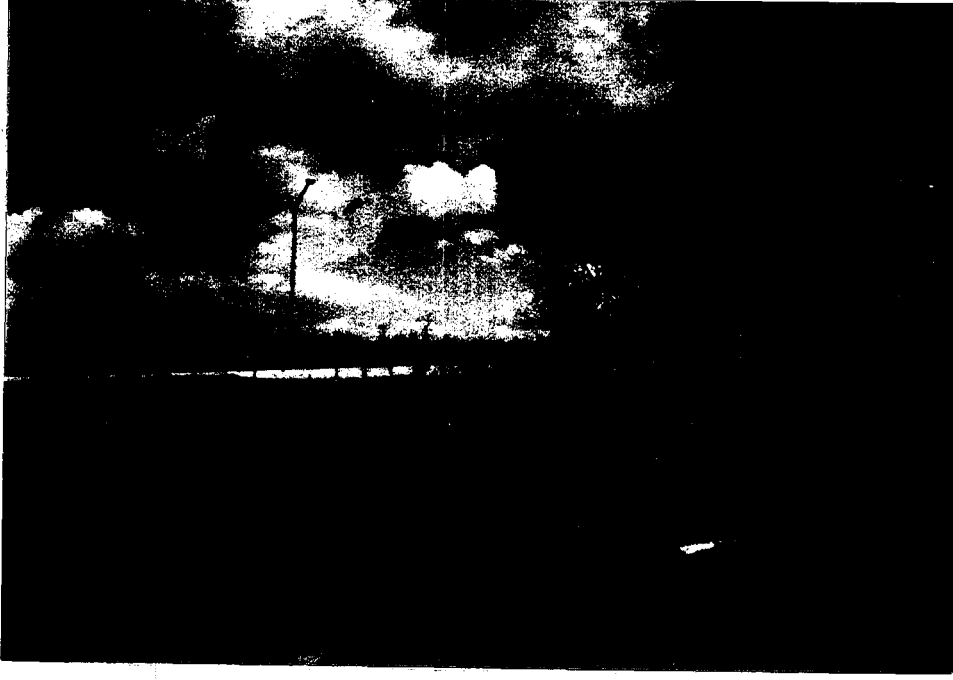
Ders Planı 4'ün Ders Aracı

Gezi Kitapçığı

ÇEVREMİZDEKİ DEĞİŞİKLİKLER

Öğrencinin Adı Soyadı:

(28, Mart, 1995)

İlkbaharın ilk günlerinde çevremizde bazı değişiklikler olmaktadır.

1)Bu fotoğrafın çekildiği yeri gezi krokisini kullanarak bulabilir misiniz?

2)Toprakta ve ağaçta değişiklik varsa, nasıl bir değişiklik olduğunu ve neden olduğunu öğretmeninizle ve arkadaşlarınızla tartışınız.

Serbest gezi notları: .....

.....
.....
.....

(28, Mart, 1995)

İlkbaharın ilk günlerinde çevremizin daha güzel olması için bazı çalışmalar yapılmaktadır.

1)Bu fotoğrafta neler görüyorsun?

.....

2)Sen buranın daha güzel olması için neler yapabilirsin?

.....

.....

erbest gezi notları: .....

.....

.....

.....

(1, Nisan, 1995)

Japon Bahçesi Giriş

erbest gezi notları: .....

.....

.....

.....

(1, Nisan, 1995)

Japon bahçesindeki bu görüntüyü bul.

Serbest gezi notları: .....

.....

.....

.....

(1, Nisan, 1995)

Japon bahçesindeki bu görüntüyü bul.

erbest gezi notları: .....

.....

.....

.....

(1, Nisan, 1995)

Japon bahçesindeki bu görüntüyü bul.

erbest gezi notları: .....

.....

.....

.....

(1, Nisan, 1995)

Japon bahçesindeki bu görüntüyü bul.

Japon bahçesinde bulduğunuz çöpleri ne yaparsınız?

.....

serbest gezi notları: .....

.....

.....

.....

(1, Nisan, 1995)

Japon bahçesindeki bu görüntüyü bul.

erbest gezi notları: .....

.....

.....

.....

(1, Nisan, 1995)

Japon bahçesindeki bu görüntüyü bul.

Şimdi gördüğünüz bu yer ile daha önce çekilen bu yer arasında farklılıklar var mı? Tartışınız.

Serbest gezi notları: .....

.....

.....

.....

(10, Ocak, 1994)

10, Ocak, 1994'de çekilen bu fotoğraf bir kış gününü göstermektedir.

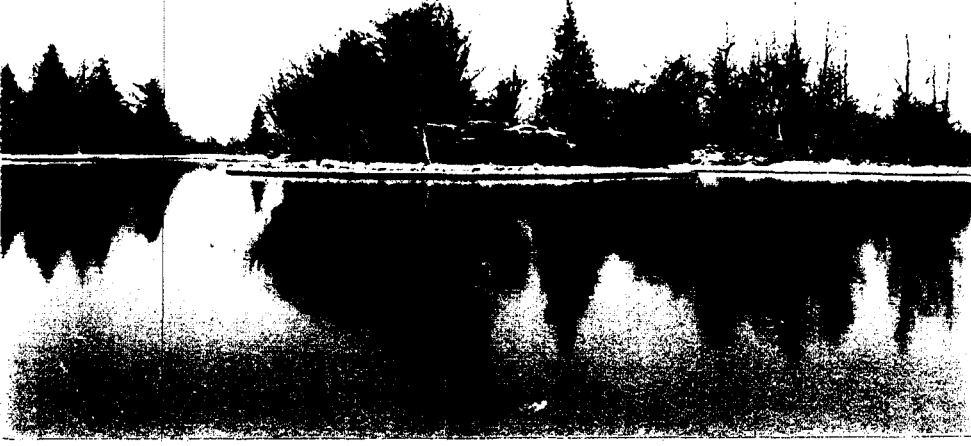
- 1) Bu fotoğraftaki yeri gezi krokisini kullanarak bulabilirsiniz.
- 2) Havada, toprakta, suda ve ağaçlarda nasıl bir değişiklik olduğunu tartışınız.

serbest gezi notları: .....

.....

.....

.....

(15, Nisan, 1991)

Bu fotoğraf iki yıl önce çekilmiştir.

10, Ocak, 1994'de ve 15, Nisan, 1991'de çekilen fotoğraflar ile şimdi gördüğünüz bu yer arasında farklılıklar var mı?

Varsa bunları öğretmeniniz ve arkadaşlarınızla tartışınız.

serbest gezi notları: .....

.....
.....
.....

(10, Ocak, 1994)

Geçen yıl çekilen bu fotoğrafın yerini gezi krokisini kullanarak bulabilirsiniz.

serbest gezi notları: .....

.....

.....

.....

Bu fotoğraf insanlara ne (1, Nisan, 1995)
yapmaları konusunda bilgi
veriyor.

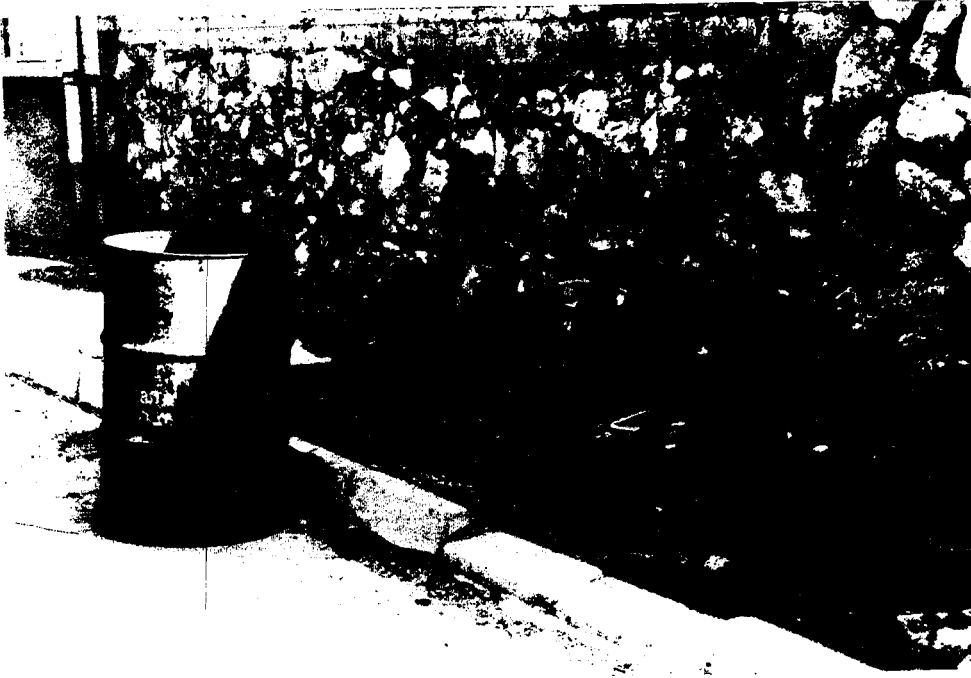
(4, Nisan, 1995)
Bu fotoğrafta gördüklerin hakkında
neler düşünüyorsun?

.....
.....
.....

Serbest gezi notları: .....

.....

.....

(4, Nisan, 1995)

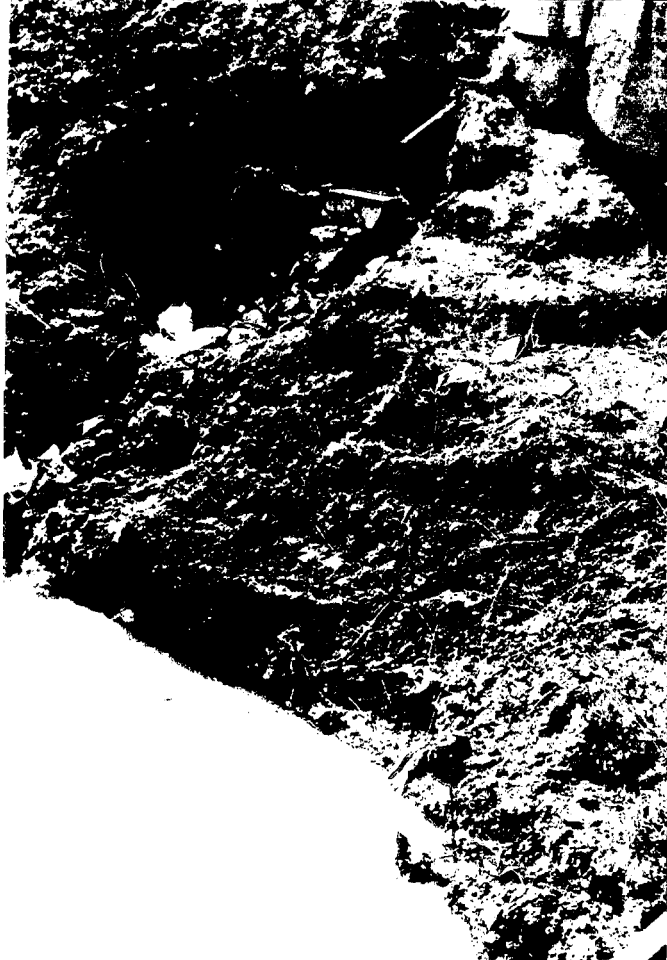
Boş Çöp Bidonu, Çöpler ve Kediler

Bu fotoğraf hakkında düşüncelerinizi öğretmeniniz ve arkadaşlarınızla tartışın.

(4, Nisan, 1995)

Suların Kirlenmesi

Sizce sularımız nasıl kirleniyor?

KONTROL GRUBU
DERS PLANLARI

Ek: 17

Kontrol Grubu için Ders Planı 1

Ders: Türkçe -Yazılı Anlatım

Konu: Çevremizdeki Değişiklikler ve Hava Kirliliği

Amaç: Deney grubunun birinci dersinin bilgiye ilişkin amaçları ile aynı olacaktır.

Ders Süresi: İki ders saati kullanılacaktır. Birinci ders saatinde aşağıda belirtilen çalışma ikinci ders saatinde öğrencilere 5 dakkikalık bir hatırlatma yapılarak "Hava Kirliliği" hakkında bir kompozisyon yazmaları istenecektir. (Toplam süre 90 dakikadır).

Ders için Kullanılacak Malzemeler: Ek 18 'de verilen ders aracı kullanılacaktır.

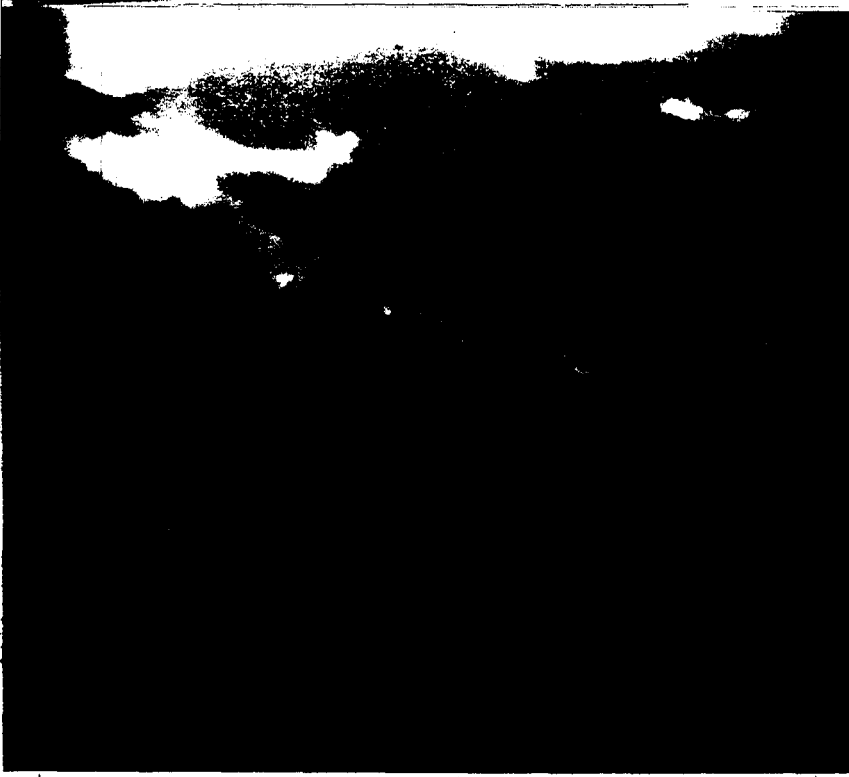
Öğrenci Sayısı ve Düzeyi: Bu çalışmaya kontrol grubu öğrencileri katılacaktır.

İşleyiş:

Konu ile ilgili, öğrencilere öğretmen tarafından açıklama yapılacaktır.

Ders aracı öğrencilere dağıtılacaktır. Metni öğrenciler sesizce bir kez okuyacaklar. Daha sonra metni sesli olarak dinleme ve takip etme amacı ile her öğrencinin karışık olarak okumaları istenecektir. Öğrencilerin bilmedikleri sözcükleri belirlemeleri istenecektir ve öğretmen tarafından bu sözcüklerin anlamları bildirilecektir. Öğretmen metin içinden sorular çıkararak öğrencilere yöneltecektir. Bu sorulara verilen yanıtlar tartışılacaktır. Yanıt gelmediğinde öğretmen ip ucu verecek ve metindeki konulara ilişkin örnekler verecektir. Buna rağmen hala yanıtlanamazsa öğretmen açıklamada bulunacaktır. Daha sonra bir kaç öğrenci metni özetleyerek anlatacaktır. Bu çalışmalardan sonra metne ilişkin soruların öğrenciler tarafından sözlü olarak yanıtlanması istenecektir.

Öğretmen doğru yanıtları öğrencilere sözel olarak açıklayacak ve öğrencilerin kendi yanıtlarıyla karşılaştırmasını isteyecektir.

Ek: 18**Kontrol Grubu için Ders Planı 1'in Ders Aracı****HAVA KİRLİLİĞİ**

İnsan, hayvan ve bitkilere zarar veren maddelerin havayı kirletmesine 'hava kirliliği' denir.

Günümüzde, fabrikaların ve evlerin bacalarından çıkan duman, taşıtların egzozlarından çıkan gazlar ve yangınlar hava kirliliğine neden olur.

Fabrika ve evlerin bacalarından çıkan dumanın içinde pek çok zehirli gaz bulunmaktadır. Bu gazlar insanlara, hayvanlara ve bitkilere zarar verir.

Hava kirliliğinin başka bir nedeni de taşıtlardır. Taşıtların egzozlarından havaya atılan dumanda karbonmonoksit gazı bulunur. Bu gazın kokusu, rengi yoktur. Bu gaz insanları öldürebilir.

Uygar ülkeler, hava kirliliğini azaltabilmek için; evlerde ve fabrikalarda kömür yerine doğal gaz ya da elektrik kullanırlar. Taşıtların neden olduğu kirlenmeyi önlemek için de, ekzozlara filitre takarlar. Havanın doğal olarak temizlenmesi için ağaç dikerek, ormanları çoğaltırlar.

Ek: 19

Kontrol Grubu için Ders Planı 2

Ders: Türkçe -Yazılı Anlatım

Konu: Çevremizdeki Değişiklikler ve Çöp Sorunu

Amaç: Deney grubunun ikinci dersinin bilgiye ilişkin amaçları ile aynı olacaktır.

Ders Süresi: İki ders saati kullanılacaktır. Birinci ders saatinde aşağıda belirtilen çalışma ikinci ders saatinde öğrencilere 5 dakkikalık bir hatırlatma yapılarak “Çöp Sorunu” hakkında bir kompozisyon yazmaları istenecektir. (Toplam süre 90 dakikadır).

Ders için Kullanılacak Malzemeler: Ek 20 kullanılacaktır.

Öğrenci Grubu : Kontrol grubu öğrencileri katılacaktır.

İşleyiş:

“Günümüzde çevre sorunları neler? “ gibi genel bir soru ile derse başlanacaktır. Çöp sorunu da bunlardan birisidir. Yukarıda iki tane resim var. Resimlere baktığınızda neler düşündünüz ? İkinci resim şehrimizin güzel yerlerinden birisine benziyor. Sizce atıkların çöp kutusuna değil de yerlere atılması doğru mu ?

Yazının okunması, öğrencilere (sesli, sessiz) okutulması yaptırılacaktır.

Aşağıda verilen sorular öğrencilere sözlü olarak yöneltilecek, sözlü olarak yanıt alacak, öğrenci yanıt veremezse metin içinden yeri öğretmen tarafından gösterilecektir.

Sorular

1- Yazıya göre çöp sorunu ne ile ortaya çıkıyor?

2- Çöp sorunu nasıl başlıyor ?

3- Sanayinin gelişmesi ile çöp sorunu ortaya çıkıyormuş. O halde sanayinin gelişmesini durduralım mı?

- 4- Çöp sorununu önlemek için ne yapalım?
- 5- Siz üst düzey görevli olsaydınız ne yapardınız ?
- 6-Günümüzde belediyeler çok para harcayarak çöpleri, nasıl topluyor?
- 7- Siz çöplerinizi kapınızın önüne koyduğunuzda çöpleriniz nasıl toplanıyor?
- 8- Herkes çöplerini belediye işçilerinin alabileceği yerlere torbalar içinde bırakıyor mu?
- 9- Çoğu insan gibi siz de çöp sorunu ile karşılaşılıyor musunuz?.
- 10- Çöplerimiz türüne göre ayrı ayrı toplansa yararlı olur mu? (kağıt, plastik, cam, gibi).
- 11- Atık kağıtlar toplanarak toplanarak sandalye yapılabilir, başka yararlı işlerde kullanılabilir bunlara örnekler veriniz?
- 12- Plastik doğaya zarar veren bir maddedir. Ancak yeniden toplanıp plastik üretilir. Biz böyle yaparsak ne gibi kazancımız olabilir?
- 13- Siz ailenizi ve çevrenizdekileri çöp sorununu önlemek için hiç uyardınız mı?
- 14- Sizin hiç çevre sorunları ile ilgili çalışmanız oldu mu?
- 15- Ülkemizde ve dünyada yapılan çevre sorunları ile ilgili çalışmaları biliyor musunuz? (Örn. Greenpeace, Gökova termik santrali için yapılanlar, Ümraniye Çöplüğü gibi örnekler verilebilir).

Ek: 20

Kontrol Grubu için Ders Planı 2'nin Ders Aracı

ÇÖP SORUNU

Sanayinin gelişmesiyle önemli bir çevre sorunu olan 'çöp sorunu' ortaya çıkıyor. İnsanların kullandıkları eski makinelerin, kağıtların, teneke kutuların, şişelerin çevreye atılması ile çöp sorunu başlıyor.

Türkiye'de 60 milyon insanın yaşadığını biliyoruz. Bu 60 milyon insan her gün çevreye çöp atarsa ne olur, hiç düşündünüz mü ?

Günümüzde, belediyeler kentlerdeki; parkları, caddeleri temizleyebilmek için çok para harcıyor. Ama gene de çevremiz yeterince temiz değil. Çünkü çevreyi pisletenler, temizleyenlerden daha çok.

Kentlerde toplanan tonlarca çöp, kent çevresindeki boş yerlere dökülüyor. Kentler kalabalıklaştıkça çöpler de çoğalıyor. Bu çöplüklerde, sinek ve mikrop çoğalıyor. Bu durum da insan sağlığına zarar veriyor.

Uygar ülkeler, çöpe atılacak olan demirden, kağıttan, plastikten yapılmış pek çok maddeyi fabrikalara göndererek, yeniden kullanılabilmesine yardımcı oluyor. Böylece hem ülkelerinin parası azalmıyor hem de çöp sorunu olmuyor.

Ek: 21

Kontrol Grubu için Ders Planı 3

Konu: Çevremizdeki değişiklikler

Süre : 90 dakika

Amaç: Deney grubunun dördüncü dersinin bilgiye ilişkin amaçları ile aynı olacaktır.

İşleyiş:

“Çevremize baktığımız zaman bazı değişiklikler olduğunu görüyoruz. Bu değişikliklerin bazıları iklim tarafından bazıları ise insanlar tarafından oluşturulmaktadır. İklim tarafından oluşan değişikliklerde bitkilerde önemli değişimler görülmektedir. İnsanlar tarafından oluşturulan değişikliklerde bitkilerde, suda, havada ve genel olarak çevrede değişiklikler görülmektedir.” Bu metin tahtaya yazılacaktır.

Yazının okunması, öğrencilere (sesli, sessiz) okutulması yaptırılacaktır. Daha sonra aşağıdaki sorular öğrencilere yöneltilecek ve sözlü olarak yanıtları alınacaktır. Öğrenci yanıt veremezse öğretmen metin içinden yanıtın olduğu yeri gösterecektir.

Yukarıda yapılan konuşmaları takip eden derste öğrencilere 5 dakkikalık bir hatırlatma yapılarak “Çevremizdeki değişiklikler” hakkında bir kompozisyon yazmaları istenecektir. (Toplam süre 45 dakikadır).

Sorular

- 1- Çevrenize baktığımız zaman ne gibi değişiklikler görüyorsunuz?
- 2- Çevrenizdeki değişikliklerin hangileri iklim tarafından oluşmaktadır?
- 3- Çevrenizdeki değişikliklerin hangileri insanlar tarafından oluşturulmaktadır?
- 4-İklim tarafından oluşan değişikliklerde nasıl değişimler görülmektedir?
- 5- İnsanlar tarafından oluşturulan değişikliklerde bitkilerde ne gibi değişiklikler görülmektedir?
- 6- İnsanlar tarafından oluşturulan değişikliklerde sularda ne gibi değişiklikler görülmektedir?
- 7- İnsanlar tarafından oluşturulan değişikliklerde havada ne gibi değişiklikler görülmektedir?

Ek: 22
Kontrol Grubu için Ders Planı 4

Ders: Türkçe -Yazılı Anlatım

Konu: Çevremizdeki Değişiklikler - Su Kirliliği

Amaç: Deney grubunun üçüncü dersinin bilgiye ilişkin amaçları ile aynı olacaktır.

Ders Süresi: İki ders saati kullanılacaktır. Birinci ders saatinde aşağıda belirtilen çalışma ikinci ders saatinde öğrencilere 5 dakkikalık bir hatırlatma yapılarak "Su Kirliliği" hakkında bir kompozisyon yazmaları istenecektir. (Toplam süre 90 dakikadır).

Ders için Kullanılacak Malzemeler: Ek 23'de verilen ders aracı (su kirliliği ile ilgili iki fotoğraf, sularda çürümüş bitkiler, kent içinde akarsu kirliliği ve bir kanalizasyon görüntüsü) kullanılacaktır.

Öğrenci Sayısı ve Düzeyi: Bu çalışmaya kontrol grubu işitme engelli öğrenciler katılacaktır.

İşleyiş:

İnsanlar " çevrecilik" adı verilen çalışmalar yapıyorlar. Herkes çevre sorunlarını yok etmek için bir şeyler yapıyor. Size verdiğim resimlere baktığımızda onların pek de başarılı olmadığını anlıyoruz. Resimlerde neler gördüğünüzü anlatır mısınız?

Suyun kirlenmesini önleyemedikleri için Eskişehir belediyesi geçtiğimiz yıllarda ne yapmıştı? Porsuk'un kirlenmesini önleyemediler ve Porsuk'un üzerini kapattılar. Yediler Parkı'na bir havuz yapıldı. Sonra ne oldu?

Kütahya Azot Fabrikası-Basma Fabrikası-Balık hali- Kuş Cenneti-Denizlerin kirliliği (İstanbul'da denize girilmiyor) gibi örnekler üzerinde konuşulacak. Kısaca "doğal denge bozuluyor" diyebilir miyiz? Siz hiç arıtma tesisi gördünüz mü ? gibi sorular yöneltilecektir.

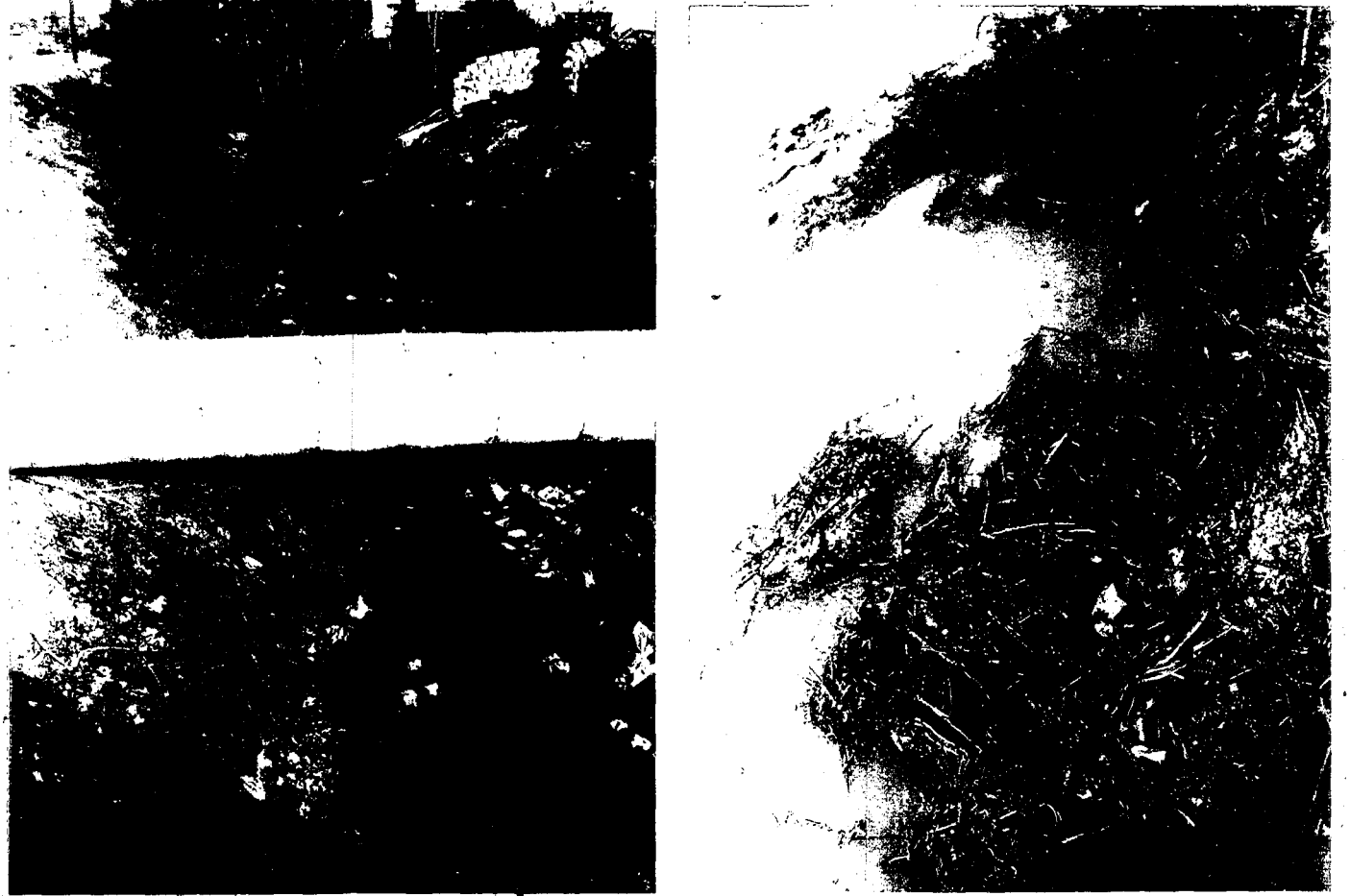
Yazının okunması, öğrencilere (sesli, sessiz) okutulması yapılacaktır. Sonra aşağıdaki soruları öğretmen sözlü olarak soracak sözlü olarak yanıt alacak. Öğrenci yanıt veremezse öğretmen metin içinden yanıtın yerini öğrenciye gösterecektir.

Sorular

- 1- Atık madde ne demekmiş?
- 2-Atık maddeler göllere, denizlere, akarsulara nasıl zarar veriyor?
- 3-Suların kirliliği insanları nasıl etkiler?
- 4-Su kirliliğinden ilk önce kimler zarar görüyor?
- 5-Suların kirlenmesini önlemek için ne yapmalıyız?
- 6-Uygar ülkeler su kirliliği sorununu nasıl çözmüşler?

Ek: 23

Kontrol Grubu için Ders Planı 4'ün Ders Aracı

SU KİRLİLİĞİ

İnsanların, kullanmayıp atmaları gereken maddelere 'atık maddeler' denir. Atık maddeler, havaya, toprağa ve suya atılır.

Fabrikalarda üretilen maddelerin atıkları ve şehirlerin lağımı kanalizasyon yoluyla ülkedeki göllere, akarsulara, denizlere atılır. Bu atıkların içinde canlılara zarar veren kimyasal maddeler vardır. Bu maddeler suları kirletir. Kirli sularda yaşayan balıklar ya oradan giderler ya da ölürlür. Sular kirlenince, sudaki bitkiler ölür. Göller, denizler akarsular bataklık gibi olur.

Suların kirlenmesiyle: Balıkçılıkla geçinen insanlar balık avlayamadıkları için fakirleşirler. Şehirlerde içme suyu sıkıntısı başlar. Tarımla geçimini sağlayan insanlar tarlalarını sulamak için temiz su bulamazlar. Tarım ürünleri azalınca da açlık başlar.

Uygar ülkeler fabrika ve lağım atıklarını sulara dökmüyorlar. Atıkları 'arıtma tesislerinde' temizledikten sonra tarlaların sulanmasında kullanıyorlar.

Ek: 24

**KONTROL GRUBU VE DENEY GRUBU ARAŞTIRMA YAŞI
(AY OLARAK)**

<u>Öğrenci Sıra No:</u>	<u>Kontrol Grubu</u>	<u>Deney Grubu</u>
1.	211	222
2.	206	221
3.	205	208
4.	202	206
5.	200	206
6.	199	204
7.	197	199
8.	193	195
9.	190	191
10.	189	187
11.	186	181
12.	180	181
13.		174

Ek: 25

**KONTROL GRUBU VE DENEY GRUBU İŞİTME CİHAZI KULLANIM SÜRESİ
(AY OLARAK)**

<u>Öğrenci Sıra No:</u>	<u>Kontrol Grubu</u>	<u>Deney Grubu</u>
1.	157	181
2.	141	178
3.	157	184
4.	160	184
5.	181	144
6.	171	170
7.	167	167
8.	144	159
9.	165	153
10.	169	137
11.	164	162
12.	162	141
13.		150

Ek: 26

**KONTROL GRUBU VE DENEY GRUBU İYİ İŞİTEN KULAK İŞİTME KAYBI
ORTALAMASI (Db OLARAK)**

<u>Öğrenci Sıra No:</u>	<u>Kontrol Grubu</u>	<u>Deney Grubu</u>
1.	89	90
2.	101	88
3.	93	99
4.	106	114
5.	107	99
6.	95	106
7.	109	103
8.	109	100
9.	106	107
10.	110	119
11.	90	106
12.	98	95
13.		115

Ek: 27

KONTROL GRUBU VE DENEY GRUBU OKUMA-ANLAMA PUANLARI

<u>Öğrenci Sıra No:</u>	<u>Kontrol Grubu</u>	<u>Deney Grubu</u>
1.	84	48
2.	62	86
3.	86	72
4.	88	56
5.	48	44
6.	84	78
7.	50	62
8.	28	76
9.	38	46
10.	36	32
11.	20	76
12.	66	92
13.		76

Ek: 28

**KONTROL GRUBU VE DENEY GRUBU TOPLAME ĞİTİM SÜRELERİ
(AY OLARAK)**

<u>Öğrenci Sıra No:</u>	<u>Kontrol Grubu</u>	<u>Deney Grubu</u>
1.	157	48
2.	141	86
3.	151	72
4.	108	56
5.	181	44
6.	153	78
7.	164	62
8.	151	76
9.	163	46
10.	170	32
11.	160	76
12.	161	92
13.		76

Ek: 29

KONTROL GRUBU VE DENEY GRUBU ZEKA DÜZEYLERİ

<u>Öğrenci Sıra No:</u>	<u>Kontrol Grubu</u>	<u>Deney Grubu</u>
1.	103	103
2.	107	99
3.	105	103
4.	100	84
5.	125	103
6.	153	107
7.	93	96
8.	78	101
9.	96	93
10.	101	90
11.	97	103
12.	75	104
13.		109

Ek: 30

KONTROL GRUBU VE DENEY GRUBU SOSYO EKONOMİK DÜZEYLERİ

Öğrenci Sıra No:	Kontrol Grubu	Deney Grubu	Kontrol Grubu	Deney Grubu
	II. ve III. Grup	II. ve III. Grup	IV. ve V Grup	IV. ve V Grup
1.	0	0	1	1
2.	1	1	0	0
3.	0	1	1	0
4.	1	1	0	0
5.	0	0	1	1
6.	0	0	1	1
7.	1	1	0	0
8.	0	0	1	1
9.	0	1	1	0
10.	1	0	0	1
11.	1	1	0	0
12.	0	1	1	0
13.	-	0	-	1

Ek: 31

YEDİ OKUYUCU TARAFINDAN OKUNAN YAZILI ANLATIM PUANLARI
(GENEL İZLENİM İLE)

Öğrenci	Sıra						
	No:	1.Okı.	2.Okı.	3.Okı.	4.Okı.	5.Okı.	6.Okı.
1.	10	5	0	10	8	3	2
2.	80	95	45	75	70	26	88
3.	60	65	35	40	25	11	53
4.	35	25	25	35	25	14	40
5.	55	75	40	45	38	16	74
6.	50	50	35	40	25	13	51
7.	40	25	30	35	20	6	23
8.	85	90	65	80	75	24	88
9.	60	50	40	50	30	20	78
10.	40	70	45	40	70	14	68
11.	80	75	45	60	55	28	86
12.	40	65	45	40	45	23	56
13.	65	65	45	65	70	18	78
14.	35	65	45	37	45	14	71
15.	40	65	40	50	45	20	81
16.	20	25	15	30	20	5	10
17.	40	80	45	50	60	20	81
18.	15	65	25	30	25	13	30
19.	30	30	20	35	20	7	33
20.	15	60	25	35	25	17	24
21.	25	25	0	25	20	6	10
22.	40	70	40	45	50	13	57
23.	70	60	45	55	45	23	73
24.	40	45	30	37	45	13	38
25.	40	60	40	43	20	14	57

Ek: 32

**OKUYUCU TUTARLILIĞINI SAPTAMAK İÇİN ÜÇ HAFTA ARA İLE OKUNAN YAZILI ANLATIMLARA DÖRT OKUYUCUNUN GENEL İZLENİMLERİ İLE VERDİKLERİ İLK VE İKİNCİ PUANLAR
(OKUYUCU JÜRİSİNİ BELİRLEMEK İÇİN)**

<u>Öğrenci</u>	<u>1.Okuyucu.</u>		<u>2.Okuyucu</u>		<u>3.Okuyucu</u>		<u>4.Okuyucu.</u>	
	<u>Sıra</u>	<u>Genel İzlenim</u>	<u>Genel İzlenim</u>	<u>Genel İzlenim</u>	<u>Genel İzlenim</u>	<u>Genel İzlenim</u>	<u>Genel İzlenim</u>	
	<u>No:</u>	<u>Puanları</u>		<u>Puanları</u>		<u>Puanları</u>		<u>Puanları</u>
	<u>I.</u>	<u>II.</u>	<u>I.</u>	<u>II.</u>	<u>I.</u>	<u>II.</u>	<u>I.</u>	<u>II.</u>
1.	5	5	0	0	10	10	10	15
2.	95	75	45	85	80	80	75	60
3.	65	50	35	45	60	45	40	30
4.	25	30	25	35	35	25	35	30
5.	75	75	40	55	55	50	45	40
6.	50	60	35	40	50	35	40	25
7.	25	25	30	30	40	30	35	30
8.	90	75	65	85	85	75	80	70
9.	50	75	40	45	60	55	50	50
10.	70	65	45	55	40	40	40	45
11.	75	87	45	75	80	65	60	45
12.	65	60	45	45	40	35	40	35
13.	65	60	45	85	65	55	65	50
14.	65	55	45	40	35	60	37	35
15.	65	55	40	45	40	40	50	35
16.	25	25	15	0	20	20	30	20
17.	80	55	45	50	40	65	50	35
18.	65	30	25	30	15	25	30	25
19.	30	25	20	20	30	25	35	25
20.	60	52	25	30	15	13	35	25
21.	25	25	0	0	25	20	25	20
22.	70	60	40	50	40	40	45	40
23.	60	84	45	70	70	60	55	55
24.	45	45	30	0	40	35	37	25
25.	60	32	40	35	40	30	43	30

Ek: 33

OKUYUCU TUTARLILIĞINI SAPTAMAK İÇİN ÜÇ HAFTA ARA İLE OKUNAN YAZILI ANLATIMLARA DÖRT OKUYUCUNUN KOMPOZİSYON ANAHTARI İLE VERDİKLERİ İLK VE İKİNCİ PUANLARI

<u>Öğrenci</u> <u>Sıra</u> <u>No:</u>	<u>1.Okuyucu.</u>		<u>2.Okuyucu</u>		<u>3.Okuyucu</u>		<u>4.Okuyucu.</u>	
	<u>Genel İzlenim</u>		<u>Genel İzlenim</u>		<u>Genel İzlenim</u>		<u>Genel İzlenim</u>	
	<u>Puanları</u>	<u>Puanları</u>	<u>Puanları</u>	<u>Puanları</u>	<u>Puanları</u>	<u>Puanları</u>	<u>Puanları</u>	<u>Puanları</u>
	<u>I.</u>	<u>II.</u>	<u>I.</u>	<u>II.</u>	<u>I.</u>	<u>II.</u>	<u>I.</u>	<u>II.</u>
1	6	9	0	0	0	0	8	11
2	84	67	72	75	72	75	57	68
3	12	15	47	47	47	47	28	38
4	21	11	32	32	32	32	22	36
5	39	27	58	58	58	58	42	39
6	36	27	38	38	38	38	46	46
7	5	10	33	33	33	33	19	26
8	30	43	63	66	63	66	52	68
9	21	4	45	45	45	45	51	34
10	66	31	45	45	45	45	39	36
11	55	30	66	66	66	66	65	56
12	34	22	45	45	45	45	53	37
13	20	26	51	51	51	51	45	41
14	40	18	37	37	37	37	31	32
15	54	18	45	45	45	45	41	50
16	2	2	20	0	20	0	23	17
17	78	33	47	47	47	47	43	44
18	26	11	30	30	30	30	19	20
19	21	2	21	21	21	21	32	23
20	19	26	23	23	23	23	13	20
21	2	1	0	0	0	0	13	12
22	25	10	42	45	42	45	38	38
23	75	45	65	65	65	65	58	47
24	25	12	34	0	34	0	41	28
25	39	10	30	30	30	30	35	41

Ek: 34

Güvenirlilik İşlemi İçin Okuyucu Jürisi Tarafından YADA Kullanılarak Verilen Puanlar

<u>Öğrenci</u> <u>Sıra</u> <u>No:</u>	<u>Esas Okuyucu 1</u>		<u>Esas Okuyucu 2</u>	
	<u>YADA I</u>	<u>YADA II</u>	<u>YADA I</u>	<u>YADA II</u>
1.	34	34	37	49
2.	90	88	72	91
3.	51	72	51	55
4.	55	64	51	72
5.	34	34	45	41
6.	72	51	59	56
7.	72	52	57	53
8.	72	72	67	64
9.	72	64	60	54
10.	35	34	49	50
11.	72	55	51	55
12.	85	76	69	76
13.	52	58	51	72
14.	59	74	53	64
15.	51	75	64	74
16.	90	84	75	85
17.	72	61	60	65
18.	89	78	73	74
19.	95	89	61	64
20.	53	48	50	61
21.	34	34	34	48
22.	35	34	54	48
23.	34	47	50	51
24.	34	34	41	44
25.	34	34	51	57

Ek: 35

**FARKLI ÖLÇME YÖNTEMLERİ KULLANILARAK ÖLÇÜLEN AYNI YAZILI
ANLATIMLARA VERİLEN PUANLAR
(Geçerlilik İşlemi İçin)**

<u>Öğrenci</u> <u>Sıra</u>	<u>Genel İzl. İle</u>		<u>Genel İzl. İle</u>		<u>Komp. Anh. İle</u>	
	<u>komp. Anh.</u>		<u>YADA</u>		<u>YADA</u>	
<u>No:</u>	<u>G.İ.</u>	<u>K.A.</u>	<u>G.İ.</u>	<u>YADA</u>	<u>K.A.</u>	<u>YADA</u>
1.	5	4	5	36	4	36
2.	60	65	60	81	65	81
3.	38	38	38	56	38	56
4.	30	27	30	51	27	51
5.	43	50	43	38	50	38
6.	38	42	38	53	42	53
7.	33	26	33	40	26	40
8.	63	58	63	83	58	83
9.	45	48	45	66	48	66
10.	45	42	45	66	42	66
11.	66	66	66	81	66	81
12.	45	49	45	65	49	65
13.	51	48	51	78	48	78
14.	37	34	37	51	34	51
15.	45	43	45	70	43	70
16.	20	22	20	34	22	34
17.	47	45	47	66	47	66
18.	30	25	30	45	25	45
19.	21	27	21	42	27	42
20.	23	18	23	42	18	42
21.	0	0	0	38	0	38
22.	42	40	42	62	42	62
23.	65	62	65	77	65	77
24.	34	38	34	43	34	43
25.	30	33	30	52	30	52

Ek: 36

KONTROL GRUBU ÖNTEST PUANLARI

Öğrenci	İçerik		Düzenleme		Söz.Dağ.		Dilbilgisi		Yazım		Top.P.
	YADA	Düze	YADA	Düze	YADA	Düze	YADA	Düze	YADA	Düze	
Sıra No	İçerik	Düze	Düzenleme	Düze	Söz Dağ.	Düze	Dilbilgisi	Düze	Yazım	Düze	Top.P.
1	16	Zayıf	10	Orta	10	Orta	11	Orta	3	Orta	50
2	18	Orta	10	Orta	14	İyi	18	İyi	4	İyi	64
3	29	Çokiyi	19	Çokiyi	18	Çokiyi	21	Çokiyi	5	Çokiyi	92
4	20	Orta	14	İyi	12	Orta	15	Orta	4	İyi	65
5	24	İyi	16	İyi	16	İyi	20	İyi	4	İyi	80
6	25	İyi	16	İyi	14	İyi	20	İyi	5	Çokiyi	80
7	14	Zayıf	9	Zayıf	9	Zayıf	5	Zayıf	3	Orta	40
8	14	Zayıf	6	Zayıf	6	Zayıf	8	Zayıf	2	Zayıf	36
9	13	Zayıf	7	Zayıf	7	Zayıf	5	Zayıf	3	Orta	35
10	17	Orta	10	Orta	10	Orta	6	Zayıf	3	Orta	46
11	13	Zayıf	7	Zayıf	7	Zayıf	6	Zayıf	2	Zayıf	35
12	20	Orta	12	Orta	12	Orta	15	Orta	4	İyi	63

Ek: 37

KONTROL GRUBU SONTEST PUANLARI

Öğrenci	İçerik		Düzenleme		Söz.Dağ.		Dilbilgisi		Yazım		Top.P.
	YADA	Düze	YADA	Düze	YADA	Düze	YADA	Düze	YADA	Düze	
Sıra No	İçerik	Düze	Düzenleme	Düze	Söz Dağ.	Düze	Dilbilgisi	Düze	Yazım	Düze	Top.P.
1	17	Orta	10	Orta	12	Orta	13	Orta	3	Orta	55
2	22	İyi	14	İyi	12	Orta	15	Orta	4	İyi	67
3	30	Çokiyi	20	Çokiyi	20	Çokiyi	24	Çokiyi	5	Çokiyi	99
4	20	Orta	12	Orta	11	Orta	15	Orta	4	İyi	62
5	26	İyi	15	İyi	13	Orta	17	Orta	4	İyi	75
6	29	Çokiyi	18	Çokiyi	18	Çokiyi	22	Çokiyi	5	Çokiyi	92
7	22	Orta	10	Orta	10	Orta	11	Orta	3	Orta	55
8	14	Zayıf	8	Zayıf	8	Zayıf	7	Zayıf	2	Zayıf	39
9	13	Zayıf	8	Zayıf	9	Zayıf	6	Zayıf	3	Orta	39
10	20	Orta	12	Orta	12	Orta	15	Orta	3	Orta	62
11	13	Zayıf	7	Zayıf	7	Zayıf	5	Zayıf	2	Zayıf	34
12	20	Orta	12	Orta	12	Orta	15	Orta	4	İyi	63

Ek: 38

DENEY GRUBU ÖNTEST PUANLARI

Öğrenci	İçerik		Düzenleme		Söz.Dağ.		Dilbilgisi		Yazım		Top.P.
	YADA		YADA		YADA		YADA		YADA		
Sıra No	İçerik	Düzeıy	Düzenleme	Düzeıy	Söz Dağ.	Düzeıy	Dilbilgisi	Düzeıy	Yazım	Düzeıy	
1	16	Zayıf	10	Orta	8	Zayıf	7	Zayıf	3	Orta	44
2	27	Çokıy	19	Çokıy	17	İy	23	Çokıy	5	Çokıy	91
3	17	Orta	10	Orta	10	Orta	8	Zayıf	3	Orta	48
4	15	Zayıf	8	Zayıf	8	Zayıf	7	Zayıf	3	Orta	41
5	19	Orta	13	Orta	11	Orta	13	Orta	3	Orta	59
6	16	Zayıf	12	Orta	12	Orta	15	Orta	4	İy	59
7	16	Zayıf	10	Orta	10	Orta	11	Orta	3	Orta	50
8	16	Zayıf	10	Orta	10	Orta	8	Zayıf	3	Orta	47
9	13	Zayıf	7	Zayıf	8	Zayıf	8	Zayıf	3	Orta	39
10	22	İy	12	Orta	12	Orta	17	Orta	4	İy	67
11	17	Orta	12	Orta	10	Orta	8	Zayıf	3	Orta	50
12	22	İy	14	İy	13	Orta	17	Orta	4	İy	70

Ek: 39

DENEY GRUBU SÖNTEST PUANLARI

Öğrenci	İçerik		Düzenleme		Söz.Dağ.		Dilbilgisi		Yazım		Top.P.
	YADA		YADA		YADA		YADA		YADA		
Sıra No	İçerik	Düzeıy	Düzenleme	Düzeıy	Söz Dağ.	Düzeıy	Dilbilgisi	Düzeıy	Yazım	Düzeıy	
1	20	Orta	10	Orta	10	Orta	10	Zayıf	3	Orta	53
2	28	Çokıy	19	Çokıy	18	Çokıy	23	Çokıy	5	Çokıy	93
3	17	Orta	12	Orta	12	Orta	8	Zayıf	3	Orta	52
4	20	Orta	12	Orta	12	Orta	15	Orta	4	İy	63
5	19	Orta	15	İy	12	Orta	13	Orta	4	İy	63
6	22	İy	16	İy	16	İy	14	Orta	4	İy	72
7	22	İy	12	Orta	12	Orta	13	Orta	4	İy	63
8	20	Orta	13	Orta	13	Orta	13	Orta	3	Orta	62
9	17	Orta	10	Orta	9	Zayıf	7	Zayıf	3	Orta	46
10	24	İy	18	Çokıy	16	İy	20	İy	4	İy	82
11	20	Orta	14	İy	12	Orta	15	Orta	4	İy	65
12	25	İy	16	İy	16	İy	20	İy	4	İy	81

Kaynakça

- Acar, Güler. "Suggestion Towards Incorporating Writing Skill With Speaking and Reading Skills", A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Eskişehir: 1989.
- Adalı, Oya. Yazma Uğraşı. "Anadili Eğitimi" Cem Yayınevi.1991.
- Alkan, Cevat. Eğitim Teknolojisi: "Kuramlar, Yöntemler ". Ankara: 1977.
- Arends. I. Richard. Learning to Teach, McGraw-Hill, Inc.1991, s.318.
- Arnold, Poul. "The Deaf Child's Written English- Can We Measure Its Quality?." J.Brit., Assn. Teachers of the Deaf, 2(6). 1978.
- Aşkun, C. Nevhis. "1979-1980 Öğretim Yılı İletişim Bilimleri Fakültesi Sinema ve Televizyon Bölümü Öğrenci Adaylarının Türk Dili Giriş Sınavlarındaki Anlatım ve Yazım Sorunları Üzerine Bir İnceleme." İ.T.A., İletişim Bilimleri Fakültesi, Kurgu Dergisi, sayı: 3, Eskişehir: 1980.
- Baraz, Turhan. "Yükseköğretim Kurumlarında Türk Dili Eğitiminin Gerekliği." İ.T.A., Kurgu Dergisi, Sayı 1, Eskişehir: 1979.
- Binbaşıoğlu, Cavit. Genel Öğretim Bilgisi; "Eğitim Programları, İlke, Yöntem ve Teknikler." Ankara: 1983.
- . Özel Öğretim Yöntemleri. Binbaşıoğlu Yayınevi, Ankara: 1987.
- Bochner, H.,J., Albertini, A., J., Samar,J.,V., Metz, E.,D. "External and Diagnostic Validity of the NTID Writing Test: An Investigation Using Direct Magnitude Estimation and Principal Components Analysis" Research in the Teaching of English, Vol. 26, No. 3, 1992.
- Brown P. M. and Long G. " The Use of Scripted Interaction in a Cooperative Learning Context to Probe Planning and Evaluating During Writing" The Volta Review, V.95. 1992.

Clark, Morag. "İşitme Engelli Çocukların Eğitiminde Yöntemler",
Yayınlanmamış Ders Notları, Anadolu Üniversitesi, Eğitim
Fakültesi, Eskişehir: 1988 c.

Demirel, Özcan. "Eğitimde Nitelik Geliştirmede İşbirliğine Dayalı
Öğrenme ile Tam Öğrenmenin Yeri ve Önemi" Eğitim ve
Bilim, Cilt.15, sayı.82, Ankara: 1991.

Dixon, C.N., Nessel D. Language Experience Approach to Reading
and Writing, Alemany Press, 1983.

Erdal, Hayran. "A Comparison of Functional-Notional Approach and
Grammar-Syntax-Organization Approach in Teaching Writing
in English as a Foreign Language", Yayınlanmamış Yüksek
Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,
Eskişehir: 1988.

Erdiken, Behram. "Eskişehir Sağırılar Okulu ve Anadolu
Üniversitesi İçem'de Ortaokul Sınıflarına Devam Eden 13-14
Yaş İşitme Engelli Öğrencilerin Yazılı Anlatım Becerilerinin
Betimlenmesi," Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Anadolu
Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir: 1989.

Ergin, Akif. Öğretim Teknolojisi "İletişim" PEGEM Yayın No: 17,
Ankara: 1995.

Eripek, Süleyman. "İşitme Engelli Çocukların Sözel İletişim
Becerilerinin Değerlendirilmesi." Kurgu Dergisi, Sayı; 8,
Eskişehir: 1990.

Ertürk, Selahattin. Eğitimde "Program" Geliştirme. Ankara:
Yelkentepe Yayınları, 4. 1972.

Gormley, K., and Sarachan-Deily, A.B "Evaluating Hearing-Impaired
Students' Writing: A Practical Approach." Volta Rev. 89. 1987.

Göğüş, Beşir. Orta dereceli Okullarımızda Türkçe ve Yazın Eğitimi.
Ankara: 1978.

Gülmez, Bahadır. "Yazınsal Bir İletişim Biçimi: Yazılı Anlatım." Anadolu Üniversitesi, İletişim Bilimleri Fakültesi Yayınları No:4, Kurgu Dergisi, Sayı : 10, Eskişehir: 1992.

Fidan, Nurettin. Öğrenme ve Öğretme. Tekışık Matbaası. Ankara: 1982.

Graves, H. Donald. Writing, Teachers and Children at Work., Heinemann Ed.Books. New Hampshire: 1987.

Hughey, J. B., Wormounth, D. R., Hartfiel, V. F. and Jacobs, H. L. Teaching ESL Composition: Principles and Techniques. U.S.A.: Newbury House Publishers, Inc. .1983.

Huot, Brian. "The Literature of Direct Writing Assesment: Major Concerns and Prevailing Trends." Review of Educational Research, Summer 1990, Vol. 60. No.2. 1990.

Isaacson S. and Luckner J.L. "A Model for Teaching Written Language to Hearing Impaired Students." Teach.English Deaf Second Lang. Students, Vol 6, No.1, 1988.

_____. "A Method of Assessing the Written Language of Hearing-Impaired Students" J. Commun. Disord. Vol.23, 1990.

_____. "Teaching Expressive Writing to Hearing Impaired Students" Journal Of Childhood Communication Disorders, Vol.13, No.2, 1990.

Ivimey, G.P., and Lachterman, D.H. "The Written Language of Young English Deaf Children.", Lang. Speech, 23, 1980.

Kantemir, Enise . Yazılı ve Sözlü Anlatım, Ankara: 1981.

Karasar, Niyazi. Bilimsel Araştırma Yöntemi; "Kavramlar, İlkeler, Teknikler." Ankara: 1994.

Keçik, İ., Laycock, J. Developing Writing Skills, Ed. Şeyda Ülsever, 1993, s.65.

Konrot, Ahmet. "İşitme Engellilerin Rehabilitasyonu Ders Notları, Engelli Çocukların Eğitimi Sertifika Programı." Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Eskişehir, s. 23, 1984.

____ "Okulöncesi Eğitim Kurumlarında Dil Ve Konuşma Sorunlu Çocuklar" YA-PA 7. Okulöncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri. Eskişehir: 1991.

Kretschmer, R. R. and L. W. Kretschmer. Language Development and Intervention with The Hearing Impaired. Baltimore: University Park Press . 1978.

Kroll, Barbara, Second Language Writing, Cambride University Press. 1990, s.1' den alıntı. Asıl Kaynak Berlin, J. 1987. Rhetoric and Reality: Writing Insturaction in American Colleges, 1900-1985. Carbondale: Southern Illinois Un.Prs.

Küçükahmet, Leyla, Öğretim İlke ve Yöntemleri. A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları No: 152, Ankara: 1986.

Luckner, L., J. "Suggestions for Improving the Expressive Writing of Hearing Impaired Students", V. 15, n.2., ACEHI/ACEDA. 1989.

Marshall, Julia. Anadili Ve Yazın Öğretimi, Çağdaş Yayınları, 1994

MEB (Milli Eğitim Bakanlığı) İlköğretim Okulu Programı.1995.

____ . Tebliğler Dergisi, Cilt:44, Sayı:2098, 1981.

____ . Sağırlar İlkokulu Programı. Çanakkale: 1987.

____ . Temel Eğitim Programı . Ankara: 1981.

Minner, S. Prater, G., Sullavan, G., Gwaltney, W. "Informal Assessment of Written Expression." Teaching Exceptional Children. 1989.

Morgan Clifford T., Psikolojiye Giriş Çev. İffet Dinç Bölüm. 4. Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü Yayınları ,Yayın No: 1, 1993.

Oluklulu, Fahri . Türk Dili, Ed: Turhan Baraz, Anadolu Üniversitesi AÖF. Yayınları No:112, Eskişehir: 1987.

O'Donnell, A., Dansereau, D., Rocklin, T., Lambiotte, J., Hythecker, V., & Larson, C. Cooperative Writing: Direct Effects and Transfer. *Written Communication*, 2:3., 1985.

O'Donnell, A., Dansereau, D., Rocklin, T. "Effects of Cooperation and Editing on Instruction Writing Performance." *Journal of Experimental Education*, 54:4. 1986.

Ozil, Şeyda. Yazma Uğraşı. Cem Yayınevi, İstanbul: 1991.

Özdemir, E., Binyazar A., Yazmak Sanatı, Varlık Yayınları, Sayı:1514, İstanbul: 1969.

Özsoy, Yahya. " Türkiye'de Sağırın Eğitiminde Sözlü İletişim Yönteminin Etkinliği" Yayınlanmamış Doçentlik Tezi. Ankara Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, 1979.

Powers, Ann Rutledge; Wilgus, Sandra. "Linguistic Complexity in the Written Language of Hearing-Impaired Children. " *Volta Review*; V 85, n 4, 1983.

Raims, A. Techniques in Teaching Writing, Oxford University Press, 1983.

Robinson Adjai. Principles and Practice of Teaching, London: 1980.

Russell, W., Quigley, S.,, and Power, D. Linguistics and Deaf Children. Washington, DC: A.G. Bell Association for the Deaf. 1976.

Sever, Sedat . Türkçe Öğretiminde Tam Öğrenme, YA-PA, İstanbul: 1994.

Slavin, Robert E. "Developmental and Motivational Perspectives on Cooperative Learning: A Reconciliation". *Child Development*, 58,1987.

Şimşek, Ali. "Öğretimde İşbirliğinin Yararları" M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, Sayı: 2. 1990 .

Quigley, S. P., Paul, P. V. Language and Deafness, College-Hill Press, San Diego: 1984.

Tekin, Halil. "Okuduğunu Anlama Gücü ve Yazılı Anlatım Becerisi Hedeflerini Gerçekleştirme Yönünden Okullarımızdaki Türkçe Öğretimi", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, E.Ü. Sosyal Bilimler Fak., Bornova-İzmir: 1979.

T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı. Engelliler İçin Eğitim Modelleri Geliştirme Projesi. Anadolu Üniversitesi, Eskişehir: Cilt V, 1992.

Tuncay, Hadi, "İşitme Özürlü Çocukların Yazılı Anlatım Yeterlikleri", A.Ü. Eğitim Fakültesi, yayımlanmamış Eğitim Yüksek Lisans Tezi, Ankara: 1980.

Turgut, M. Fuat. Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Metodları, Ankara: 1977.

Tüfekçioğlu, U. "Farklı İki eğitim Ortamında Sözel İletişim Eğitimi Gören İşitme Engelli Öğrencilerin Konuşma Dillerinin Karşılaştırılması." Yayınlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir: 1989.

_____. Kaynaştırmadaki İşitme Engelli Çocuklar: Eskişehir İlindeki Normal Okullarda eğitim Gören İşitme Engelli Öğrencilerin Durumu, Anadolu Üniversitesi Yayın No.627, Eğitim Fakültesi Yayın No:24, Eskişehir: 1992.

TDK (Türk Dil Kurumu) Türkçe Sözlük, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara: 1981.

_____. Türkçe Sözlük, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara: 1988

Uluğ, Feyzi. Okulda Başarı. Remzi Kitapevi. İstanbul: 1993.

Vardar, Berke. Dilbilimin Temel Kavram ve İlkeleri, TDK Yayınları, Sayı.59. 1982.

Varış, Fatma. Eğitimde Program Geliştirme Teori ve Teknikler, Ankara: 1978.

Webster V. and Webster A. " Assesment, Hearing- Impaired Children and the National Curriculum: The State of the Art", J. Brit. Assn. Teachers of the Deaf 15 (5). 1991.

White R., Arndt V., Process Writing., Longman Grup UK Limited: 1991

Vandenberg, D., M. The Written Language of Deaf Children. New Zealand Council for Educational Research, Wellington: 1971.

Yaşar, Şefik. Yabancı Dilde Okuma Becerilerinin Geliştirilmesinde Küçük Gruplarla Öğretim Yönteminin Etkililiği, A.Ü. Eğitim Fakültesi Yayınları: 34, 1993.

Yoshinaga, C., Itano ve Snyder, L. "Form and Meaning". Volta Review. Vol.87, 1985.